

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 821

11. SIJEČNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

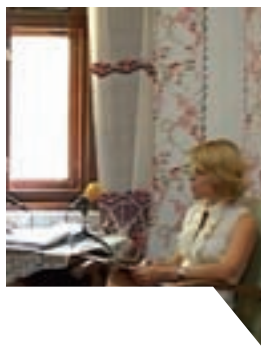
**Od obećanja
do gradilišta,
jedno desetljeće**

SADRŽAJ

5

Hrvatsko nacionalno vijeće
**Obilazak udruga
i sagledavanje stanja**

8

Preko 100 izdanja emisije
**Zlatna škatulja –
televizijska čuvarica
narodnog blaga**

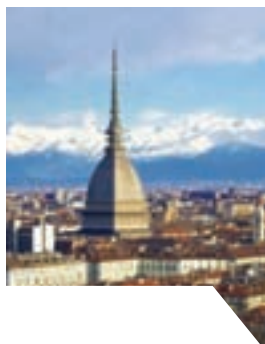
12

Silvije Petranović, filmski redatelj
**Sloboda je moja
inspiracija**

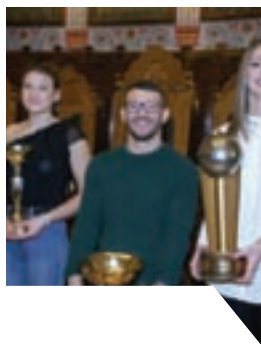
22

Hrvatske udruge
iz Sombora i okolice
**Gajde, bećarci,
radijska emisija**

26

Reportaža iz Torina
**Grad koji vjeruje
u moć preobrazbe**

43

Proglašeni najbolji sportaši
Subotice
**Štefaneku
sedmo priznanje**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

A počelo je lijepo

Nakon kratkog i, većini kako čujem, prekratkog blagdansnog predaha, vraćamo se u kolotečinu, bolje reći u stalnu utrku s vremenom i svladavanjem događanja i gomile vijesti i paravijesti u poljima stvarnosti koje naš tjednik prati. Treba sve ispratiti, izabrati o čemu će se pisati ili neće pisati, uskladiti se (donekle) u redakciji u pogledu toga što jest a što nije bitno za naš tjednik, kako prići određenom događaju, fenomenu, problemu i konačno i napisati tekst. Tu nije kraj, ima tu još mnogo poslova: lektura, korektura, prijelom, grafičko uređenje stranica, pa još jedna kontrola itd. itd. S tim je naravno povezano i čitanje najrazličitijih medija kao i stalna komunikacija prvo međusobno, a zatim i s brojnim osobama političkog, društvenog, kulturnog i tzv. običnog života a zatim i stalno donošenje odluka o svemu gore nabrojanom. I kao da je u trenu nestala prikupljena snaga i mir za vrijeme blagdana.

Ali, nema se kud, treba nastaviti istim žarom i predanošću kao i prije, a već na početku godine na polju sprsko-hrvatskih ili hrvatsko-srpskih odnosa, kako vam drago, bure i skandali. Jedna negativna vijest sustiže drugu. A počelo je lijepo. Taman kada smo pripremili i prelomili vijest o prijemu Srpskog nacionalnog vijeća u Zagrebu u povodu pravoslavnog Božića koji sadrži poruke predsjednika SNV-a **Milorada Pupovca** kako se treba »izvući iz živog blata srpsko-hrvatskih povijesnih tema« tako što se neće podcjenjivati, s prijezirom gledati ili bježati niti od jedne teme i **Andreja Plenkovića** koji je kazao da bez istine i suočavanja s prošlošću nema pomirbe ni izgradnje zajedničke budućnosti stigla su reagiranja. Prvo je na Plenkovićevu izjavu da je proces mirne reintegracije jedna od najvećih ostavština predsjednika dr. **Franje Tuđmana**, jer su time spriječene brojne nove žrtve reagirao prvi potpredsjednik Vlade Srbije **Ivica Dačić**, koji je rekao da pomirenja može biti kad Hrvatska promijeni odnos prema ustaškom logoru Jasenovac. Na to je reagiralo Ministarstvo vanjskih poslova Hrvatske svojim priopćenjem u kojem se zaključuje kako je »odlučno suočavanje s prošlošću i konstruktivan pristup temeljen na istini i pravdi jedini pravi put izgradnji dobrosusjedskih odnosa«. I tako u krug, u krug. Izjave i reagiranja, a čini mi se, ili se varam, da svi akteri u priči žele isto – suočavanje s prošlošću temeljenom na istini. Jedino se vremena ne poklapaju.

J. D.

Razgovori s roditeljima glede školskog centra

Nastavljaju se aktivnosti na osnivanju hrvatskog obrazovno-odgojnog centra u Subotici, jednom od kapitalnih projekata Hrvata u Srbiji. S tim u svezi, Hrvatsko nacionalno vijeće će tijekom siječnja organizirati više sastanaka s roditeljima potencijalnih polaznika Centra na kojima će biti dodatno predstavljen taj obrazovni projekt.

»Imali smo ranije jedno predstavljanje ovoga projekta, ali to nije bilo dovoljno. Želimo da roditelji dobiju još više informacija, da u razgovoru s nama saznaju sve ono što ih interesira po pitanju školskog Centra. Također, i da čujemo njihova mišljenja i sugestije. Važno nam je da oni prepoznaju ovaj projekt i u tom smislu veoma nam je važno njihovo mišljenje«, kaže predsjednica HNV-a, a ujedno i članica radne skupine za osnivanje Centra **Jasna Vojnić**.

Realizacija ovog projekta podrazumijeva niz koraka, a u tom kontekstu HNV će do kraja mjeseca podnijeti zahtjeve za uvrštanje školskog Centra u mreže predškolskih ustanova, osnovnih te srednjih škola. Sukladno nadležnostima, za predškolsko i osnovno obrazovanje ovaj će zahtjev biti podnjet lokalnoj samoupravi, odnosno Gradu Subotici, a za srednjoškolsku razinu AP Vojvodini.

Nakon usvajanja ovih izmjena, s proljeća bi trebalo uslijediti osnivanje školskog Centra kao pravne osobe. Ono će imati svoja tijela upravljanja, v. d. ravnatelja i Školski odbor koji će provoditi daljnje korake u realizaciji projekta.

Ove aktivnosti dogovorene su na sastanku radne skupine za osnivanje hrvatskog obrazovno-odgojnog centra u Subotici koja je, podsjetimo, formirana prošle godine pri resornom Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

HNV u posljednje dvije godine intenzivnije radi na osnutku Hrvatskog obrazovno-odgojnog centra u Subotici u kojem bi se nastava izvodila na predškolskoj, osnovnoškolskoj te srednjoškolskoj razini. Centar bi trebao biti realiziran po uzoru na ustanove sličnoga tipa u Pečuhu, Sarajevu i Banjoj Luci, a prema ranije izrađenom elaboratu trebao bi biti smješten u zgradama u ulicama Matije Gupca 8-10 i Harambašićeva 5, koje su trenutačno u vlasništvu Subotičke biskupije a koja ih je suglasna ustupiti za potrebe obrazovanja na hrvatskom jeziku.

D. B. P.

Prijem SNV-a u povodu pravoslavnog Božića

Pupovac: Izvući se iz živog blata historijskih tema

»**M**oramo se izvući iz živog blata srpsko-hrvatskih povijesnih tema«, poručio je prošle nedjelje predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac** na prijemu SNV-a u zagrebačkom *Sheratonu* u povodu pravoslavnog Božića na kojemu su se, kako je rekao, okupili s jednim ciljem – za dobro srpske zajednice u Hrvatskoj, za dobro Hrvatske i za što je moguće bolje odnose Hrvatske s njezinim susjedima.

Ustvrdivši kako je protekla godina, nažalost, bila »godina buke u komunikacijskim kanalima s nama susjednim zemljama«, Pupovac je kao predstavnik Srba u Hrvatskoj rekao da je u ovoj godini neophodno učiniti više, ne samo na ostvarivanju prava Srba u Hrvatskoj, nego i na unapređenju međuetničkih odnosa i ljudske tolerancije u Hrvatskoj, prenose hrvatski mediji.

»Neophodno je i da učinimo sve što je u našoj moći da odnose između Hrvatske i Srbije, ali i BiH i drugih naših susjeda izvede-

mo iz razdoblja loših odluka. Jer one, to se jasno vidi, nikome ne koriste, a svima štete. Tome ćemo biti posvećeni u ovoj godini. I mi zastupnici i srpske institucije u Hrvatskoj. Vjerujemo da ćemo u našoj Vladi i vladama susjednih zemalja naići ne samo na otvorene sugovornike, nego i na ozbiljne i predane partnere«, rekao je Pupovac.

»Također ćemo biti posvećeni tome da se izvučemo iz živog blata naših srpsko-hrvatskih, a na ovaj dan ću reći katoličko-pravoslavnih, historijskih tema. Ni jedna od njih i ništa od toga ne smijemo podcjenjivati ili s prijezirom gledati ili bježati od njih. Niti one koje su vezane uz iskustvo zajedničke države, niti za one koje su vezane za Drugi svjetski rat i NDH, niti za pitanje tragičnog stradalničkog ratnog raspada zajedničke države«, naglasio je Pupovac, koji je ranije u nedjelju bio u Beogradu na svečanoj unosi badnjaka u zgradu Predsjedništva, sjedišta tamošnjeg šefa države **Aleksandra Vučića**.

Hvatsko nacionalno vijeće

Obilazak udruga i sagledavanje stanja

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća kreću s obilaskom sviju hrvatskih udruga u Srbiji, a s ciljem da se sagleda stanje, odnosno ključni problemi udruga te čuju njihova očekivanja od novog saziva krovnog tijela Hrvata u državi. S predstavnicima udruga razgovarat će član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**. U Srbiji, podsjetimo, djeluje pedesetak udruga s hrvatskim predznakom; najviše ih je u Vojvodini, a postoje i u Beogradu i Nišu.

»Posljednji pregled stanja, koji je uključivao tada samo udruge kulture u Vojvodini, rađen je prije dosta godina. Na početku novog mandata HNV-a smatramo da je nužno napraviti novo sagledavanje. Namjera je da putem jedinstvenog upitnika od tridesetak pitanja sakupimo niz podataka od onih formalnih do informacija o aktivnostima te ključnim problemima i prioritetima vezanim za daljnji rad udruga. Neka od ključnih pitanja su: gdje udruga vidi sebe za četiri godine i na koji način HNV u tome može pomoći? Bit će riječi i o financiranju udruga, njihovoj suradnji s lokalnom samoupravom u kojoj djeluju, kao i o segmentima tradicijske kulture koji se, ne nužno kroz manifestacije, prakticiraju u lokalnim zajednicama Hrvata. Na osnovu prikupljenih podataka bit će sačinjen program aktivnosti i plan proračuna HNV-a vezan za to područje. Bolji uvid će nam osigurati da bolje posložimo pri-

oritete i ostvarimo veći učinak. U obilasku udruga sudjelovat će i predstavnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, kaže Sarić Lukendić, dodajući kako bi volio kada bi HNV tijekom ovog mandata pomogao rješavanje barem jednog od problema svake od udruga, utvrđenih na ovim sastancima.

Financijska sredstva za udruge s kojima HNV raspolaže su ograničena te je, kako napominje naš sugovornik, veoma važno sačiniti prioritete u toj potpori.

»Plan je da prikupljeni podaci budu prezentirani na prvom ovogodišnjem radnom sastanku udruga kojega planiramo organizirati u svibnju ili lipnju. Do tada ćemo obići sve udruge. Na taj sastanak bit će ponovno pozvani i predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i želimo da skupa s njima, budući da se putem njihovih javnih poziva financiraju i projekti Hrvata u Srbiji, vidimo koji su prioriteti u ovom području te da ono s čime se raspolaže maksimalno iskoristimo«, navodi naš sugovornik.

Nakon sagledavanja stanja u udrugama, Darko Sarić Lukendić iz HNV-a od jeseni planira niz posjeta lokalnim samoupravama s ciljem sagledavanja potpore koju pružaju tamošnjim hrvatskim udrugama.

D. B. P.

Na SNV-ovom primanju u Zagrebu bio je i hrvatski premijer **Andrej Plenković**.

»Podrška koju pripadnici srpske nacionalne manjine daju saborskoj većini i Vladi nije mala stvar, s obzirom na bremenitu povijest hrvatsko-srpskih odnosa u 20. stoljeću«, rekao je Plenković, naglasivši kako su kroz tu podršku oni istinski akteri političke i društvene scene te sudjeluju u uređivanju svih pitanja koja se odnose na prava manjina.

»Sjećanje na Kristovo rođenje prilika je za osnaživanje vjere u mir, solidarnost i toleranciju među ljudima, kao i u zajedništvo rješavanja pitanja važnih za sve naše sugrađane. Vjera u bolje sutra ujedinjuje naša građane bez obzira na njihovu etničku ili vjersku pripadnost, a božićno vrijeme dodatna je prilika za jačanje suradnje i uvažavanje«, rekao je premijer na tradicionalnom domjenku SNV-a.

Plenković ističe da su međusobno razumijevanje i tolerancija temelj hrvatskog društva te djelovanja Vlade te mu je, rekao je, stoga posebno drago da u Hrvatskom saboru već treću godinu uživaju podršku i povjerenje zastupnika svih nacionalnih manji-

na, uključujući i zastupnika srpske nacionalne manjine »koji tako izravno sudjeluju u donošenju javnih politika«, prenosi *Hina*.

Na domjenku Srpskog narodnog vijeća u povodu pravoslavnog Božića, nazočio je i mitropolit ljubljansko-zagrebački **Porfirije Perić**, kao i potpredsjednik Hrvatskog sabora **Furio Radin**.

Z. S.

Od obećanja do gradilišta jedno desetljeće

Rekonstrukcija mosta Šmaguc na kanalu Dunav – Tisa – Dunav u toku * Vlasnik JP Vojvodinašume uložiti će više od 32 milijuna dinara * Rekonstrukcija Češkog mosta najavljena za ovu godinu, a Grad Sombor za te radove osigurao je 22 milijuna dinara

Godina koja je tek počela mogla bi u Monoštoru ostati upamćena po rekonstrukciji dva mosta u blizini sela. Kažem mogla bi biti, ali ne i bit će, jer je za sada izvjesna obnova jednog od ta dva mosta, dok je obnova drugog još uvijek u planovima. A mostovi koje pominjem su most Šmaguc i Češki most. Prvi na kanalu Dunav – Tisa – Dunav, a drugi na Velikom bačkom kanalu. I jedan i drugi most godinama su se po medijima provlačili kao investicije koje samo što nisu, a to »samo što nisu« oteglo se na bezmalo desetak godina. I ne samo to: za ove mostove čulo se i u Beogradu. Onaj na kanalu DTD bio je predmetom razgovora predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** i zastupnika u republičkom parlamentu **Tomislava Žigmanova**, a obećanje za obnovu mosta stiglo je osobno od Vučića. Za onaj drugi u Beogradu se čulo kada je trebao postati dijelom jednog velikog zajedničkog projekta Apatina i Sombora.

Most Šmaguc

Most Šmaguc je most koji spaja selo sa Specijalnim rezervatom prirode Gornje Podunavlje. Drveni je to most za koji se tek prilikom pokušaja njegove obnove saznalo da nije uknjižen, te je prvi korak bio formalno rješavanje njegova vlasništva, odnosno uvo-

đenje u evidenciju vlasništva faktičkog stanja, a faktičko stanje je da je svih godina vlasnik mosta bilo JP Vojvodinašume, koje je prije nekoliko desetljeća taj most i izgradilo. Gledajući teret koji se preveze preko kanala DTD, i to baš na tom mjestu, most Šmaguc najznačajniji je upravo za njegovog vlasnika, ali ne samo za njega.

»Prevoze Monoštorci drva, idu turisti, ribiči i svima njima ovaj most jest važan. Godinama su nam samo obećavali – bit će most, bit će most«, kaže Monoštorac **Adam Milošević**.

A dok nema mosta, na drugu obalu prelazi se skelom.

»Idemo preko skele pecati, raditi. Koliko nam fali ovaj most? I pre- više nam fali. Ne samo nama iz Monoštora već i onima koji s druge strane imaju vikendice. Svakom treba taj most«, kaže **Josip Balog**.

I tako je bilo bezmalo deset godina. Prilaz mostu zatvoren balvanima, a posljednjih mjeseci stanje je bilo takvo da su i pješaci i biciklisti riskirali zbog svakog koraka preko dotrajalog mosta. Onim drugima ostajala je skela, koja za niskih vodostaja ipak nije mogla prevoziti veći teret. A to znači zaobilaznu cestu i dodatnih 25 kilometara. Ili korištenje pontonskog mosta, koji je bio postavljen samo dok su Vojvodinašume tom trasom izvlačila balvane iz šume. Ovih dana slika je nešto drugačija. Umjesto do pola razrušenog drvenog mosta iz vode samo vire drveni šipovi. Ne zato što se most srušio već što je konačno počela njegova obnova.

Most Šmaguc danas

Vrijedna više od 30 milijuna dinara. Ali nije ni to išlo bez problema. Prvi tender za izbor izvođača radova koji je sredinom 2018. godine raspisalo JP *Vojvodinašume* obustavljen je, jer je ponuda koju je dostavio jedini zainteresirani izvođač radova bila čak za 20 milijuna skuplja nego što je javnom nabavom bilo predviđeno. Novi javni poziv objavljen je tijekom jeseni i konačno je u listopadu potpisan ugovor sa *S.P.C.* iz Beograda koji je ponudu za radove u Monoštoru podnio zajedno s partnerom *Bauwesen* iz Lazarevca. Ukupna vrijednost radova je 32 milijuna dinara, bez uračunatog PDV-a. A što za taj novac treba sve uraditi pobrojano je na desetak stranica, od demontaže postojećeg do izgradnje novog mosta koji će također morati imati i svoj pontonski dio kako bi se omogućio prolazak plovila tim dijelom kanala. Prema javnoj nabavi, konstrukcija mosta bit će ponovno od drveta, kao i patos i ograda mosta. To znači da će stari gabarit mosta biti zadržan, ali će nosivost biti povećana na 60 tona. I sve to mora biti gotovo za 120 dana, odnosno u travnju. Konkretna je to najava da će toliko pominjani i obećavani most u Monoštoru konačno biti obnovljen.

Češki most

Za razliku od mosta Šmaguc Češki most na Velikom bačkom kanalu, koji također više nije u uporabi, nije toliko važan za same Monoštorce, ali je prije desetak godina postao dio velikog projekta koji je uključivao ne samo Grad Sombor već i općinu Apatin.

Češki most

»Ovaj projekt je jedan od onih koji će se zasigurno naći na listi za financiranje u 2011. godini. On jest lokalni po kategorizaciji, ali ja bih rekla da on ima regionalni, pa i nacionalni značaj. Radi se o cesti koju treba obnoviti, izvršiti pojačano održavanje, zatim izgraditi novi most na mjestu Češkog mosta i potpuno novu cestu na nasipu u dužini od pet kilometara«, rekla je prije osam godina u Monoštoru tadašnja ministrica za nacionalni investicijski plan **Verica Kalanović** i još najavila da će nova cesta, koja treba spojiti Kupusinu, Monoštor i Bezdan biti široka 5,5 metara skratiti put

do granice za tridesetak kilometara, a pomoći će i razvoj turizma. Procjena je tada bila da radovi vrijede 170 milijuna dinara, a polovicu je trebao osigurati Grad Sombor. Radovi ne samo da nisu ni počeli te 2011. godine, nego ni dvije godine kasnije kada je ovaj projekt odbijen kod istog tog Ministarstva za regionalni razvoj, a sredstva je tražio Grad Sombor za svoju dionicu od Bezdana do Kupusine, a obnova i izgradnja ceste i obnova Češkog mosta tada je procijenjena na 242 milijuna dinara. Jedino što je urađeno od velikih obećanja bila je rekonstrukcija ceste između Monoštora i Bezdana. Ne u najavljenjanoj širini od 5,5 metara već u širini od pet metara. Financijer te dionice od 5,2 kilometra je bio Grad Sombor s 85 milijuna dinara. Kako je tada najavljeno, to je trebala biti prva faza izgradnje ceste do Kupusine. Za nastavak radova trebalo je još 85 milijuna dinara iz Nacionalnog investicijskog plana, ali taj novac do Sombora nikada nije stigao. Tako je od velikih obećanja urađena samo dionica ceste od Bezdana do Monoštora i to novcima Somboraca. No, oni koji svakodnevno koriste ovu cestu reći će da je i to bilo značajno, jer je do obnove stanje ceste bilo takvo da je skoro na trećini dionice ograničenje brzine bilo 20 kilometara na sat. No, svih ovih godina novca u gradskoj kasi za sam Češki most nije bilo, a nekako je u zaborav pala i velika priča o cesti koja Apatin treba spojiti s Bezdanom i dalje granicama s Mađarskom i Hrvatskom. Češki most je zatvoren, a na prilazu stoji tabla »Most u rekonstrukciji«. Međutim, ove godine taj most u rekonstrukciji trebao bi se zaista i dogoditi, jer se u planu kapitalnih investicija

Grada Sombora nalazi i Češki most. Planirano je ulaganje od 22 milijuna dinara, a sredstva će osigurati sam Grad Sombor bez sufinanciranja iz Novog Sada ili Beograda. Ono što prati takve radove je javna nabava i izbor izvođača radova, što znači da bi prvi majstori na Češki most mogli doći za nekoliko mjeseci.

A što se tiče velike priče o cesti koja spaja Apatin i Bezdan, ona je imala smisla jer bi po završetku svih radova Apatin od Monoštora bio udaljen 13 kilometara, Breg 28, a Batina 26 kilometara.

Z. Vasiljević

Preko 100 izdanja emisije posvećene tradicijskoj kulturi vojvođanskih Hrvata

Zlatna škatulja – televizijska čuvarica narodnog blaga

Riječ je o polusatnoj tjednoj emisiji koju sam prvobitno zamislila tako da se kroz razgovor s manje ili više poznatim ljudima iz hrvatske zajednice u Vojvodini gledatelji upoznaju s običajima te zajednice, odnosno podsjetu na njih putem raznih sjećanja i uspomena iz djetinjstva, kao i da se istakne važnost očuvanja tradicijske kulture našeg naroda

Završetkom 2018. godine završena je i treća sezona emitiranja *Zlatne škatulje*, televizijske emisije posvećene tradicijskoj kulturi vojvođanskih Hrvata. Prva *Škatulja* emitirana je na subotičkoj televiziji *Yu eco* 15. svibnja 2016., a posljednja sezona emitirana je na *TV Subotica*, zaključno sa 105. izdanjem, 28. prosinca prošle godine. Emisija se realizira u produkciji Udruge novinara *Cro info*.

U tijeku je zimska stanka, budući da su sredstva za ovaj projekt dobivena putem natječaja potrošena, a datum njezinog nastavka ove godine ovisi upravo o količini financijskih sredstava koja dodjeljuju Grad Subotica, AP Vojvodina, Republika Srbija i Republika Hrvatska.

O emisiji, sugovornicima u njoj, njezinoj gledanosti i teškoćama s kojima se susreće ekipa koja ju realizira, razgovorali smo s autoricom i voditeljicom *Zlatne škatulje* **Ivanom Petrekanić Sič**.

Emisija *Zlatna škatulja* ima danas preko sto izdanja. Je li se i koliko njezina koncepcija promijenila u odnosu na početke realizacije?

Riječ je o polusatnoj tjednoj emisiji koju sam prvobitno zamislila tako da se kroz razgovor s manje ili više poznatim ljudima iz hrvatske zajednice u Vojvodini gledatelji upoznaju s običajima te zajednice, odnosno podsjetu na njih putem raznih sjećanja i uspomena iz djetinjstva kao i da se istakne važnost očuvanja tradicijske kulture našeg naroda. Zamišljeno je i realizirano putem prvih nekoliko emisija, ali budući da je na početku bilo malo teže doći do sugovornika koji bi pričali o svemu tome pred kamerama, a i neke priče su se u izvjesnoj mjeri počele ponavljati, shvatila sam da u cilju uvođenja dinamike i raznovrsnijeg sadržaja taj koncept treba proširiti uvođenjem reportaža, odnosno širih televizijskih izvješća s raznih kulturnih i drugih događanja, koja su opet u nekoj vezi s našim običajima, značajnim ličnostima, kulturom, govorom. Proširenjem ponude, tj. zahvaljujući održavanju brojnih takvih događaja u našoj zajednici, olakšano je realiziranje ove emisije, a ujedno i obogaćen njen sadržaj. Dakle, odgovor je da, koncept se promijenio, ali je misija ostala ista.

Svi gosti emisije su zanimljivi na svoj način, ali biste li eventualno izdvojili neke kao najzanimljivije?

Dobro ste rekli. Svi gosti su na svoj način zanimljivi, posebni, specifični i svatko od njih ima neku uspomenu, priču, neko sjećanje koje su doživjeli na svoj, neponovljiv način. Bilo bi doista nezahvalno bilo koga izdvajati, jer sam zaista uživala u pričama svih mojih sugovornika i zahvaljujući njima i sama se vraćala

u dane svog djetinjstva. Puno toga sam i naučila, duhovno se obogatila i, nakon nekih dirljivih priča, život počela više cijeniti. Budući da mi je važna dobra priprema, sa svim mojim sugovornicima prije snimanja obavim jedan neformalan razgovor i, zahvaljujući tome, gosti koji su prethodno imali tremu, umnogome zaborave na nju. Ugodnom razgovoru pridonosi i činjenica da emisiju najčešće snimamo u domu sugovornika ili u nekom

Naco Zelić i Ivana Petrekanić Sič

prostoru, poput etno salaša u Tavankutu i Đurđinu, koji svojim autentičnim ambijentom pridonose toplijem ugođaju. Po pitanju sugovornika, spomenula bih da mi je prvobitna ideja bila da oni budu što stariji, da podjednako budu zastupljeni gosti ženskog i muškog spola, ali to se vremenom pokazao kao ograničavajući faktor pa sam se prestala toga striktno držati i uključila i malo mlađe sugovornike koji su imali dosta toga reći. Sve u svemu, svi su mi sugovornici jednako dragi i važni. Spomenula bih tu i brojne kulturne događaje na kojima sam, zahvaljujući ovoj emisiji, prvi put prisustvovala i s kojih sam potom odlazila posebno ispunjena, jer taj običan »svit«, posebno u manjim mjestima, bude doista zahvalan i sretan što im je posvećena pažnja.

Imate li podatke o gledanosti emisije i kakve su povratne reakcije gledatelja?

Nažalost, konkretne podatke o gledanosti emisije nemamo. Mi smo nezavisna produkcija koja ima zakupljene termine na televiziji, koji nisu možda najidealniji, ali se moramo zadovoljiti ponuđenim. To je nešto što u ne maloj mjeri može utjecati na gledanost. Osim termina za premijerno prikazivanje, koji je u ovoj posljednjoj sezoni bio prilično dobar – petkom u 20 sati, tu su i dva reprizna termina nedjeljom i utorkom popod-

ne. Međutim, događalo se da se, iz nama nepoznatih razloga, i nenajavljeno, neke reprize nisu emitirale. Ono što je dobro, a to opet znači samo kompjutorski pismenim gledateljima, jest da se svaka *Zlatna škatulja* može pogledati naknadno na youtubeu ili na facebook stranici Udruge *Cro info*. Jedino se tu može vidjeti koliko puta je neka emisija pregledana. Što se tiče povratnih reakcija gledatelja, tu moram istaknuti značajnu razliku u odnosu na početke, tj. kada je sve to bilo novo i kada još naravno nitko nije čuo za ovu emisiju. Kako sam već rekla, s početka je bilo malo teže nekog uvjeriti da gostuje u emisiji, a sada, kada se predstavim i pitam budućeg sugovornika je li možda čuo za nju, u najmanje 90 posto slučajeva odgovor je pozitivan i nema odbijanja za gostovanje. Za ovih 105 emisija, samo jedan sugovornik nije pristao biti mi gost. Ali nisam još odustala od njega. Znači, ne samo da sada jako puno njih zna za *Škatulju* i nekima je i čast gostovati u njoj, već dobivam puno pozitivnih komentara za nju, a od organizatora događaja i poziv da dođemo s ekipom zabilježiti ga. Sad nas već neki zovu *škatuljaši*. To već nešto govori o našoj popularnosti, zar ne?

Daljnji planovi...

Daljnji planovi nam prije svega ovise o količini sredstava koja dobijemo na natjecanjima Grada, Pokrajine, države i Republike Hrvatske. Iz godine u godinu ti iznosi se mijenjaju i o njima ovisi

kada ćemo početi s emitiranjem, jer su mjesečni troškovi prilično visoki – od zakupa termina na televiziji, zakupa više nego skromnog studija, održavanja više nego skromne opreme do autorskih honorara. Što je veći iznos, više mjeseci smo u eteru. Realno je očekivati da ćemo nastaviti na proljeće, početkom ili koncem. Budući da smo, kako sam već rekla, ograničeni financijskim sredstvima, najveći broj emisija do sada emitiran je u Subotici i okolnim naseljima. Zbog želje da se u emisiju uključe i sugovornici sa šireg područja gdje žive Hrvati, u posljednje vrijeme smo s našom malom ekipom dospjeli i u neka dalja mjesta, poput Sonte, Plavne, Vajske, Monoštora, Stanišića, a imali smo i sugovornike iz Surčina i Bođana, koji su nekim povodom boravili u Subotici. Plan nam je otići primjerice i do Sombora, Petrovaradina, Srijemske Mitrovice, Novog Sada i snimiti nekoliko sugovornika, čime bi emisija dobila na kvaliteti. Dosadašnje pozitivne reakcije gledatelja i pojedinih kolega su nam jako važne, ali bih istaknula i reakcije predstavnika Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, čiji je ravnatelj ujedno iznio ideju da se sve emisije arhiviraju i sačuvaju kao značajan materijal za očuvanje od zaborava naših običaja, tradicijske kulture, kroz živu riječ ovdašnjih bunjevačkih i šokačkih Hrvata, ali i kao zalag budućim generacijama. Njihova potpora nam doista mnogo znači i nastojat ćemo da se spomenuta ideja u skorijoj budućnosti i realizira.

D. B. P.

Premинуo fra Franjo Emanuel Hoško (1940. – 2019.)

Znanstveni suradnik bačkih Hrvata

Utorak, 1. siječnja, u Rijeci je preminuo je **Franjo Emanuel Hoško**, franjevački redovnik, svećenik, član Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, glasoviti crkveni povjesničar, redoviti suradnik na projektu *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, što ga realizira Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice te stalni suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Njegovom smrću bački Hrvati izgubili su ne samo, zacijelo, najvećeg znalca povijesti Franjevačkoga reda u ugarskom Podunavlju, nego i svog velikog prijatelja, poticatelja, privrženika i promotora naših pionirskih nastojanja na znanstvenim istraživanjima i leksikografskom tematiziranju povijesti i sadašnjosti Hrvata na lijevoj obali Dunava ... Njegovi radovi o franjevačkoj povijesti, visokoškolskim učilištima, franjevačkim redovnicima te njihovu bogatom filozofijskom i teologijskom naslijeđu među Hrvatima u ugarskom Podunavlju tijekom XVII. i XVIII. stoljeća, koji se temelje na istraživanju samostanskih pismohrana, a koje je počeo objelodanjivati od sredine 1970-ih u katoličkoj periodici, bili su prvi znanstveno utemeljeni radovi iz tih područja i imali su nemjerljiv utjecaj na proširivanje znanja ne samo iz crkvene povijesti nego i ukupne kulturne povijesti podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca toga razdoblja, što potvrđuju mnogobrojna pozivanja u radovima drugih autora. Usto svojim je istraživanjima i radovima dao važan prinos obogaćivanju i revaloriziranju slike kulturne povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata

u ugarskom Podunavlju, učvršćujući otklon od dominantnih predodžaba o njezinoj skromnosti i siromaštvu te izoliranosti od kulturnih tijekova u Hrvatskoj i, uopće, u Europi«, navodi se, među ostalim, u tekstu objavljenom u povodu njegove smrti na internetskoj stranici ZKVH-a.

U znak poštovanja i zahvalnosti prema fra Hošku, a u povodu njegova preminuća, u subotičkoj Franjevačkoj crkvi, u kapeli Crne Gospe, 4. siječnja služena je sveta misa.

H. R.

Nakon manje od godinu dana Branko Ištvančić dobio sudski spor protiv HRT-a

Greška izbrisana, ŠTETA OSTALA

Nije prošlo ni godinu dana otkako je **Branko Ištvančić**, mimo svoje volje, napustio Hrvatsku radioteleviziju, a Hrvatska radiotelevizija ga je, mimo svoje volje, morala primiti nazad.

Epilog je to priče o otkazu zagrebačkom redatelju tavankutskog podrijetla – kojega je 29. prosinca 2017. potpisao glavni ravnatelj HRT-a **Kazimir Bačić** i koji je na snagu stupio 13. siječnja prošle godine – i Ištvančićevoj tužbi, koju je zbog toga preko Odvjetničkog društva SDM (**Strukan, Delić, Mandac**) 14. veljače 2018. podnio Općinskom radnom sudu u Zagrebu. Naime, nakon što je Općinski radni sud 12. rujna prošle godine do-

nio presudu u korist Ištvančića, odnosno njegovog vraćanja na radno mjesto s kog je otpušten, uslijedila je žalba HRT-a koju je 27. studenoga prošle godine odbio i Županijski sud u Zagrebu, te je tako tužitelj ne samo dokazao da je bio u pravu nego se u ponedjeljak, 7. siječnja 2019., i vratio na isto radno mjesto na kom je bio i prije godinu dana.

Argumenti i dokumenti

Podsjećanja radi, Ištvančić je otkaz dobio nakon što je poslodavac, odnosno Bačić, u razdoblju od 16. studenoga do 12.

Županijski sud u Zagrebu uvažio tužbu Branka Ištvančića zbog nezakonitog otkaza na HRT-u, koji se na posao vratio 7. siječnja ove godine * »Moj komentar je kako ipak ima pravde i kako je ovo bilo za očekivati, a zadovoljstvo je još veće jer je nepravda ispravljena na pravni način«, kaže Ištvančić * Iza ove odluke ostaje do sada nepopravljena šteta, kako moralna tako i materijalna

prosinca 2017. »došao do saznanja« da je HRT-ov redatelj 2010., 2011. i 2014. (u)radio filmove izvan kuće u kojoj je bio zaposlen i to »bez odobrenja glavnog ravnatelja«. Riječ je o filmovima *Draga Gospa Ilačka* (produkcija udruge *Dr. Ante Starčević* iz Tovarnika), *Album (Factum)* i *Škverski kipar (Artizana)*. Dan kasnije (13. prosinca 2017.) Ištvančić od Bačića dobija poziv da u roku od dva dana (!) iznese obranu »prije namjeravanog redovitog otkazivanja ugovora o radu uvjetovanog skrivljenim ponašanjem radnika«, a kako ovaj to nije učinio suradnica za kadrovske poslove **Vera Pendeš** ga 15. siječnja 2018. e-mailom (!) obavještava da je HRT dva tjedna ranije (29. prosinca 2017.) donijela odluku o njegovu otkazu.

Ištvančić je, odnosno njegov pravni zastupnik **Ivan Delić**, na sudu kasnije ukaz(iv)ao i dokaz(iv)ao na niz nelogičnosti koje se kriju iza ovako jednostavno i jednostrane sročene »krivnje«, a čije se pokriće temelji na Zakonu o radu i Pravilniku o radu na HRT-u (rad izvan kuće mimo znanja nadređenih, prim. a.). Dokazali su Ištvančić i Delić, recimo, ne samo da su tri filma za koja je bio terećen rađeni sa znanjem nadređenih nego i uz njihovu potporu, uključujući tu i njihovo naknadno prikazivanje na HRT-u. Kao dokaz za to iznijeli su da je upravo HRT 26. kolovoza 2010. sklopio ugovor o naknadi (za 1 kunu!) s udrugom *Dr. Ante Starčević* za film *Draga Gospa Ilačka*, koju je naknadno i emitirao. Dokazali su, uz pomoć »brojne korespondencije«, i da o radu na *Škverskom kiparu* saznanja imaju i (ondašnji) producent dokumentarnog programa **Miroslav Rezić** i voditelj dokumentarnog programa na HRT-u **Miro Branković**, a što se *Albuma* tiče, on je uz potporu Ministarstva kulture Hrvatske završen još 2002. (godinu prije nego što se Ištvančić zaposlio na HRT-u), a devet godina kasnije samo je kompletiran tako što mu je podložena glazba. Sve ovo, kako je prije deset mjeseci u razgovoru za *Hrvatsku riječ* naveo Ištvančićev odvjetnik Ivan Delić, nije za posljedicu imalo nelojalnu konkurenciju niti je HRT zbog toga na bilo koji način bio oštećen. Dapače, prikazivanjem ovih filmova, HRT ne samo da je znao da ih je Ištvančić radio u drugim produkcijama nego je od njih imao i koristi.

U obrazloženju Županijskog suda – kojega je potpisao predsjednik Vijeća **Ivica Veselić** – uz odbacivanje žalbe na presudu Općinskog radnog suda po svim točkama i obavezu da Ištvančića u roku od osam dana vrati na posao HRT-u se nalaže i da tužitelju nadoknadi trošak parničnog postupka u iznosu od 2.500 kuna (oko 340 eura) zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koja je počela teći danom presude (od 12. rujna prošle godine).

Moralnost i odgovornost

Tako, u najkraćem, izgleda formalno-pravna strana ove priče koja je započela koncem 2017., a završila početkom 2019., a koju je *Hrvatska riječ* za to vrijeme pratila. Ona profesionalno-ljudska, a što je bio i motiv za pisanje o Ištvančićevom slučaju, još je ružnija i tužnija. Bar kada je riječ o rukovodstvu ove kuće.

Kako sam za naš tjednik kaže, nitko od nadređenih ne samo da mu nije uputio riječi dobrodošlice nego mu se nije niti ispričao zbog toga što je, ne svojom krivnjom, doživio. Ovdje, naravno, izuzimamo kolege (redatelje, snimatelje...) koji mu, kako veli, svako malo na hodniku čestitaju na istrajnosti i dobivenom sudskom postupku.

Ištvančić je vraćen na isto radno mjesto, a isti mu je i šef: **Josip Krajina**, koji ga je prvoga dana uputio na rukovoditelja koji će ga raspoređivati na poslove snimanja dokumentarnih filmova, kao i ranije.

Komentirajući presudu Općinskog radnog, a zatim i Županijskog suda Ištvančić za *Hrvatsku riječ* kaže:

»Moj komentar je kako ipak ima pravde i kako je ovo bilo za očekivati. Ali zadovoljstvo je još veće, jer je nepravda ispravljena na pravni način. Sad, kad je pravda ispravljena, mislim kako do ovoga uopće nije trebalo doći. Ne znam tko će na Televiziji nadoknaditi štetu.«

Kada je već o šteti riječ, ona se odnosi na dvije stvari. Prva se tiče samog Ištvančića, odnosno njegovog razdoblja kada je bio bez posla i nadoknade izgubljenog novca zbog toga. Istina je da je riječ o tek sedam dana, jer je Ištvančić imao sreću (ali i sposobnosti, zar ne?) da se ubrzo nakon otkaza na HRT-u zaposli kao ravnatelj Doma kulture *Kristalna kocka vedrine* u Sisku, gdje je – zbog vraćanja na prethodni posao – koncem prošle godine i sam dao otkaz. O drugom je u ovom slučaju riječ, a ne o par stotina kuna, jer mu tih sedam dana znači prekid radnog staža. Kako o tome nema ni riječi u presudi Županijskog suda, a niti je (naravno) bilo tko od rukovodstva tako nešto i spomenuo Ištvančić kaže kako će sam pokrenuti to pitanje. Tko zna, od ishoda budućih razgovora na tu temu ovisi hoće li mu na pamet pasti i materijalna nadoknada »zbog pretrpljenih duševnih boli« prouzročenih nepravednim i nezakonitim otkazom.

Ne računajući, hmmm... upotrijebimo tu eufemizam, »pogrešnu procjenu« Kazimira Bačića, u ovom je slučaju glavni ravnatelj HRT-a bez dvojbe načinio najveću štetu. I to onu mjerljivu, materijalnu. Naime, zbog otkaza kog je dobio, Ištvančić je na HRT-u započeto snimanje dokumentarnog filma *Dužijanica* završio kao njegov vanjski suradnik. Kao redatelj tog filma, koji je premijerno prikazan 4. kolovoza 2018. na HRT-u 4, Ištvančić je potpisao ugovor u vrijednosti od oko 20.000 kuna (oko 2.700 eura) dok bi isti posao, da je u to vrijeme bio zaposlen na HRT-u, odradio za redovitu plaću. Na taj način Bačić je kuću na čijem je čelu oštetiio za navedeni iznos, a kako u komunikaciji s rukovodstvom HRT-a nemamo najbolja iskustva, nije nam poznato je li ovo pitanje, makar nakon presude Županijskog suda i vraćanja Ištvančića na posao, uopće netko pokrenuo. Pa zva(l)o se taj netko i samo Upravno vijeće ove kuće.

Konačno, u zaključku ovoga teksta, a upravo na primjeru Ištvančića, ne možemo se oteti čudnom dojmu kako se Zakon i Poslovnik o radu na HRT-u primjenjuju selektivno i na temelju lošeg sjećanja. Nije, naime, čudno da se poslodavac u rukovođenju kućom kani pridržavati zakonskih propisa i utvrđenoga »kućnoga reda«. Dapače, to je i vrlo pohvalno. Čudno je, međutim, što isti taj poslodavac do pravih činjenica, i to na vlastitu štetu, dolazi tek nakon što se one utvrde na sudu, a ne da ih prethodno detaljnije provjeri. Još čudnije i od toga je što taj isti poslodavac, i nakon potpisivanja otkaza, pušta na programu HRT-a gomilu Ištvančićevih dokumentaraca što navodi i na pomisao o tome kakva je produkcija te kuće. I na koncu, i moralno je i profesionalno svakako najupitniji odnos rukovodstva kuće prema Ištvančiću nakon izgubljenog sudskog spora i odgovornosti Bačića zbog štete koju je time nanio hrvatskom javnom servisu.

Z. R.

Silvije Petranović, filmski redatelj

Sloboda je moja inspiracija

Intervju vodio: Zlatko Romić

Kako smo nedavno pisali, subotička publika imala je priliku u okviru Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini pogledati dva filma **Silvija Petranovića**: *Šegrt Hlapića* i *Družbu Isusovu*. Kino *Lifka* ne može se usporediti s kinima u Šangaju (gdje je *Družbu* vidjelo oko 6.000 ljudi!), SAD-u ili nekim drugim dvoranama diljem svijeta, ali jedno im je zajedničko: subotička publika imala se priliku uvjeriti u istu kvalitetu Petranovićevih filmova koja je uočljiva od prve do posljednje minute projekcije. Ako su scenarij i gluma stvar osobnog ukusa i time podložni različitim tumačenjima, to se svakako ne može reći za fotografiju pa čak i glazbu koje su u dva predstavljenog filma u Subotici na rubu perfekcije. Pa ipak, ono što je posebno pobudilo pozornost nakon projekcije *Družbe Isusove* je jedna Petranovićeva ocjena o duhovnosti i religioznosti:

Na kraju projekcije *Družbe Isusove* u Subotici rekli ste kako je duhovnost u usponu i da XXI. stoljeća neće biti ako ne bude duhovnosti. Što ste time mislili?

To je čuvena rečenica koju je rekao francuski filozof **André Malraux** »XXI. stoljeća neće biti ako ne bude duhovno«. Smatram da je to činjenica i da smo toga potpuno svjesni; sa svim ovim krizama i ostalim stvarima koje se događaju u našoj svakodnevici sva je duhovnost u usponu. Ne govorim samo o kršćanskoj nego o duhovnosti općenito, i to na globalnoj razini. Uočljiv je uspon mnogih religija koje su bile zanemarene zbog povijesnih prilika. Pogledajte, recimo, bivši Sovjetski

Savez i što se dogodilo s Ruskom pravoslavnom crkvom ili s drugim nama bliskim religioznim sustavima koji su također u ekspanzijama.

Nije li ekspanzija duhovnosti o kojoj govorite samo površinska, a da je njena suština licemjerje i zloupotreba vjere u čije su se ime činile i još se čine mnoge strašne stvari? Primjerice, svjedoci smo velike izbjegličko-migrantske krize na globalnoj razini, gdje se sukobljavaju interesi ponajprije dvije velike religije – kršćanstva i islama u čiju se »obranu« podižu žice, ubijaju nevini ljudi...

Možda se nismo najbolje razumjeli na početku: ja sam govorio o svom filmu, a on se bavi našom svakodnevicom. Moj film govori o slobodi, govori o tome da postoje neki dobri i neki zli ljudi. Pa ipak, moj film govori upravo i o tome što ste kroz svoje pitanje upravo iskazali, jer se duhovnost također da iskoristiti u svakodnevne svrhe; ona se može zlorabiti. Vi novcem mnoge stvari možete rješavati, ali moj film se bavi onim esencijalnim: tišinom u svakom čovjeku koja je stvar naše osobne intime i koja nema veze s time čime ove strukture žele vladati svijetom, pa bilo to i preko duhovnosti. Mislim da su i knjiga i film to i prepoznali i osudili, i koliko god to moglo biti i političko pitanje, ovaj film je nadrastao tu temu. U tom smislu i poruka filma ne tiče se svakodnevice, jer se sama svakodnevica mijenja. Uostalom, o tome svjedoče i intervjui koje sam davao: ovisno o vremenu i zajednici kada smo i gdje razgovarali, mijenjao se i rakurs gledanja

Vi novcem mnoge stvari možete rješavati, ali moj film se bavi onim esencijalnim: tišinom u svakom čovjeku koja je stvar naše osobne intime i koja nema veze s time čime ove strukture žele vladati svijetom, pa bilo to i preko duhovnosti * Uvijek sam filmu pristupao tako da sam ja njegov autor, bez obzira na to što zajedno sa mnom radi puno pametnih ljudi i daje veliki doprinos njegovom nastanku

i na film i na svakodnevnicu. Pa ipak, tema u njemu je esencijalna: ljudska. I to je nešto što opstaje.

HR Jedno od esencijalnih pitanja koje kontesa Marija postavlja u romanu, a ni Vi ga niste izostavili iz filma, jest da joj Bog puno oduzima. Koliko Vas to podsjeća na čuveno Isusovo: »Bože moj, zašto si me ostavio«?

Mi sada možemo ući u duhovnu raspravu koja bi nadrasla ovu temu, ali gledajući to biblijskim činjenicama Isus je u rečenici koju navodite svakako osjećao da je ostavljen. I moja glumica Marija je ostavljena. Ali se u posljednjoj rečenici filma također navodi da su Bogu sve uzeli. Znaite, to su činjenice koje je napisao **Jiří Šotola**, a mene su upravo zato potakle da se pozabavim ovom pričom; da se bavim njenim ljudskim segmentom, tim nivoima koji se isprepliću i koji nisu tako jednostavni.

HR Vi ste prvi koji je napravio ekranizaciju čuvenog Šotolinog romana. Kako je do toga došlo?

Ja sam to osobno dogovorio s autorom, jer mi je ostavio autorska prava. U to vrijeme, a bilo je to sredinom osamdesetih godina prošloga stoljeća, on je imao karcinom i za nekoliko godina je umro. Ja nisam znao da je bio bolestan, jer mi to nije rekao. Ali, tada su se stvorili uvjeti da budem zreo da napravim taj film. *Družba Isusova* je odradio sjajne stvari za hrvatski film u

svijetu: od premijere u Kini, otvaranja Filmskog festivala u Sarajevu, nastupa na festivalima u Sao Paulu, Kalkuti, Kairu i SAD-u, pa do premijere u Češkoj 13 godina nakon što je snimljen, i to u dvorcu *Košumberk* gdje se i događa njegova radnja. Tada sam ujedno prvi puta imao priliku osobno otići na mjesto događanja radnje iz knjige. Film je, naravno, moja umjetnička vizija toga djela, a scenarij sam napisao po jednom mnogo širem predlošku. Naravno, najdraža mi je bila reakcija ljudi u Češkoj, koji su *Družbu Isusovu* prihvatili kao svoj film. Iz svega rečenog vidi se da ovaj film ima bogat život, a on je nastavljen i u Subotici, gdje je također prvi puta prikazan. Ta krasna tišina u *Lifki* nakon projekcije je ista ona tišina koja *Družbu Isusovu* prati bilo gdje da se pojavi.

HR Osim Šotole, snimili ste i film po noveli Milana Kundere *Nitko se neće smijati*. Je li to ljubav prema češkoj književnosti ili Vas je ondašnji »hit-pisac« posebno inspirirao?

Kundera je veliki književnik koji je imao i ljudske i umjetničke padove, ali Kundera je zaista bio veliki hit, a imao sam sreću i da je moj film bio nagrađen. Što se tiče pitanja o ljubavi prema češkoj književnosti, odgovor je vrlo jednostavan: neki moji korijeni su vezani s Češkom. Otuda ja možda bolje osjećam vibracije nego od drugdje. To je naprosto tako... ljudski.

Insert iz filma *Šegrt Hlapić*

Što čini bit Vašeg filma *Anatomija ratnog zločina*?

Svi moji filmovi bave se samo jednom temom: pitanjem slobode. *Anatomija ratnog zločina* je dokumentarni film kog sam napravio o svom zavičaju, o Novoj Gradiški. Tamo sam otišao na ratište za vrijeme Domovinskog rata i osjetio sam potrebu da to što tamo vidim to i snimim. I ti dečki koje sam snimio mnogi su poslije poginuli ili nestali. Svoje živote su završili tako što su im imena uklesana na neke spomenike, a ja sam ih snimio kao žive ljude u tom momentu. Koliko god apsurdno zvučalo, i u ovom filmu sam se bavio pitanjem ljudske slobode, a vjerujem da će me to pitanje okupirati i u mojim budućim filmovima.

Kako gledate na to da se zločini koji su činjeni »u naše ime«, ovisno o prilikama, ili negiraju ili proglašavaju herojstvima, dok se zlodjela s druge strane osuđuju i pre-uveličavaju?

Svaki zločin, bio on ratni ili ne, je zločin. Ali, i ova priča se također, kao i ona o vjeri, može zlorabiti za političke ili neke druge interese. Prezirem se upuštati u to, jer je to nekakava svakodnevnica koja nas truje. U pitanju su ljudske sudbine, njihovi životi, i bez obzira je li riječ o sudbinama i životima iz Prvog ili Drugog svjetskog rata ili Domovinskog rata ovo pitanje ima jednaki rakurs. I nema tu nikakvih popuštanja u ime nečega: zločin je zločin. A mi umjetnici se ne trebamo bojati pričati o tim temama, kao što se ne trebamo bojati ni percepcije javnosti o tome. Ovo zbog toga da takve stvari ne odu u zaborav, jer iz zaborava nastaje neznanje, a neznanje se često zlorabi za prikazivanje krive slike.

Iako je subotička publika imala priliku vidjeti *Šegrt Hlapića*, dvorana Lifke je bila puna mališana. Kako ste zadovoljni njihovim prijemom Vašeg filma?

Pa, *Šegrt Hlapić* živi i dalje svoj život: dolaze novi klinici koji još nisu vidjeli ovaj film. Naravno, meni je jako drago zbog toga, jer *Šegrt Hlapić*, osim o slobodi, govori i o dobroti, odnosno da se dobro dobrim vraća. To se vidi i po jednakim reakcijama najmlađe publike i u Subotici i one diljem Hrvatske. *Šegrt Hlapić* je najgledaniji dječji film u Hrvatskoj do sada i na to sam jako ponosan. On je pokazao da i nakon završetka snimanja ima svoj životni vijek koji traje iz generacije u generaciju. Iako je sama knjiga u vrijeme nastajanja filma bila stara sto godina, njezine poruke nisu zastarjele, jer su univerzalne. I to se, na sreću, i na ovaj način vidi, a u prilog tome ide i činjenica da sam za ovaj film dobio nagradu u Rusiji, kao i da je prikazivan u Njemačkoj, Armeniji i po drugim zemljama. Uostalom, i **Ivana Brlić Mažuranić** je najprevođeniji hrvatski pisac, što i filmu uvelike omogućuje da ima doseg na svim meridijanima.

S obzirom na to da se danas sve manje čita, imate li dojam ili podatke o tome da je Vaš film čitaniji od Ivanine knjige?

Mislim da ne. Mislim da je obvezna lektira u školi sjajna stvar. Možda ju djeca čitaju i na internetu, jer su se i formati čitanja promijenili. Ali, kako god da okrenemo, suština ostaje ista: knjiga se čita.

Kako gledate na položaj dječjeg filma danas; ima li ga dovoljno, postoji li zainteresiranost kod redatelja, publike, potiče li samo društvo/država nastanak novih djela?

Hrvatski film je uvijek bio između publike i države, jer se bez države ne može napraviti hrvatski film. U tom smislu Hrvatska je poduprla i dječji film. Naime, hrvatski dječji film je predvodnik u regiji, ali je drugo pitanje ima li ga dovoljno. Dakle, treba i više raditi da ga bude više, ali to svakako nije lako. Možda najbolji odgovor na ovo pitanje dao je moj profesor, hrvatski *oskarovac*, **Dušan Vukotić** riječima »ne radi film onaj tko hoće već onaj tko može«. Drugim riječima, sama dječja književnost prepuna je dobrih djela, ali to traži puno godina rada, odricanja, talenta, znanja... i novca.

Puno pažnje u svojim filmovima pridajete detaljima poput izbora glazbe, fotografije, svjetla... Je li to rezultat onoga što ste naučili od svojih profesora, Vaše osobnosti ili i jednoga i druga pomalo?

Uvijek sam filmu pristupao tako da sam ja njegov autor, bez obzira na to što zajedno sa mnom radi puno pametnih ljudi i daje veliki doprinos njegovom nastanku. Film jeste kolektivno djelo, ali je film prije svega vizija redatelja. A toj svojoj viziji pri-

Insert iz filma *Družba Isusova*

stupam veoma minuciozno i precizno, jer su mi i pripreme i detalji veoma važni. Nije mi bitno napraviti puno filmova, ali mi je bitno napraviti filmove iz kojih ja stojim i koji će opstati.

Izjavili ste da je potrebno napraviti igrani film o vojvođanskim Hrvatima i da to treba učiniti jedino Branko Ištvančić. Da ste Vi Branko, što bi Vam bila noseća tema?

Znate, hrvatski film je onaj koji se odnosi na hrvatski korpus, nebitno o kom području je riječ. Mi imamo jako puno filmova koji se odnose na Hrvate iz Bosne i Hercegovine, ali ne znam da postoji igrani film koji se bavi temom bunjevačkih Hrvata. **Ištvančić** je napravio sjajne dokumentarne ili dječje filmove, ali ne i igrani na ovu temu. Stoga bih ja zaista volio vidjeti autohtoni hrvatski film koji se odigrava na ovim prostorima, koji su naravno u nacionalnom ili kulturološkom smislu općenito širi od ovoga o čemu govorim, što je naravno dobro. Ali, ja smatram da moram biti odgovoran za svoj idući film o svijetu kog poznajem. Ja u Suboticu dođem samo kao gost kom je drago vidjeti ovu sredinu, ali netko iznutra zna ovdašnje probleme i sve detalje koji su vezani za njih. Stoga smatram da u ovom trenutku imate bogomdanu priliku da se to i realizira.

APV: Najefektivniji agrarni proračun

Pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Vuk Radojević** je najavio kako se AP Vojvodina u 2019. godini može pohvaliti agrarnim proračunom za koji se očekuje da

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETIM ZAHTEJIMA ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor »Telenor« doo, Omladinskih brigada 90, Novi Beograd, podnio je Zahtjeve za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš za projekte:

Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 25« zaveden pod brojem IV-08/I-501-363/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 3499 KO Stari grad, ulica Karađorđev put br. 17, Subotica (46.101116°; 19.651491°);

Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 22« zaveden pod brojem IV-08/I-501-364/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 18962/3 KO Novi grad, ulica Kireška br. 113B, Subotica (46.116259°; 19.685603°);

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

bude operativno najefikasniji i najefektivniji i kojim je predviđeno više novca za poljoprivrednike.

On navodi kako je dosadašnji način rada u resornom Tajništvu doveo do realno koncipiranog agrarnog proračuna, koji u ovoj godini iznosi 6,380 milijardi dinara. Radojević je ukazao i na značaj rebalansa koji se očekuju tijekom godine, što će značiti i dodatna sredstva za poljoprivredu Vojvodine.

Nominalno, kako je Radojević istaknuo, proračun za 2019. godinu jeste nešto manji za poljoprivredu, ali suština je da je ovako koncipiran proračun neefektivniji do sada – kada su u pitanju tekuća davanja tijekom proračunske godine, kao i više sredstava za registrirana poljoprivredna gazdinstva.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Za projekt: Bazne stanice mobilne telefonije »NS2022_01 SU Subotica_2«, na katastarskoj parceli 21124/2 KO Donji grad, Ulica Hipodromska bb, Subotica (46.091498°; 19.643961°), nositelja projekta »VIP MOBILE« d.o.o., Novi Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu grada Subotice.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na osnovu članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta »TELENOR« d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je dana 28.12.2018. pod brojem IV-08/I-501-365/2018, zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »SUBOTICA 28« na katastarskoj parceli 2189/10 KO Novi grad, Subotica, u Ulici Arandjelovačka br. 25 (46.106297°; 19.676844°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 3. 1. 2019. do 7. 2. 2019., a javna prezentacija Studije bit će održana 7.2.2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Uvid u predmetne studije elektroničkim putem možete izvršiti na sajtu grada Subotice.

Nastavnica **Rózsá Fehér** izišla je iz *Homoki* škole na ulicu kada ju je fotografirala djevojčica **Marta Lutz**, tad učenica ove osnovne škole na uglu ulica Bore Stankovića (nekada Jagodinska) i Plitvičke. Od tog događaja i nastanka fotografije prošlo je više od šest desetljeća, a danas se ova slika može nazvati povijesnim dokumentom, jer prikazuje dio školske zgrade koje više nema, kao i nekadašnji izgled pomenute lokacije, danas posve izmijenjene. Fotografija iz obiteljskog albuma jedina je (za sada dostupna) koja prikazuje, makar djelomično, vanjski izgled nekadašnje poznate škole. Za potrebe ove rubrike ustupila ju je autorica fotografije **Marta**, danas **Šnajder**, učiteljica u mirovini, nakon što je u studenom objavljen tekst o povijesti *Homoki* škole (tj. Pješčane škole ili Škole na pijesku), s fotografijama đaka u dvorištu škole. Marta Šnajder danas živi u Bačkoj Topoli, ali je odrasla u Subotici, u susjedstvu *Homoki* škole, koju je pohađala od zabavišta do kraja osnovnoškolskog obrazovanja. Druga fotografija potječe iz zabavišta u istoj zgradi i također je iz njenog albuma.

Prema dokumentu u Povijesnom arhivu Subotica (F 68.44) 1948. godine škola je imala službeni naziv *Osmoljetka broj 8*, ali je naznačeno kako je to *Homoki* škola. U njoj je u to vrijeme bilo smješteno zabavište i osam razreda osnovne škole, kao i stan za bavljenje i dadilje, što je sve označeno na priloženoj skici uz izvješće o stanju školske zgrade.

Na ovoj lokaciji desetljećima više nema škole (izgrađen je nov školski objekt u blizini – Osnovna škola *István Kizur*), a nema niti zgrade sa stare fotografije, jer je na tom mjestu početkom 21. stoljeća podignuta višekatnica. Ovaj dio grada je izmijenio lik.

Treća strana medalje

Side, nane...

U paličkom parku postoji jedna mala brončana skulptura nazvana »Sunčana jesen«, koju je njena autorica **Zlata Baranji Markov** 1969. godine darovala Paliću. Ona je postavljena u slobodan prostor uz stazu u blizini stare fontane. Grupna figura, dvije starice koje sjede na klupi postavljena je na nasuto uzvišenje i preko stupa od drvenih talpi može joj se i pristupiti. Dvije »bakice« sjede skrštenih ruku, uvijene u tradicionalne marama-šalove, i čini nam se da vječito nešto razgovaraju ili samo šute zureći ispred sebe. Neki likovni kritičari napominju da su bakice omiljene kod djece, od čijih je dodira ruku skulptura dobila i izvanredni ton patine. Mene ova skulptura podsjeća na djetinjstvo kada sam vikendom posećivao djeda koji je imao pekaru u Gatuu, jer su slično odjevene bakice sjedele na sokaku ispred svojih kuća. Iako sam bio samo klinac, glasno su me pozdravljale s »faljen Isus!«; a ja kao dobro odgojeno dijete otpozdravio sam sa: »jó napot« ili »csókolom«. Kasnije mi je moja baka objasnila da trebam otpozdraviti s »na vike«. Iste te bakice sam vidio i u *ambetušu* pekare, kako su sjedile na klupi i čekale da se kruh, kolač, savijača ili prase ispeče i slušao sam njihove razgovore. Danas znam koji je ispravan način pozdravljanja i otpozdravljanja, ali džabe, jer tih bakica više nema ni na jednom sokaku.

Djedina ulica (Plitvička) bila je paralelna sa Somborskim putom i vodila je do nekadašnje vjetrenjače, gde se danas nalazi *Buvljak*. Izgled ulice i stanovništvo se totalno izmijenilo i kuće su dobile druge funkcije, npr. na mjestu djedine kuće je prodavaonica rabljenih automobila. Zahvaljujući suvremenom komunikacijskom sredstvu TV-u, svako jutro na određenim kanalima ponovo vidim grupe ljudi (stručnjaka i novinara) kako pričaju o svemu i svačemu u stilu nana koje sam nekada slušao.

»Politika tabloida«

Danas, prije svega u TV emisijama koje su u privatnom vlasništvu, uobičajeni jutarnji ritual »novih nana« je prelistavanje tiska i grupno komentiranje glavnih senzacionalističkih naslova. Novine koje se prelistavaju su najčešće tzv. tabloidi, a najčešće teme su i kao nekada kod »bakica« ogovaranje ili bezrezervna podrška vladajućoj političkoj eliti. Ogovaraju se prije svega susjedne države i narodi, zatim grupa političara koji pripadaju tzv. oporbi. Ogovaranja i optuživanje ljudi koji su u »opozitu« polazi od stare komunističke doktrine: »tko nije s nama, taj je protiv nas« i slično dobrom staljinističkom maniru; ljudi se optužuju za krađu, pronevjeru, reketiranje itd. bez valjanih konkretnih dokaza, obično u stilu »iz pouzdanih izvora znamo« ili »došli smo do novih povjerljivih dokumenata« koji se objavljuju u dežurnim tabloidima. U redu je, u svijetu svi znaju što su tabloidi; tko ih želi čitati, neka ih čita. Čini mi se ipak da je kod nas njihova uloga malo drugačija, jer nije jasno jesu li oni produžena ruka vladajuće garniture ili ne. Primjera radi, njihova cijena je minimalna, obično »nešto i daruju«. Pošto znamo da je medijska pismenost u našoj zemlji na niskoj razini, tu mislimo na to da netko razumije ono što je napisano, iz ovog

Piše: Zsombor Szabó

Nedostaje TV ekran

proizlazi da su osnovne (političke) poruke vrlo jednostavne: taj i taj čovjek je lopov, reketaš ili npr. fašist. Već razrađena tehnologija »ako laž ili poluistinu ponavljaš bezbroj puta, ona na koncu postaje istina« primjenjuje se svakodnevno, ujutro, u podne, uvečer čak i u noći. Naravno, s osnovnim ciljem da običnim ljudima ovakva »politika« postane ogavna i da ne žele sudjelovati čak ni na važnijim glasanjima. Često isključim ton, da ih pretvorim u »zanemjele babe« iz paličkog parka.

Pretplatna obveza

Što se, pak, događa u medijima u državnom vlasništvu? Državi su na raspolaganju i javni servisi, koji nisu baš jeftini. Zato se uz plaćanje tzv. najjeftinije europske cijene električne energije mora platiti i »taksa za javni medijski servis«, istina ne velika (mada je ova usluga poskupjela ove godine za 50%). No, to nije tako bitno, mene u djelovanju javnog servisa najviše nerviraju, ne politička nego ekonomska propaganda koju skraćeno zovemo reklame. Ima ih u vjestima, za vrijeme trajanja filmova ili u sportskim prijenosima. Ako je neka komercijalna, privatna televizija u pitanju, to i razumijem, ali u javnom servisu koji »mi plaćamo« nema opravdanja za ovakve aktivnosti, bar tako mislim ja. U javnim debatama u okviru ovog servisa pojedini sudionici ne znaju ni osnove ponašanja u tzv. dijalogu, jedni drugom upadaju u riječ, svi govore istovremeno, kao na nekom vašaru i to mi plaćamo. Ima i jedna čudna stvar: naš predsjednik države javno izjavljuje da se nerado i rijetko pojavljuje u »javnom servisu«, što je istina. Znači li to da po njemu ovaj servis ne valja? A tu ga baš dobro reklamiraju, jer Dnevnik u bilo koje doba dana obilno izvještava o njegovim aktivnostima: predsjednik je rekao ovo, otvorio tvornicu, put, vodovod itd. što je isto i neka vrsta političke reklame. Moja želja u novoj godini je da u javnom servisu bude manje bilo kakve »reklame«, i zato sam spreman platiti čak i veću taksu. Možda samo sanjam otvorenih očiju?

Praznično smeće

Drugo lice SUBOTICE

Tek kad ostane bez njih, čovjek se uvjeri u to koliko su velike sitnice koje život znače. Nestane, primjerice, struje jedno prijepodne – stao sustav u cijeloj kući: čovjek mahinalno pali svjetla ili uključuje ringlu, sve zaboravljajući je li ih ostavio uključene ili isključene, ujedno i psujući i moleći Ovoga i Onoga da se elektrifikacija što prije vrati, jer ima važnih stvari za obaviti na računalu ili pogledati na tv-u. Isto je, naravno, i s vodom: nema je, a ti bi se kupao, brijao ili ju silom prilika povukao na mjestu gdje se ona već povlači kada te na to natjera viša sila. Opet ujedno i psuješ Ovoga i moliš Onoga da se sve vrati na staro, pa da živiš »kao sav normalan svijet«.

Ima, međutim, u ovim nezgodama sa sitnicama koje život znače i onih suptilnijih, onih kojih se čisto zbog oportunizma ili pak nedostatka empatije čovjek ne sjeti u vrijeme kada i duhovna lica u svojim obraćanjima puku podsjećaju na stare, bolesne, nemoćne ili usamljene. Riječ je – teško da ćete to pogoditi iz prve – o odnošenju smeća. Svake godine, naime, za Božić i prvi dan Novoga ljeta (ali i za sve druge praznike i crvenim brojkama u kalendaru označene datume) određeni dio grada ostane bez usluga Javnog komunalnog poduzeća *Čistoća i zelenilo*, jer, Bože moj, tko još onda – osim policije, novinara i dama za iznajmljivanje – radi? Vrijeme je to, opće je poznata stvar, kada se u svim kućanstvima pojačano kuha i peče, jede i pije i kada se čini da se otpad sam od sebe gomila. Ali, manje je poznato – bar onim dijelovima grada koji imaju sreću da im dan odnošenja smeća ne pada baš na Božić i Novu godinu – da stanovnici neradom (*Čistoće*) pogođenih kvartova taj otpad kontinuirano gomilaju kao bakice nekad najlonske

vrećice od mlijeka (sve sušeći ih razrezane s gornje strane na štriku, zajedno s rubljem i krevetnom). I... malo-po malo blagdansko slavlje polako se pretvara u noćnu moru: kanta za smeće vrlo brzo postaje premala, a špajc se silom prilika pretvara u privremeni magacin za odlaganje iskorištene ambalaže. Ako još u avliji nemaš kera ili pak mačke u nju rjeđe svračaju, eto ti miline i od viška koščura i ostalih ostataka hrane s kojima pojma nemaš što ćeš, a nije red bacati ih onako usput po ulici, neprimjetno poput ispalog »tihomira« iz hlača.

Stoga – konstruktivan, kakvim me je silom prilika napravio upravo oportunizam – slobodan sam djelatnicima i rukovodstvu (njima posebno JKP-a *Čistoća i zelenilo* iznijeti jedan (zapravo, dva) prijedlog(a) za razmišljanje, a sve u cilju zajedničke koristi i općeg zadovoljstva konzumenata njihovih usluga. S obzirom na to da nije teško predvidjeti kada pada Božić, Nova godina, Voden i ponedjeljak, Dan rada ili drugi neradni dan neka se uoči tih praznika, blagdana i svetaca intenziviraju higijenske djelatnosti uposlenika *Čistoće i zelenila* do stupnja kojim će biti obuhvaćeni i kvartovi grada koji tim danima nisu predviđeni za odnošenje smeća. Ako za to u *Čistoći* nema dovoljno nekvalificirane radne snage, predlažem da se u akciju odnošenja smeća uključi i ona kvalificirana (pa čak, ako treba, i visokokvalificirana), a sve, naravno, u interesu svojih korisnika. Drugi prijedlog: ako je takvo što nemoguće, onda prepoloviti račun za tekući mjesec zbog neispunjavanja ugovornih obveza. Ako se sad pitate kojih ugovornih obveza...? Pa onih koje *Čistoća* nije ni nudila na potpis.

Z. R.

HKC *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela 2019.* objavljuju

NATJEČAJ za najbolju *Preljsku pismu* *Velikog prela 2019. godine*

Veliko prelo 2019. bit će održano 26. 1. 2019. u Subotici. Napisane *preljske pisme* je potrebno dostaviti u ured HKC-a *Bunjevačko kolo*, adresa Preradovićeve br. 4, Subotica, osobno, putem pošte ili na e-mail adresu: hkc-bunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za *Veliko prelo 2019. – natječaj za Preljsku pismu*. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na bunjevačkoj ikavici s temom koja je prigodna uz prelo, zimu, blagdane, bunjevačke običaje i tomu slično. Natječaj je otvoren do 19. 1. 2019. godine.

HKC *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela 2019.* objavljuju

NATJEČAJ za izbor najljepše prelje *Velikog prela 2019. godine*

Veliko prelo 2019. bit će održano 26. 1. 2019. u Subotici. Prijavu za natječaj je moguće predati osobno u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo*, adresa Preradovićeve br. 4; Subotica, ili putem e-mail adrese hkc-bunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za *Veliko prelo 2019. – natječaj za prelju* ili putem facebook stranice *HKC Bunjevačko kolo* (u inbox). Uz prijavu je potrebno dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godište i kontakt telefon.

Prelja za izbor na *Velikom prelu* mora biti odjevena u bunjevačku narodnu nošnju; za sve zainteresirane možemo pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 23. 1. 2019. godine.

Дечје позориште Суботица
Gyermekszínház Szabadka
Dječje kazalište Subotica
Park Rajhl Ferenc br.12/a
24000 Subotica

Temeljem članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 30/16-ispr.), članka 15. Statuta Дечјег позориште Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazalište Subotica i Odluke Upravnog odbora Дечјег позориште Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazalište Subotica br. 217/1/18 od dana 26. 12. 2018. godine, Upravni odbor Дечјег позориште Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazalište Subotica dana 26. 12. 2018. godine raspisuje:

JAVNI NATJEČAJ

za izbor i imenovanje RAVNATELJA

Дечјег позоришта Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazališta Subotica

Ravnatelj Дечјег позоришта Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazališta Subotica (u daljem tekstu: Kazalište) se imenuje na mandatno razdoblje od 4 godine.

Kandidat za ravnatelja Kazališta treba ispunjavati sljedeće uvjete:

- da je državljanin Republike Srbije
- da ima visoku stručnu spremu (Akademija za kazalište, film, radio i televiziju, Muzička akademija, Filozofski ili Filološki fakultet)
- da ima najmanje pet godina radnog iskustva u struci
- posjeduje kvalitete dokazane poslovanjem i afirmacijom u kulturno-umjetničkoj djelatnosti
- da protiv njega nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja, odnosno da nije pravnosnažnom sudskom odlukom osuđen za kazneno djelo koje ga čine nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja ustanove.

Kandidati za ravnatelja Kazališa uz prijavu podnose:

- prijedlog Programa rada i razvoja Kazališta za razdoblje 2019.-2023. godine
- detaljnu radnu biografiju
- diplomu ili uvjerenje o stečenom visokom obrazovanju (ovjerena preslika)
- dokaz o radnom iskustvu (preslika radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca)
- uvjerenje o državljanstvu (preslika uvjerenja na novom obrascu, u skladu sa zakonom)
- izvod iz matične knjige rođenih (preslika izvoda na novom obrascu, u skladu sa zakonom)
- uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdano od mjesnog nadležnog Osnovnog suda - prema prebivalištu kandidata)
- uvjerenje da nije osuđivan pravnosnažnom sudskom odlukom (izdato od RS MUP PU - prema prebivalištu kandidata)

Prijave s potrebnim dokazima o ispunjenosti uvjeta podnose se Upravnom odboru Дечјег позоришта Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječjeg kazališta Subotica, neposredno radnim danima od 9 do 13 sati u prostorijama Kazališta ili preporučenom pošiljkom u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava za konkurs direktora - ne otvarati«, na adresu: Дечје позориште Суботица-Gyermekszínház Szabadka-Dječje kazalište Subotica, Park Rajhl Ferenc br. 12/a, 24000 Subotica, najkasnije u roku od 10 dana od dana oglašavanja.

Natječaj za ravnatelja će biti objavljen u dnevnom listu: *Večernje novosti*, *Magyar Szó*, *Hrvatska riječ*, *Bunjevačke novine*, kao i na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje.

Neblagovremene, nedopuštene, nerazumljive ili nepotpune prijave i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni prilozi, tj. dokazi bit će odbačni.

Kontakt telefon za sve dodatne informacije u vezi s prijavom na natječaj je 024/555-715

Kontakt osoba: Verica Mihajlović

Kaldrmisane ulice zamijenile prašinu i blato

Iz pera nekadašnjeg gradonačelnika Lazara Mamužića saznajemo kako su izgledale subotičke ulice prije obimnijih zahvata na kaldrmisanju * Konji i kola u blatu u centru grada * Prvi vlak i dugo nestajanje Rogine bare

Možda svjedoci onog vremena nisu mogli niti pretpostaviti naglo i brzo izrastanje Subotice u razvijen grad, ali povjesničari upravo u 1869. godini nalaze prijelomni događaj koji će gradu u razvoju narednih desetljeća »razmahnuti krila«. Što se tada dogodilo?

Subotica je dobila željeznicu!

»Prva željeznička pruga izgrađena je 1869. godine i vezivala je Suboticu sa Somborom. Godine 1870. puštena je u promet pruga Subotica – Segedin, a 1882. i 1883. godine izgrađena je pruga Budimpešta – Kelebija – Subotica – Zemun. Godine 1885. Subotica je povezana s Bajom, 1889. sa Sentom, a 1908. s Bogojevom. Izgradnjom željezničke mreže vrlo raznovrsnih međunarodnih i lokalnih prometnih linija omogućen je u Subotici ekonomski i kulturni razvoj ranije nenaslućenih razmjera.« (Povijesni arhiv, F:316.6.4, **Emil Vojnović**: »Referat o Subotici«, 1956. godina)

Vezu između novih prometnih, odnosno komunikacijskih mogućnosti, i ogromnih promjena u gradu koje su se dogodile narednih desetljeća, zanimljivo opisuje **László Magyar** (»Razvoj grada i njegova arhitektura«, *Rukovet* broj 7–8–9, rujna 1995.):

»Pojava željeznice dovela je do korjenitih promjena u gospodarskom životu Subotice, te se izgradnja grada skoncentrirala oko željezničke postaje. Izgradnjom prometnica naš grad je uključen u međunarodni krivotok... dolazi do procvata trgovine, povećana ekonomska moć unapređuje industriju, a sve to zajedno postaje veoma privlačno za agrarno stanovništvo koje preplavljuje grad... Naravno da je ovakav porast broja stanovnika intenzivirao izgradnju kuća i drugih objekata.«

Dugo nasipanje prastare močvare

Za sliku Subotice prije stoljeća i pol, u vrijeme dolaska prvog vlaka, neophodna nam je bujna mašta. Dio grada između željezničke postaje i centra u međuvremenu je potpuno izmijenjen. S ovog prostora vremenom je nestala Rogina bara. Karta Subotice još je prikazuje 1884. godine. Na nasutoj bari danas se prostire park i podignute su okolne zgrade. Kronologiju dugog pretvaranja Rogine bare u urbanu zonu, njenog upornog opiranj planovima i poduzetim radnjama na isušivanju opisao je

László Szekeres (»Toponimi Subotice i njene okoline«, *Rukovet* broj 4 – 6, 2006. godina):

»Prastara močvara na istočnoj strani srednjovjekovne Subotice, a kasnije vojnog šanca. Njen strateški značaj je nekada vjerojatno bio velik, pa se u dokumentima često spominje njen naziv. Nalazila se između današnje željezničke stanice i Ulice Vuka Karadžića i prostirala se u pravcu sjever – jug.

Rogina bara na karti grada 1884. godine

Roginu baru su (stariji stanovnici Subotice u dva navrata) nazivali i Rokinom barom. Međutim, vremenom je počela ometati razvoj grada. Stoga je Kraljevska komora 1764. godine odredila da se zasadi vrbom. Nešto kasnije, 1794. u skladu s nekom drugom naredbom, močvaru je trebalo isušiti, a oslobođeno zemljište prodati kao placeve za kuće. Istovremeno je duž današnje Ulice Đure Đakovića podignut put u obliku nasipa, koji je 1803. godine orubljen brezama. Usprkos izvedenim radovima voda je djelimično ostala na naznačenom zemljištu. Godine 1821. prokopan je propisni odvodni kanal, ali je voda i nadalje ostala.

Četrdesetih godina devetnaestog stoljeća djeca su se još kupala u Roginoj bari. Južni isušeni dio bare od 1827. korišten je kao svinjska tržnica. Prilikom izgradnje željezničke stanice 1864. godine na Roginoj bari je izgrađen kameni put. Godine 1888. Gradsko vijeće je odlučilo slobodni dio bare nasuti i na tom mjestu zasaditi park i podići zgradu suda. Nakon toga je u udubljenja bare godinu i pol dana dovlačen pijesak, dok su obližnji placevi

Na karti Subotice 1911. godine Rogine bare više nema; na nasutom tlu napravljen je park i građevinsko zemljište

prodani za izgradnju kuća. Platani koji se na tom zemljištu nalaze zasađeni su 1888./89. godine.»

Godinu i pol je dovlačen pijesak kako bi se na koritu nekadašnjeg jezera napravio park, a s obje strane parka prostor za gradnju!

Stotinu godina prije ovih zahvata Rogina bara se širila još većim područjem.

Nova slika Subotice

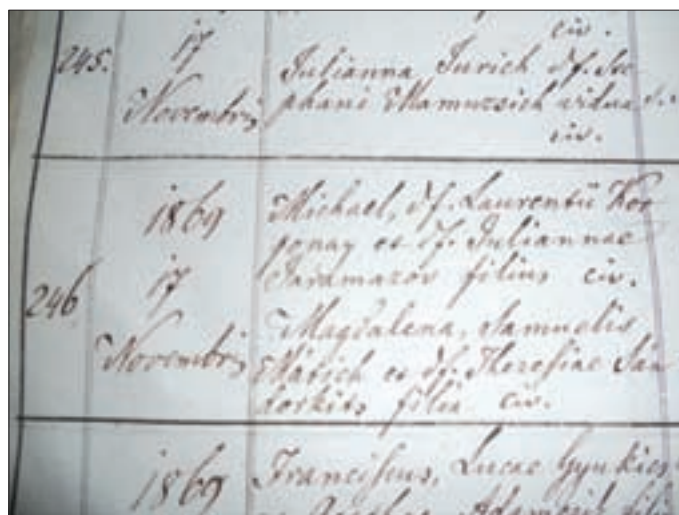
Rogina bara nasipana je u vrijeme intenzivnog razvoja grada kada je stvarana nova slika Subotice, u vrijeme velikih ulaganja u grad, ali i u objekte u pustarama. U pustarama su nicalle škole, u gradu nove kuće i palače kojima i danas svjedočimo. **Lazar Mamužić** je bio gradonačelnik Subotice od 1884. do 1902. godine, vremenom stvarajući epitet »velikog graditelja« po kome se i danas pamti. Ostalo je zapisano: prvih sedam godina na čelu grada proveo je u jednostavnoj građanskoj kući podalje od centra na Somborskom putu, u tadašnjem petom kvartu. Zatim je podigao palaču upravo na tek nasutom terenu bivše Rogine bare. Evo kako se to dogodilo:

»Urbana legenda veli kako su četiri parcele na Trgu Marije Terezije još neko vrijeme ostale prazne. Kada je gradonačelnik Mamužić pitao za razloge ovakve sporosti, odgovoreno mu je kako se novi vlasnici plaše izgradnje na nestabilnom i vlažnom terenu nekadašnje bare. On se naljutio i obećao – njegova će palača biti prva izgrađena. Tako se i dogodilo. Projekt Mamužićeve najamne palače izradio je 1891. godine **Titus Mačković**, glavni inženjer u razdoblju 1884 – 1890. godine...« (Gradotvorci I. – subotički stambeni objekti od baroka do moder-

ne, autori **Gordana Prčić Vujnović, Viktorija Aladžić i Mirko Grlica**, 2004.)

Iz pera nekadašnjeg gradonačelnika Lazara Mamužića, u mladosti studenta pravnih nauka u Gracu, Beču i Budimpešti, saznajemo kako su izgledale subotičke ulice prije obimnijih zahvata na kaldrmisanju. Bile su u prašini ili u blatu!

»Pridavao sam izvanrednu važnost, imajući u vidu opće zdravstvo, od samog početka svog službovanja kaldrmisanju grada... Jer je svima nama dobro poznato kako prije otprilike četvrt stoljeća nije bila kaldrmisana nijedna ulica ovog velikog grada i jedva je bilo nekoliko ulica koje su imale trotoare, to će reći, bile su prekrivene klimavim, natrulim drvenim podom. Ne jednom su na glavnoj tržnici, naočigled cjelokupne vlasti, kola i konji zaglavili u glib... Danas smo već stigli dotle da zahvaljujući kaldrmisanju ulica i pravljenju odličnih trotoara, ona zagušujuća prašina, koja u sebi sadrži klice tisuća i tisuća vrsta bolesti, a

U godini prvog vlaka u Subotici, 1869., upis predaka u knji-zi vjenčanih u crkvi sv. Roka

koja je u prethodnom vremenu ispunjavala tijekom ljetnih dana zrak, u kaldrmisanim ulicama više ne postoji, a u zimsko doba, čak i po najvlažnijem vremenu, stanovništvo grada može prometovati najvećim dijelom ulica bez rizika po zdravlje.» (Rukovet broj 4 – 7/2003, iz dokumenta »Védélme« Lazara Mamužića 1902. godine)

U isto vrijeme, navodi Mamužić, u gradu je izgrađeno pet novih osnovnih škola, a u okolini je formirano šesnaest novih škola.

Subotica se urbano sve više razvija, grad je početkom dvadesetog stoljeća ljepši, ali... »Vrijeme je to u kome sve više uzimaju maha društveni nemiri u gradu, i sve je veća jagma za poslom kojeg nema.« (László Magyar, »Razvoj grada i njegova arhitektura«)

Nemiri su nedugo potom obilježili i veliku svečanu ceremoniju povodom završetka velebne Gradske kuće i novih paličkih objekata 15. rujna 1912. godine, kojoj su prisustvovali mnogi državni i lokalni zvaničnici. Na glavnom trgu kraj impozantne nove građevine iz mase su letjele kamenice na goste. Uskoro će još teža vremena i Veliki rat...

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz knjige Katarine Korponaić *Tajanstvena Subotica*, u izdanju Povijesnog arhiva Subotica 2017. godine)

Hrvatske udruge iz Sombora i okolice

Gajde, bećarci, radijska emisija

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* iz Monoštorra istrajalo je tijekom prošle godine u organiziranju svih svojih tradicionalnih manifestacija; u uspjeh ubrajaju i to što su uspjeli okupiti zavidan broj najmlađih članova, a u narednom razdoblju zadaća je zadržati ih uz *Bodrog*. UG *Urbani Šokci* iz Sombora i u prošloj godini bila je usmjerena na izdavačku djelatnost, a u tom smjeru rad nastavlja i ove godine. Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića u 2018. godini bilo je posvećeno realizaciji radijske emisije i svom programu o ikavici i kolonizaciji Hrvata u Vojvodinu. To će im biti težište rada i u 2019. godini, uz neke novine.

Bodrog

Na pitanje što je obilježilo 2018. godinu predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić** odgovor sažima u jednoj rečenici – to što smo svi na okupu. I tom rečenicom dotaknuo se onoga što je muka svih udruga. Kako sačuvati postojeće članstvo, koje sve češće zbog posla i egzistencije izlaz traže u nekim drugim sredinama? I, s druge strane: kako mlade zainteresirati za tradicijsku kulturu? A upravo u *Bodrogu* shvaćaju koliko je važno raditi s onim najmlađim koji će jednog dana biti okosnica udruge.

»Ako bih morao izdvojiti nešto iz 2018. godine, onda bi to svakako bilo sudjelovanje naših najmlađih članova u projektu Matice iseljenika *Igračka u srcu*. Za taj projekt pripremili smo video zapis starih dječjih igara i mališani su izradili tradicijsku lutku ili, kako se u Monoštoru kaže, *bebu*. Na tom natječaju bili smo uspješni, a nagrada je bila gostovanje naših mališana u Zagrebu na multimedijalnoj izložbi nagrađenih radova. Uz njih su bili i njihovi roditelji«, kaže Šeremešić.

Ono što je bilo jedinstveno u dosadašnjem radu *Bodroga* je i organiziranje godišnjeg koncerta, ne u Monoštoru već u susjednom Santovu u Mađarskoj.

»Dobro surađujemo s hrvatskom samoupravom u Santovu i naš zajednički dogovor bio je da se *Bodrog* predstavi i tamo, a u udruzi smo odlučili da to bude godišnji koncert. Izdvojio bih i sudjelovanje ŽPS-a *Kraljice Bodroga* na Zimskom božićnom balu u Državnoj ergeli lipicanaca u Đakovu. Za nas je priznanje i znak

velikog prijateljstva što su nas domaćini prvo pozvali, a onda i što su upravo *Kraljice Bodroga* izvođenjem državne himne otvorile ovogodišnji bal. Grad Đakovo vodi ekipa mladih i poduzetnih ljudi, ergelu **Mirko Damjanić**, vrsni fokloraš i zaljubljenik u tradicijsku kulturu tako da se naša suradnja nastavlja i u 2019. godini«, kaže Šeremešić.

Okosnica udruge i u ovoj godini bit će *Kraljice Bodroga*, a od ovogodišnjih planova Šeremešić izdvaja rad jedne od članica koja uči svirati gajde, pa će se na *Bodrogovim* nastupima ubuduće redovito čuti i gajde.

Urbani Šokci

Udruga građana *Urbani Šokci* nije kulturno-umjetničko društvo, pa kulturu i tradiciju ne njeguje kroz folklorne ili pjevačke

 Mladi folklorci Bodroga

skupine već se prije svega bavi prikupljanjem, zapisivanjem i trajnim čuvanjem tradicijske kulture i povijesti.

»U prošloj godini tiskali smo dvije knjige. To su *Monoštor u povijesti 2* i knjiga *Šokica slidi Isusa do Kalvarije* **Marice Mikrut**. *Monoštor u povijesti 2* nastavak je trilogije o Monoštoru, a knjiga Marice Mikrut njen je osobni doživljaj križnog puta, pisan na sončanskoj ikavici i poslije promocija u Somboru i Sonti raspro-

Statistika

dan je cijeli tiraž od 100 primjeraka. Prošle godine obilježili smo 10 godina rada udruge međunarodnim okruglim stolom *O šokcima je rič* i kulturno-umjetničkim programom. U tijeku je priprema Zbornika u kome će biti tiskani radovi izloženi na četiri okrugla stola, koliko smo do sada organizirali», kaže predsjednica UG *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**. Ono što je već pri kraju je knjiga *Šokci i bečarci*, čije su autorice Marija Šeremešić i etnomuzikologinja **Milica Lerić**.

»Obuhvatili smo područje šokačkog Podunavlja od Brega do Vajske. Mogu reći da su se oni izvorni načini pjevanja bečaraca očuvali u Bregu, Monoštoru, Sonti i dijelom u Baču. Više detalja neću iznositi jer će knjiga pred čitateljima biti oko Uskrsa», kaže Šeremešićeva koja uz rad na ovoj knjizi radi i na prikupljanju materijala za *Monoštor u povijesti 3*, koja će biti svojevrsni suvenir, informator i turistički vodič kroz Monoštor.

»Želja nam je da u 2019. godini objavimo i roman **Josipa Pašića** *Kraj našeg Dunava*. Taj roman u nastavcima je tiskan u *Našim novinama* 1943. godine i mi sada želimo da ova Pašićeva istinita ljubavna priča bude poslije toliko godina i objavljena», kaže Šeremešićeva i na koncu razgovora podsjeća na rukopis hrvatskog etnomuzikologa **Vinka Žganca** sa starim pjesmama prikupljenim u Somboru i okolici tijekom 20-tih i 30-tih godina prošlog stoljeća koji je u vlasništvu Gradskog muzeja u Somboru.

»Muzej je na natječaju osigurao dio novca potreban za tiskanje Žgančevog rukopisa, a je li time ovaj rukopis i definitivno izgubljen za hrvatsku zajednicu?«, pitanje je koje postavlja naša sugovornica.

HKD Vladimir Nazor

Hrvatska udruga iz Stanišića već godinama svoj rad usmjerava na produciranje jednosatne emisije *Glas Hrvata*. U tome su istrajali i u 2018. godini, a od listopada vijesti iz hrvatske zajednice ili vijesti koje se tiču Hrvata emitiraju se i na internetskom radiju Novi Radio Sombor.

»Što se tiče našeg rada u području kulture, likovna kolonija, *Večer ikavice* i obilježavanje kolonizacije Hrvata u Vojvodini programi su koje pripremamo deset godina. Točnije, u 2018. godini održana je naša 10. po redu Likovna kolonija *Ivan Gundić Čiso Dalmata*, a ove godine bit će 10. po redu *Večer ikavice*. Plan nam je koloniju razdvojiti od večeri ikavice i obilježavanja kolonizacije, jer procijenili smo da je puno tri manifestacije smjestiti u dva dana. Između ostalog i zbog medijskog praćenja, jer nekako uvijek, prije svega u elektroničkim medijima, najveću pozornost dobije *Večer ikavice*. I opet se tu nekako najveća pozornost daje Bunjevacima i Šokcima, a mi upravo ovom našom manifestacijom želimo pokazati da je ikavica svehrvatska. I bosanska i hercegovačka i dalmatinska i lička. I jedino još u Stanišiću nismo čuli ličku ikavicu i radit ćemo na tome da ove godine i to uspijemo. Također, stručni skup na kome govorimo o kolonizaciji namjeravamo proširiti i na gostovanje neke udruge iz Sinja, a uz njih gosti bi nam bili i jedna srpska i jedna mađarska udruga, jer su uz Hrvate na ove prostore kolonizirani i Srbi, a narod koji ih je dočekao bili su Mađari», kaže predsjednik *Vladimira Nazora* iz Stanišića **Ivan Karan**. Udruga će ove godine nastaviti s kupnjom nošnje iz Dalmatinske zagore. Želja im je za udrugu osigurati deset pari nošnje i da u nekoj od narednih godina budu dio mimohoda na subotičkoj *Dužijanci*.

Z. V.

Statističari su objavili da je na kraju devetog mjeseca u Zapadnobačkom okrugu bilo nešto manje od 13.500 nezaposlenih. U samom gradu Somboru 4.918. Gledajući one zaposlene, a takvih je u ovom okrugu 47.400 onda je broj onih koji rade u odnosu na godinu prije veći za 17,5 posto. Za usporedbu podatci s kraja 2015. godine – u Zapadnobačkom okrugu bilo je 19.200 nezaposlenih, a u Gradu Somboru ta brojka bila je veća od 7.000. Tako posloženi podaci nedvosmisleno pokazuju da pomaka (na bolje) ima. A onda se ove brojke mogu tumačiti i drugačije. Primjerice, iz prizme toga da je 2018. godinu u Somboru obilježilo ne otvorenje tvornica, već trgovinskih objekata, da je veliki broj nezaposlenih odustao od prijave na evidenciju zato što radi vani ili prosto zato što su procijenili da im Nacionalna služba za zapošljavanje neće naći posao i na koncu da deseci Somboraca na posao svakodnevno putuju u Suboticu, gdje zbog dolaska stranih investitora trebaju novi radnici. I kada sam se već dotaknula statistike i da nastavim tako, jer osim one gospodarske zanimljiva je i ona demografska. Doduše, malo starija od gospodarske, ali novije nema, jer su podatci s kraja 2017. objavljeni na izmaku 2018. godine. A neki zanimljivi pokazatelji u nekoliko rečenica izgledaju ovako: zaključenih brakova u Somboru je u 2017. godini bilo 409, a trećinu ovih brakova sklopili su mlađenci starosti između 30 i 39 godina. U istoj toj 2017. godini u Somboru je razvedeno 200 brakova, a trećina su bili brakovi u kojima su supružnici bili starosti od 40 do 49 godina, a glede dužine bračnog staža pravila nema – podjednako se razvode parovi s bračnim stažom od samo nekoliko godina, kao i parovi koji su u zajednici proveli i više od četvrt stoljeća. U spomenutoj 2017. godini u Somboru je rođena 661 beba. I na koncu ključni podatak: prema procjeni broja stanovnika na koncu 2017. godine u samom Somboru i 15 okolnih sela živjelo je 80.400 stanovnika. I za kraj samo jedna usporedba brojke od 80.400: pet godina prije u Somboru je živjelo 85.400 stanovnika, a deset godina prije toga čak 99.949. Komentar ovome nije potreban.

Z. V.

Usluge oplemenjene ljubavlju

»Koliko sam u svom dosadašnjem poslovnom i životnom iskustvu vidjela, mnogo više ljubavi je utkano u onaj dar gdje se podijeli ono malo što se ima nego kad se uzme od suviška, pa se dar i zaboravi«, kaže Kristina Dragišić

Caritasov Dnevni boravak za osobe s invaliditetom u Srijemskoj Mitrovici je službeno otvoren u listopadu prošle godine. Neslužbeno rade od srpnja, kada su se počeli predstavljati državnim institucijama sa svojim projektima. Caritas Sveta Anastazija razvija dvije usluge: uslugu socijalne zaštite, licenciranu uslugu pomoći i njege u kuću za stare i Dnevni boravak za osobe s invaliditetom. Prvu uslugu Caritas Sveta Anastazija u Srijemskoj Mitrovici razvija od 2002. godine. Obje usluge se ostvaruju u okviru podrške Caritasa Njemačke. Trenutno je angažirano 29 njegovateljica koje rade na teritoriju srijemskomitrovačke i šidske općine, dok je u Dnevnom boravku angažirano 5 osoba i 4 volontera za 19 korisnika, koji svakodnevno tu borave. Aktivnosti Caritasovog Dnevnog boravka u ovom prazničnom razdoblju su najvećim dijelom humanitarne prirode, odnosno usmjerene su na darivanje, kako bi svaki čovjek osjetio da je voljen i potreban i da nije zaboravljen. Do sada je korisnicima podijeljeno 25 higijensko-prehrambenih paketa, oko 10

kilograma kolača i 23 paketića za djecu, koja su osigurana od raznih donatora.

Usluge u kontinuitetu

U Dnevnom boravku Caritasa u Srijemskoj Mitrovici svakodnevno borave korisnici različitih uzrasta, od onih koji imaju problem s deficitom pažnje do onih čiji je problem nešto veći. S njima radi stručni tim ljudi koji se trude da pomognu i oplemene njihov život, ali i da pomognu da njihove obitelji imaju boljitak u odnosu na one koji su njihovi članovi.

»Mi smo se opredijelili da to bude sadržinska promjena, a ne kvantitativna. Koncipiramo grupe korisnika kako bi aktivnosti koje oni imaju ovdje bile njima prilagođene. Veliki broj korisnika žive sami. Svi oni imaju moj broj telefona, tako da bude situacija da me pozovu kad imaju krizu ili neki problem. Samoća je najveći problem današnjice i u toj fiksaciji da moramo imati više kako

bismo bili uspješniji negdje izgubimo naše bližnje. Suština svega ovoga što činimo u blagdanskom ozračju jest da pomognemo bližnjega. Osobe s invaliditetom su osobe koje su svakog dana starije i nemoćnije. Oni, nažalost, neće biti bolje i mi moramo znati da je njihova potreba stalna. Ja kao koordinator ovog Centra i koordinator Caritasa već 16 godina znam da usluga nije usluga ako nije u kontinuitetu, ako nije pravovremena i ako nije na odgovarajući način. Mi moramo biti tu da održavamo naše usluge spram potreba korisnika, jer čovjek nije isparcelisan na zdravlje, na socijalu, na potrebe, nego je on jedna cjelina i kao takvog ga trebamo promatrati i gledati i da usluga bude integrirana. I ne samo da bude profesionalna nego da bude oplemenjena ljubavlju. I to je negdje misija Caritasa: da budemo uvijek tu kada je čovjeku potrebno«, kaže koordinatorica Caritasovog centra **Kristina Dragišić**.

Tjedan u Srijemu

Želimo pomoći svima

Akcija Caritasa započela je 18. studenog, na dan svete Elizabete Ugarske kada se obilježava Dan Caritasa. Tog dana su se svi biskupijski caritasi i župe organizirali da pomognu novoosnovanom Centru za osobe s invaliditetom u Srijemskoj Mitrovici. Akcija je započela prikupljanjem milostinje u župama, koje su kasnije usmjeravane ka Dnevnom boravku u Srijemskoj Mitrovici.

»Pošto mi djelujemo u Srijemu, gdje žive različite vjere i nacije, okrenuti smo pomoći svima. Dobili smo donaciju iz Poljske od prijatelja iz Caritasa i to je bila jedna od većih donacija u hrani, higijenskim sredstvima i novim zimskim jaknama za dječji i mladenački uzrast. Ostali donatori su privatna poduzeća koja posluju na teritoriju srijemskomitrovačke općine, kao i pojedinci naši prijatelji koji se već duži niz godina uključuju u naše akcije. Uz pomoć ovih donacija uspjeli smo formirati 25 paketa koje smo odnijeli na adrese naših korisnika, a organizirana je i podjela paketića djeci, korisnicima Centra za osobe s invaliditetom. Akcija je nastavljena u 2019. godini pred pravoslavni Božić«, ističe Kristina Dragišić, dodajući da im je želja usrećiti sve korisnike.

»Uručit ćemo im hranu, higijenske pakete i kolače koje smo pravili s našim korisnicima. Zadovoljna sam što su svi korisnici sudjelovali, pogotovo što su neki teško bolesni i teško pokretni. Unatoč tome, svi su se aktivirali i napravili smo oko 6 kilograma medenjaka. Kada kažemo 25 paketa i 13 paketića za djecu, to nisu velike brojke. Ali je značajno da je puno ljudi angažirano, koji su to radili s puno ljubavi.«

Naše malo njima znači sve

Akcija darivanja formalno traje do 15. siječnja, iako Caritas kao humanitarna organizacija nikada ne prestaje sa svojim aktivnostima. U ovoj akciji angažirale su se i kandidatkinje koje su nedavno prošle obuku za njegu starih i bolesnih.

»Moja poruka je koliko god da nemate, bolje ćete se osjećati ako i ono od svog malog pružite. Koliko sam u svom dosadašnjem poslovnom i životnom iskustvu vidjela, mnogo više ljubavi je utkano u onaj dar gdje se podijeli ono malo što se ima, nego kad se uzme od suviška, pa se dar i zaboravi«, poručuje Kristina.

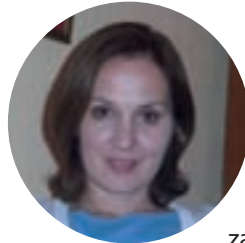
Riječi zahvale

Radoslav Stanisavljević jedan je od korisnika Caritasovog Dnevnog boravka u Srijemskoj Mitrovici. Volonteri Caritasa mu svakodnevno pomažu, a jedan od paketa uručen mu je pred božićne blagdane.

»Paket i nije toliko važan koliko ljudska pažnja, koja mi puno znači s obzirom na to da živim sam. Nemam nikoga bližnjega i jedino me volonteri Caritasa dođu posjetiti, a i ja uz pomoć električnih kolica odem često kod njih. Tamo me lijepo dočekaju i nemam riječi da opišem kako su svi profesionalni. Svaki put osjetim toplinu kada ulazim u tu kuću i imam osjećaj kao da sam došao kod svojih rođenih. Drago mi je što je Caritasov dnevni boravak otvoren u Srijemskoj Mitrovici. To je organizacija koja čini humanitarna djela za invalide. Ono što je meni Caritas pomogao, to nije nitko učinio do sada. Od njih sam dobio na dar dizalicu kako bih se mogao lakše podići s kreveta. Isto tako svaki put kada mi treba neki lijek, oni mi pomognu da ga nađem. I tu nema nikakve politike, niti interesa. Oni to rade od srca«, kaže Radosavljević.

S. D.

Planirani projekti

Na sjednicama skupština Općina i gradova, održanim koncem prošle godine u Srijemu vijećnici lokalnih parlamenta usvojili su između ostalog i planirane proračune za ovu godinu. Među planiranim stavkama su i kapitalni projekti koji bi prema najavama lokalnih čelnika trebali biti realizirani već do kraja godine. A kada je riječ o njihovom broju, među gradovima u Srijemu prednjači općina Inđija koja će, kako izvještavaju pojedini lokalni mediji, u 2019. godini biti najveće gradilište u Srijemu. Prema planu ove lokalne samouprave, Općina Inđija će u jednoj godini dobiti novi vrtić i rekonstruiranu gradsku tržnicu, a najavljen je i asfaltiranje 77 neasfaltiranih ulica na području cijele općine. Također, najavljena je i prva faza izgradnje kadrovskih stanova za koje će moći konkurirati ekonomisti, liječnici, inženjeri kao i drugi stručnjaci starosti do 40 godina. Novinama u ovoj općini raduju se i najbolji studenti, kojima će umjesto dosadašnjih 12.000 dinara, ove godine biti isplaćena stipendija u visini od 15.000 dinara. Kako ističe prvi čovjek ove općine **Vladimir Gak**, na taj način Općina Inđija pokazuje koliko brine o studentima i obrazovanim ljudima, a osim stipendija, Općina financira i domski smještaj u iznosu od 50 posto, dok laptop računare dobijaju *vukovci* i istaknuti sportaši ove općine. A kapitalne projekte u ovoj godini najavila je na posljednjoj sjednici lokalnog parlamenta i najzapadnija općina u Srijemu, Šid. Među kapitalnim investicijama su i izrada generalne regulacije Šida, infrastrukturno opremanje radne zone u Adaševcima, izgradnja biciklističke staze u kompleksu radne zone, izgradnja kružnog toka, nastavak izgradnje vodovodne mreže u mjestu Ljuba, rekonstrukcija puta Jamena – Račinovci, a najavljena je i rekonstrukcija sportskih terena u rekreativno-sportskim ustanovama u Šidu. Ono što bi najviše obradovalo šidane je završetak i infrastrukturno opremanje industrijske zone i dolazak investitora u njihov grad. Otvaranje barem jedne tvornice donekle bi se riješio problem nezaposlenosti i spriječio sve češći odlazak stanovnika ove općine u neke od zemalja Europske unije. A broj takvih je iz dana u dan sve veći, a u nekim mjestima ove općine i zabrinjavajući.

S. D.

Pet dana u Torinu

Pijemont se ima čime podičiti. Smješten u sjevernom dijelu Italije, kraj je to u kojem je začeta moderna talijanska država. Njezin najveći grad Torino smješten je dovoljno blizu mora da se u njemu može osjetiti mediteranska klima, a tik ispod vijenca talijanskih Alpa, koje čine zime prilično hladnima. U takvom ambijentu nije bilo šanse za neuspjeh jedne ovako velike (1,7 milijuna stanovnika) ljudske nastambe. Posjetiti ga u kasnu jesen, što je bio privilegij ovog, relativno slabog poznavatelja Italije, značilo je veliku priliku za zbližiti se s njime.

Katolici, i ne samo oni, Torino prvo povezuju s Torinskim platnom, jednom od najpoznatijih kršćanskih relikvija, koja se čuva u katedrali sv. Ivana Krstitelja u ovom gradu. To je laneno platno na kome se nazire slika (slična negativu filmske trake) prednjeg i zadnjeg dijela tijela osobe koja je umrla od posljedica razapinjanja na križ. Spominje se u tri sinoptička evanđelja prilikom opisa Isusovog pogreba. Prvi sigurni podaci o prispjeću Platna u Torino su iz XIV. stoljeća da bi ga 1587. vojvoda **Emanuel Filibert**, nakon svađa oko vlasništva, definitivno i svečano prenio u Torino. Danas se povremeno prikazuje, dok je na štovanje izložena kopija. Za više od dva milijuna posjetitelja Platna nema ulaženja u pitanja njegove autentičnosti nego im ono služi za dublje razmatranje temeljnog događaja njihove vjere.

Dolina rijeke Po

Plodnost pijemontske zemlje svakako je zasluga rijeke Po, koja teče od istoka ka zapadu duljinom od 625 km cijelom sjevernom Italijom. Torino dijeli na njegov nizijski dio i dio na stijeni, ispod koje ubrzano teče. U dolini Po se još uvijek proizvodi

riža, naročito uz deltu, pri uljevu u Jadransko more. U gradu je rijeka vrlo dobro turistički iskorištena. Usprkos brzom toku, brodice za turiste su brojne, no ne baš cijenom pristupačne. Dolina Po je i rezervat biosfere, ali tu tek počinje UNESCO-vo prizna-

vanje vrijednosti ovog grada. Gledajući monumentalnu statuu Filiberta na Trgu svetog Karla, vojvode koji je prijestolnicu Italije premjestio u Torino 1562., posjetitelji se brzo upućuju u Lovačku palaču Stupinigi, jedan od dvoraca loze Savojskih. Kako bi se pokazalo kolika je moć vladajuće kuće, od centra Torina pravim radijalnim putom dolazi se do ove građevine, također na Listi svjetske baštine UNESCO-a. Lov, lovački folklor i sijaset elemenata aristokratskog načina življenja vezanih za lov, u cijeloj ovoj obitelji, vrlo su snažno djelovali na oblikovanje unutrašnjosti. Budući da je za javne i pokrajinske vlasti održavanje građevine bilo preskupo, ono je preuzeto od Bratovštine svetog Maura, koja je u međuvremenu doživjela financijski slom. Iz tog razloga veliki dio dvorca je još u procesu obnove i još se razmatraju načini njegove bolje prezentacije. Nemoguće je ne sjetiti se, upravo pod ovom kupolom, vojskovođe **Eugena Savojskoga**, potomka sporedne linije savojske kuće. Pobjede austrijske vojske pod njegovom komandom nad otomanskom silom kod Sente, Tekija i Beograda značile su prekid turskih osvajanja Europe koncem XVII. stoljeća.

Od povijesti do sadašnjosti i natrag

Ništa lakše nego naći još jednu poveznicu između Torina i naše zemlje. Naime, 11. srpnja 1899., **Giovanni Agnelli** bio je u skupini ljudi koji su osnovali **FIAT** (*Fabbrica Italiana di Automobili Torino*). Prva tvornica je otvorena 1900., a danas je to osma svjetska tvrtka po proizvodnji automobila, koja, kroz korporaciju *Fi-*

at-Chrysler, obuhvaća proizvodnju 11 četverokotačkih brendova. Naravno, Torino ima svoj Nacionalni muzej automobila, na obali Poa, no s dosta skromnom zbirkom. Usprkos briljantnoj industrijskoj povijesti (kojoj također doprinosi prehrambena industrija, telekomunikacije i građevinarstvo), grad snažno radi na promjeni imidža. U međuvremenu, naročito nakon 2000. godine, stare tvornice vlakova pretvarane su u umjetničke kvartove, muzeji su potpuno redefinirani, grad je proglašen za Grad dizajna (također od UNESCO-a), uveden je sustav biciklističkog prijevoza, izgrađena je i linija metroa... Zašto je pala odluka da se grad promijeni (a još se mijenja)? Torino je samo jednom konkurirao za domaćina Zimskih olimpijskih igara, 2006. U jakoj konkurenciji bilo je švicarsko skijalište Sion, a Torino je osvojio veći broj glasova delegata MOP-a. To je bila druga talijanska zimska olimpijada. Torinjani su još uvijek iznenađeni time što su bili domaćini ovog globalnog događaja. Čuveni zimski resort Sestriere je prilično daleko – više od 100 kilometara od grada, bliže granici s Francuskom. No, grad je htio mijenjati svoj globalni odraz i graditi novi ambijent za razvitak – za sebe i svoje posjetitelje. Čini se da se u tome potpuno uspjelo.

Sakupljač poništenih ulaznica

Logo nominacije, kao i samih zimskih igara, te zaštitni znak grada, prisutan i kao gradski simbol, ali proizvođen i u oblicima najbanalnije bižuterije, je *Mole Antonelliana*, monumentalni toranj, čija je gradnja započeta 1863. Kuriozitet je što je u zamisli arhitekta **Anotonellia** to bio toranj buduće sinagoge. Danas je to Nacionalni muzej filma – i najviši muzej na svijetu (167,5 m). Kada smo se već vratili na muzeje, najveći dojam na ovoga sakupljača poništenih muzejskih ulaznica imao je Egipatski muzej koji čuva jednu od najvećih zbirki egiptoloških muzejskih primjeraka na svijetu. Ne, nisu Britanci najuspješniji »akvizitori« (čitaj: samoproglašeni, a nipošto legalni, trajni posvojitelji i uspješni prenositelji u britanske muzeje) artefakata dugotrajne povijesti Egipta. Talijanski arheolozi su to radili nevjerovatno uspješno, naročito od sredine XVIII. stoljeća. Nije lako suočiti se, osjetilno i fizički s nečim što je, prije sedam do osam tisuća godina u kamenu oblikovao, uz znanje, ljubav i žrtvu, čovjek nilskih poplavnih ravnica. Mrak izložbenih prostora, stvoren radi izbjegavanja oštećivanja artefakata, posjetitelja, nažalost ne može u mislima prenijeti do užarenog podneblja starog Egipta, ali mu vrlo uspješno pobuđuje strahopoštovanje prema univerzalnoj vrijednosti ljudskoga stvaralaštva.

Uspio sam osjetiti strast i ljubav stanovnika Torina prema hrani: prefinjenoj, maštovitoj, jesenski raznovrsnoj i raznobojnoj. Uspio sam osjetiti i tipičnu sredjeeuropsku multietičnost. Svaki put sam se začudio skromnosti Torinjana, jer na upit govore li engleski redovno i svi odgovaraju »Just a little bit« (samo pomalo). To je više nego preskromna tvrdnja! Organizatori događaja na kojem sam boravio su sve sudionike smjestili u odlični studentski dom na četvrtom katu bivše zgrade bivše industrijske četvrti, gdje se svi studenti ujutro okupljaju oko okruglog stola za doručak, a ljubazna poslužiteljica **Lucia** sve redovito pozdravi s »buongiorno, prego!« I, da: pizzu spravljamo sasvim pogrešno! Iako sam odmah shvatio da je, (naravno!) tajna u tijestu, recept ipak nisam dobio. Možda bi vrijedilo pokušati otići još jedanput...

Marko Tucakov

Natječaj Ministarstva kulture

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije raspisalo je Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata iz oblasti suvremenog stvaralaštva u Republici Srbiji u 2019. godini, čiji se jedan segment odnosi na programe i projekte u oblasti kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina. Natječaj je dostupan na internetskoj stranici Ministarstva – www.kultura.gov.rs – u rubrici Konkursi, gdje se mogu preuzeti i formulari. Najmanji iznos koji će biti izdvojen po projektu iznosi 120.000 dinara. Natječaj je otvoren do 4. veljače.

O jezičnoj baštini hrvatskih autohtonih zajednica

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika objavila je knjigu izlaganja s 24. Forumu hrvatskih manjina koji je održan 23. studenoga 2018. godine i čija je tema glasila *Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica srednje i jugoistočne Europe*. Knjiga sadrži trinaest izlaganja pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica i stručnjaka koji se bave narječjima, dijalektima i govorima hrvatskih manjinskih zajednica. U knjizi je zastupljeno i tri rada čiji su autori iz Srbije: *Jezična baština Hrvata u Vojvodini/Republici Srbiji i modeli njezine održivosti danas* **Katarine Čeliković iz ZKVH-a** u Subotici, *Dijalektalni govor u raljama jezika* **Zlatka Romića iz NIU** Hrvatska riječ u Subotici te *Ikavica somborskih Bunjevaca* **Mate Matarića iz somborskog** HKUD-a *Vladimir Nazor*. Knjigu možete besplatno preuzeti u digitalnome obliku (PDF) na internetskoj stranici HMI-ja: www.matis.hr.

Izložba Bački Monoštor, biser Gornjeg Podunavlja u Novom Sadu

NOVI SAD – Izložba fotografija posvećena ljudima i prirodi Monoštora, bisera Specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje, i UNESCO rezervata biosfere Bačko Podunavlje, može se pogle-

dati u Arhivu Vojvodine u Novom Sadu (Žarka Vasiljevića 2a) do 20. siječnja ove godine. Izložba je rezultat rada 14 fotografa Foto kluba *Rada Krstić* iz Sombora i Foto asocijacije Vojvodine iz Novog Sada koji su tijekom protekle jeseni boravili na foto-safariju u Monošturu. Izložbom dominiraju motivi života u Monošturu i čuvene prirode njegove okolice - Rezervata biosfere Bačko Podunavlje.

M. T.

Veliko prelo 2019. u Subotici

SUBOTICA – HKC Bunjevačko kolo organizira *Veliko prelo 2019. koje će biti održano* u subotu, 26. siječnja, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera (krumpirača....), piće tijekom večeri i za desert – *fanki* (krafne). U programu će sudjelovati *Veliki preljski tamburaški orkestar* koji sačinjavaju ansambli *Ravnica, Biseri i Ruže* te članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Tijekom večeri bit će pročitana najljepša *Preljska pisma* a birat će se birana i najljepša prelja s pratiljama. Organizatori najavljuju i bogatu tombolu. Sve dodatne informacije možete dobiti u Uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* ili na telefon: 024/555-589.

Gupčev bal u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizira *XI. Gupčev bal*, koji će biti održan 9. veljače, u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec* u Donjem Tavankutu. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški sastav *Biseri* iz Subotice i klapa *Levanda* iz Zagreba. Kako organizatori poručuju, karte za bal su već rasprodate.

Šokačko prelo u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega organizira *Šokačko prelo* koje će biti održano 9. veljače u mjesnom Domu

kulture, s početkom u 19 sati. Ulaznice po cijeni od 1.300 dinara, u što su uračunati jelo i piće za cijelu večer, mogu se kupiti kod **Marte Gorjanac** ili preko facebook profila (inbox) Udruge. Za dobru zabavu bit će zadužen Tamburaški sastav *Čokanj* iz Našica.

Godina iza nas iz kuta udruga iz Subotice i okolice

Kontinuitet uz razvijanje

Usprkos brojnim izazovima s kojima se kulturni amaterizam danas suočava, uz dobro upravljanje i sve jaču potporu iz matične Hrvatske, moguće je ne samo ostvariti kontinuitet nego i razvijati svoj rad

Smatrali ih bitnima ili ne, činjenica je da udruge kulture svojom aktivnošću i prisutnošću čine važan dio tzv. manjinskog života (ili kulturne autonomije) hrvatske zajednice u Vojvodini, odnosno Srbiji. U tom kontekstu, a povodom kraja godine, razgovarali smo s predstavnicima nekoliko udruga o tomu što je obilježilo njihov rad u proteklih 365 dana. U ranijim, a i ovom broju razgovarali smo s predstavnicima udruga iz Sombora i okolice, a ovom tekstu donosimo priču o pet udruga s područja Grada Subotice. Općeniti zaključak, nakon razgovora s njima, mogao bi biti: usprkos brojnim izazovima s kojima se kulturni amaterizam danas suočava, uz dobro upravljanje i sve jaču potporu iz matične Hrvatske, moguće je ne samo ostvariti kontinuitet nego i razvijati svoju djelatnost.

Bunjevačko kolo: Jačanje odjela

Iako je proteklih godina prolazio kroz razne krize, Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* još uvijek važi za najmnogočlaniju i najistaknutiju udrugu Hrvata u Srbiji. U Centru ističu kako su u

2018. godini učinili puno na jačanju svojih odjela i na poboljšavanju manifestacija, uvodeći i neke novine. Također, imali su i više radova na obnovi prostorija u kojima rade, kao i ulaganja u opremu.

»Naš Folklorni odjel je pokazao veliki napredak u protekloj godini. Istini za volju, tu je i bilo najviše prostora za napredak, pošto smo u godini prije, zbog već poznatih događaja, ostali bez kompletnog prvog ansambla, te se sveli samo na mlađe skupine koje su brojale četrdesetak članova. Na kraju ove godine imamo preko 100 članova i prvi ansambl koji broji 30 članova. U radu nam se priključio i poznati koreograf **Marin Jaramazović** čime je stvoren prostor za širenje aktivnosti unutar odjela. Oformljena je pjevačka skupina *Prelje*, povećan broj koreografija. Folklorci su imali i puno nastupa, od kojih bismo istaknuli nastupe na *Dužijanci u Zagrebu* i koncertu *Šimunovo u Lisinskom*. I Dramski odjel je sa svojom predstavom *Ča Grgina huncutarija* bio uspješan. Svako igranje predstave u subotičkom Narodnom kazalištu napunilo je dvoranu, a odnijeli su i glavnu nagradu na amaterskom festivalu u Somboru. Također, predstava je gostovala i u Hrvatskoj – u Iloku i Drenovcima. Likovni odjel je održao planirane manifestacije i počeo s klasificiranjem slika iz našeg fundusa. Osnovali smo i novi odjel, znanstveno istraživački, koji je oformljen u cilju prikupljanja materijala za monografiju koja se planira tiskati u povodu 50. obljetnice Centra«, kaže predsjednik HKC-a **Lazar Cvijin**.

Osim ustaljenih manifestacija koje su, kako smatraju, i ove godile rasle i kvalitetom i kvantitetom, u HKC-u ističu i novo-utemeljeni *Festival tradicijskog pjevanja* za koji se nadaju da će postati tradicionalan.

Od investicija uradili su popravak krova na dvorani za probe, a u tijeku je i promjena ulaznih vrata na maloj dvorani i ulazu u uredski prostor.

»Sve to je urađeno sredstvima dobivenim na natjecajima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Od vlastitih sredstava nabavili smo reflektore za osvjetljenje, tzv. baletski pod za dvoranu za probe, kao i pribor za ručavanje za 150 gostiju. Godina koja je pred nama osobito nam je značajna, jer je to godina koja prethodi našem jubileju, zbog čega planiramo još više rada i još bolje rezultate«, zaključuje Cvijin.

Nastup folkloraca u zagrebačkom *Lisinskom*

Gubec: IPA projekt, seminar, turizam

Svojim uspješnim nastupima na različitim natjecanjima, kao i proširenjem djelatnosti na područje etno i seoskog turizma, tavankutski HKPD *Matija Gubec* je svakako udruga za primjer. Tako im je i protekla godina bila ispunjena brojnim aktivnostima, uz osvježanje s novim projektima, novim partnerima i prijateljima.

Jedna od radionica na Seminaru bunjevačkog stvaralaštva

»Svakako bih istaknuo novu plodonosnu suradnju s HKUD-om *Komušina* iz Škofje Loke u Sloveniji gdje smo sudjelovali na međunarodnoj konferenciji na temu budućnosti manjina u EU. Imajući u vidu uspješnu i visoko ocijenjenu realizaciju ovog projekta, uslijedio je nastavak suradnje u novim projektnim prijedlozima čije se odluke uskoro očekuju. Veliki izazov nam je predstavljalo i sudjelovanje u IPA *Interreg* projektu s Mađarskom, ostvaren u suradnji Muzeja čipke iz Kiskunhalasa i uduge *Erő Lányi* iz Subotice a na temu vjerskog turizma i autohtonih rukotvorina, gdje su naše slammarke imale zapaženu ulogu. Iako se ovaj projekt okončava 1. travnja ove godine, u najavi su novi projektni prijedlozi i želja za nastavkom suradnje«, kaže predsjednik *Gupca* **Ladislav Suknović**.

Udruga je radila i na podizanju kvalitete njihovih stalnih aktivnosti kao što su Seminar bunjevačkog stvaralaštva i Kolonija slamarki koje su, kako navodi Suknović, kvalitetno i sadržajno popunile ljetnje aktivnosti u Tavankutu. Posjećena je bila i njihova poljoprivredna manifestacija – *Tavankutski festival voća*, koja afirmira mlade inženjere, ali i osnažuje poljoprivredne proizvođače u Tavankutu.

Radili su, kažu, i na adaptaciji prostorija u okviru Galerije umjetnosti u tehnici slame te Etno salašu *Balažević*, gdje borave njihovi gosti i turisti.

»Nastojimo kulturno-turističkim sadržajima, ali i ugođajem ugoditi svim posjetiteljima u Tavankutu. Prošlu smo godinu zaključili vrlo zadovoljni jer je pored svih izazova obilovala kvalitetnim sadržajima, na radost članova *Gupca*, koji su i podnijeli najveći teret logistike i organizacija u najvećem broju slučajeva volonterski, ali i na korist Tavankuta, jer smo kroz naše aktivnosti utjecali na veću medijsku prepoznatljivost naše zajednice«, kaže Suknović.

Velika godina za Dužijancu

Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*, koja se bavi organiziranjem istoimene, a ujedno i najveće manifestacije Hrvata u Srbiji, prošlu će godinu, kako se to metaforički kaže, upisati zlatnim slovima u svoju povijest, prije svega u povijest Dužijance. U pitanju su obilježena tri jubileja, povijesno gostovanje manifestacije u Zagrebu te dvije nagrade.

»Za same jubileje nismo mi zaslužni. Oni su došli na red u tijeku povijesti Dužijance. Prošle smo godine obilježili pedeset godina *Takmičenja risara*, koje se održava u sklopu Dužijance, pedeset godina od 'izlaska' Dužijance na ulice grada Subotice u organizaciji tzv. Gradske dužijance te, meni dakako najdraži jubilej: 25 godina zajedničke organizacije Dužijance u našem gradu. Ponosni smo što Dužijancu u Subotici već 25 godina za-

Dužijanca u Zagrebu

jedno organiziraju Organizacijski odbor Dužijance uz podršku Katoličke crkve i gradskog poglavarstva Subotice. Možemo tu organizaciju i suradnju slobodno nazvati ako ne jedinstvenim a ono sigurno rijetkim primjerom dobre suradnje. Drago nam je da što smo uspjeli te jubileje obilježiti na najbolji mogući način, što je posebno došlo do izražaja na svečanoj akademiji kada smo se sjetili i na pravi način vrjednovali sve one koji su proteklih godina dali svoj veliki i dragocjeni doprinos u organiziranju i napretku Dužijance. Tom prigodom podijelili smo im zahvalnice, plakete ili statue risara«, kaže predsjednik udruge mons. **Andrija Anišić**.

I onda je tjedan dana nakon središnje proslave u Subotici, uslijedila i »povijesna« *Dužijanca u Zagrebu*, koja je trajala tri dana, od 17. do 19. kolovoza, s preko 300 sudionika programa.

»Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske nas je podržao, osigurao početna sredstva i dogodila se manifestacija kakvu doista nismo očekivali. Bilo je vrlo, vrlo naporno to organizirati, ali kad sve dobro prođe, kako je već prošlo, onda se sve muke zaborave. Ne treba ništa posebno komentirati niti dodati jer je sve već viđeno i opisano«, kaže Anišić.

Upravo je »briljantna organizacija *Dužijance u Zagrebu*«, kako je glasilu obrazloženje, bila razlog da UBH dobije nagradu *Golden Intestas* za doprinos kulturnom turizmu. Nagrada im

je dodijeljena u Solinu (Hrvatska) na prijedlog kluba turističkih novinara i pisaca, a uvršteni su i u Klub zaslužnih za turizam.

»Ne bavimo se turizmom, jer za to nemamo snage ni ljude, niti je to naša zadaća, a dobili smo to međunarodno priznanje za turizam. Eto, svašta se događa. To je samo potvrda kako naša stremljenja i novo osvježene Dužijance kojima težimo, i mi vidimo u Dužijanci kao turističkom proizvodu. Ipak, možda je to prigoda, kao što sam rekao jednom prigodom, da tu činjenicu iskoriste turističke zajednice grada Subotice, Pokrajine i Republike te pokušaju dovesti turiste na Dužijancu«, kaže Anišić.

A lijep završetak godine jubileja Dužijance, kako navodi naš sugovornik, bilo je godišnje priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi koje dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće.

Čitaonica: Širenje programa

Hrvatska čitaonica je i u 2018. realizirala projekte koje već tradicionalno priređuje više od desetljeća, a neke i skoro dva, pritom ih, iz različitih razloga, proširujući po broju sudionika ili po broju programa.

 Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova

»Godinu smo započeli XII. Književnim prelom. Održali smo i XVI. pokrajinski susret pučkih pjesnika *Lira naiva* koji je u svibnju upriličen u Maloj Bosni. Na susret se prijavio do sada najveći broj pjesnika, njih 67, domaćih i iz Hrvatske, a tiskana je i zbirka izabranih pjesama sudionika susreta pod nazivom *Nova nada: Lira naiva 2018*. XI. Etnokamp u Subotici koncem kolovoza okupio je rekordan broj djece, čak 120 s kojima je radilo 60 volontera. Njemu je prethodio i II. Interkulturalni kamp koji je održan u Plavni za 35 djece«, navodi predsjednica udruge **Bernadica Ivanković**.

Program najveće književne manifestacija Hrvata u Srbiji, koja se sada zove *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova*, je ove godine proširen za još jedan dan i obogaćen s nekoliko novih sadržaja koji su razlogom za neznatnu izmjenu naziva manifestacije.

»Uz već standardne programe sedamanesti po redu *Dani* su osuvremenjeni i protekli su u znaku novih sadržaja koji su za cilj imali prezentaciju suvremenih digitalnih tehnologija koje mogu biti od pomoći u poticanju i širenju čitateljske publike,

a posebice čitateljskih navika djece i mladih. Tiskali smo i drugu knjigu izabranih djela **Balinta Vujkova** *Bajke 2* kao i Zbornik radova s prošlogodišnjih dana«, pojašnjava Ivanković.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, koju organiziraju, standardno je okupila lijep broj djece a godinu su završili objavom knjige *Čudnovata godina* **Ljubice Kolarić-Dumić** čije će predstavljanje javnosti biti u ovoj godini.

HGU: Lijepo i ružno

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* je jedna od aktivnijih udruga u hrvatskoj zajednici. Protekle godinu su

 Otvorenje Tamburaške kuće

započeli jednim lijepim događajem, otvorenjem vlastitih prostorija odnosno *Tamburaške kuće*, a završili ružnim – tako što su im iste te prostorije obijene i pokradene.

Održan je kontinuitet njihovih dviju najvećih manifestacija. *Festival bunjevački pisama* održan je osamnesti, a *Smotra dječjih pjevača i zborova* po petnaesti puta. Priredili su i svoj Proljetni i Godišnji koncert, a članovi udruge sudjelovali su i na više manifestacija.

»Sudjelovali smo na 5. Tambura instrumental festivalu koji je ove godine održan u Požegi, u Hrvatskoj. U tom projektu naša je udruga suorganizator zajedno s tamošnjom Glazbenom školom i Muzičkom akademijom iz Zagreba. Koncem godine naš Veliki tamburaški orkestar je imao gostovanje u Budimpešti, na koncertu povodom 25. obljetnice rada tamošnje Hrvatske gimnazije, a početkom prosinca i koncert u Nišu. Članovi našeg Dječjeg tamburaškog orkestra imali su, radno ljetovanje u Novom Vinodolskom, gdje su osim odmora imali svakodnevne probe i održali jedan koncert za domaćine«, kaže dopredsjednik HGU-a **Vojislav Temunović**.

Krajem godine, kako smo već naveli, pokradene su im prostorije udruge.

»Ukradeno je 13 tambura, odnosno sve koje su tamo bile, i ozvučenje. U dosadašnjim naporima policije i članova udruge pronađeno je 7 tambura i oko 60 posto dijelova ozvučenja – mikseta, zvučnici i dio mikrofona«, dodaje Temunović.

D. Bašić Palković

Veliki napredak školstva u XIX. stoljeću

Sredinom XIX. stoljeća vodstvo i intelektualci grada Sombora zajedno sa župnik-opatom Gyulom Fejérom osjetili su kako je došlo krajnje vrijeme za izgradnju ustanova koje će služiti za bolje i stručnije obrazovanje djece

Početkom 1880-ih u sjedište Bač-bodroške županije stižu dvojica čuvenih arhitekata iz Budimpešte – **Gyula Pártos** i **Ödön Lechner**. Sombor je tada imao oko 26.000 stanovnika. Arhitekti su morali projektirati crkvene ustanove: katoličku elementarnu školu za dječake i katoličku samostansku školu za djevojčice. Iz novina i časopisa koji su izdani u tom vremenu vidimo da su somborski intelektualci bili jako zainteresirani za izgradnju novih škola. Naglašavali su da je došlo krajnje vrijeme da se u Somboru po tom pitanju poduzme nešto. O okolnostima izgradnje ustanova možemo čitati u knjizi *Lechner összes – 12 település, 36 épület*, koja je zbirka svih radova čuvenog arhitekta. (*Lechner összes, – 12 település, 36 épület*, **Csilla Halász, Mihály Ludmann i Zsófia Viczián**, Budimpešta, 2017.).

Godine 1883. somborski gradonačelnik **Imre Hoffman** je raspisao natječaj za izgradnju katoličke elementarne škole. Natječaj su dobili Gyula Pártos i Ödön Lechner (časopis *Bácska*, 1883., rujan, br. 11.; časopis je izlazio u Somboru od 1878. do 1914. godine na mađarskom jeziku; davao je izvještaje i o crkvenom životu). Za izgradnju te zgrade na raspolaganju je stajao novac iz fonda kojeg je osnovao grad i dao na raspolaganje Katoličkoj crkvi, s uvjetom da se može koristiti samo za školske potrebe. Fond koji se nazivao Katolički školski fond na raspolaganju je imao 72.212 forinti (József Berauer, *A Kalocsa-Egyházmegyei Róm.Kath.Népiskolák története*, Kaloča, 1896.).

Elementarna škola za dječake

Iz sredstava Katoličkog školskog fonda i župe Presvetog Trojstva sagrađena je nova zgrada 1884. godine, čija je izgradnja koštala 46.767 forinti. Elegantan izgled zgrade govori o tome da je mnogo truda uloženo u podizanje školstva na dostojanstven nivo. Vidimo brigu o tome da se djeca odgajaju u novim, suvremenim učionicama, odabiraju se stručni učitelji. U svemu tome veliku ulogu je imao župnik-opat župe Presvetog Trojstva

u Somboru **Gyula Fejér**, koji je vodio posebnu brigu o školstvu, brinuo se o boljim plaćama učitelja i izborio se da učitelji imaju poseban status kako bi se mogli bolje posvetiti svom radu. Trebamo znati kako su u tim vremenima učitelji, osim svog posla, bili dužni obavljati i druge, puno puta fizičke poslove koje im je odredio grad. S novim stavom prema školstvu i učiteljima to je promijenjeno (József Berauer, isto).

Stručnjaci koji proučavaju Lechnerove i Pártosove radove govore o tome da je zgrada muške elementarne škole u Somboru jedan pravi kuriozitet povijesti graditeljstva. Osnova zgrade je u obliku slova E, čiji se srednji krak pretvara u neku vrstu polukružne apside. Na sredini fasade u donjem su dijelu polukružna vrata i dva polukružna prozora, a na katu tri pravokutna prozora od kojih je srednji širi. Ispod krova, koji iznad ispada obrazuje jednu vrstu zarubljene piramide, nalazi se vijenac bogato ukrašen frizom konzola. U sredini vijenca je kartuš, eliptičnog oblika, a iznad vijenca, na krovu, jedna vrsta male stražare, kvadratne osnove. Na fasadi lijevo i desno nalaze se uski ispadi s po jednim prozorom u prizemlju i na katu. Između svakog ispada i central-

nog ispada nalazi se po pet prozora u prizemlju i na katu. Istočna fasada ima također ispad na uglu, s po jednim prozorom i pa četiri prozora i prizemlju i na katu. S unutrašnje strane fasade ima u prizemlju vrata i dva prozora, a na katu tri prozora, s polukružnim gornjim dijelom. Prozori na gornjem dijelu srednjeg ispada također su polukružni. Iznad srednjeg ispada nalazi se mali, polukružni zabat. Ostali dijelovi zgrade imaju pravokutne prozore, osim na prednjim dijelovima ispada, koji na gornjem katu ima slijepe okuluse. Ulazni hol, pravokutne osnove, ima zrakastu tavanicu, u vidu kruga. Hodnici u prizemlju imaju križaste svodove, a mjestimično se nalaze i prodori. Hodnici na gornjem katu imaju običnu ravnu tavanicu. Podrum ima bačvasti svod. Zgrada je u stilu eklektizma (**Pavle Vasić**, *Umetnička topografija Sombora*, Novi Sad, 1984.).

Fejér – ravnatelj škola

Spomenuti župnik-opat **Gyula Fejér** je 1868. godine preuzeo župu Presvetog Trojstva u Somboru, koju je vodio sve do svoje smrti 1914. godine. Fejér ima velikog značaja što se tiče školstva i odgoja djece u Somboru. Bio je ravnatelj svih katoličkih škola, odgoj je htio podignuti na jedan dostojanstven nivo, brinuo se o djeci, ne samo u školama, nego kao i duhovni pastir katoličke zajednice grada Sombora. Podigao je glas i da se problem nezbrinute i siromašne djece riješi. Na njegovu inicijativu 1904. osnovan je dnevni boravak za nezbrinutu djecu. U prvoj godini u dnevni boravak je dolazilo oko 45 djece, a kasnije ih je već bilo oko 100. Njegova inicijativa je bila da se u gradu osnuju škole za podučavanje glazbe, od osnovnih studija pa do akademskih. Ovo posljednje, na žalost, nije ostvareno. Financijski je pomagao mnoge učenike, studente, koji su se školavali u velikim gradovima, Budimpešti i Beču.

Podatci o broju učenika

Podatci iz Arhiva Kaločke nadbiskupije nam govore kako je u Somboru nastava tekla na tri jezika: mađarskom, hrvatskom i njemačkom. Nastava se 1876. godine odvijala u 13 učionica, 1877. u 16 učionica i u 2 učionice na salama, 1880. u 16 učionica, 1886. u 21 učionici. Godine 1856. nastavu je pohađalo 732 učenika. Godine 1885. dječaka obaveznih za školu uzrasta od 6 do 12 godina bilo je 822, djevojčica 768. Školu su pohađali, dječaka: 643, djevojčica 617. U uzrastu od 13 do 15 godina, obavezni su bili: 154 dječaka i 113 djevojčica, a od toga nastavu pohađalo je, za dječake nema podataka, a djevojčica 58.

Današnji izgled nekadašnje katoličke elementarne škole. Poslije II. svjetskog rata oduzeta je Crkvi. Jedno vrijeme se nazivala Centralna osnovna škola, jedno vrijeme škola *Avram Mrazović* pa Osnovna škola 21. oktobar. Godine 2014. prestaje biti škola. Unatoč tome što je zgrada predmet restitucije (predmet povrata imovine Katoličkoj crkvi) Ministarstvo pravde je zgradu pretvorilo u Javno tužiteljstvo.

Blagoslov obitelji

Vrijeme je blagoslova obitelji – domova, te iako smo o tome već pisali prijašnjih godina valja se podsjetiti o ovome važnome činu vjere. Činjenica je da se tijekom cijele godine može pozvati svećenika da blagoslovi dom, ali ovaj božićni blagoslov je ustaljen i svećenici redovite obilaze obitelji u svojim župnim zajednicama. Ovo je ujedno i susret sa župnikom i prilika za razgovor s cijelom obitelji.

O blagoslovu obitelji u Đurđinu razgovarali smo s tamošnjim župnikom vlč. **Draženom Dulićem.**

Koji je smisao blagoslova i koliko se ovaj čin obavlja u Vašoj župnoj zajednici?

Kršćansko značenje blagoslova kuća i obitelji temelji se na božićnoj istini da se Bog udomio na zemlji. Svećenik započinje molitvu blagoslova zazivom: »Mir kući ovoj i svima koji prebivaju u njoj!«. Po Božiću naši hramovi postadoše kuće, a kuće hramovi, jer se Bog okučio na zemlji da stanuje među nama, s nama i u nama. Blagoslov kuća stoga želi naglasiti da su naše kuće i stanovi obitavališta Božja i zazivaju da se Bog ne iseli iz naših domova. Stoga valja blagosloviti čovjeka, obitelj, da bi on sam, njegova obitelj i njegov svijet – bili dom Božji. U našim krajevima obično blagoslov kuća i obitelji počinje nakon Bogojavljenja, kada su obitelji većinom na okupu. Budući da sam od prošle godine na župi, imao sam to iskustvo da sam htio prve godine obići sve obitelji i domove naše župe, u čemu sam većim dijelom i uspio, vjernici su i primili svećenika jer su željni i potrebni Božjeg blagoslova, a za neke je to i jedini godišnji susret sa svećenikom.

Kako obilazite obitelji, po ustaljenom rasporedu ili po osobnom dogovoru?

Kada započne blagoslov obitelji, za svaki dan ima raspored koja je ulica po redu, dok za one koji ili nisu doma toga dana ili možda rade, a žele blagoslov s njima se osobno dogovorim.

Što je i kako potrebno pripremiti za blagoslov?

Važno je naglasiti na prvom mjestu to da svi članovi obitelji budu na okupu, jer tada oni čine Crkvu u malom te zajedničkom molitvom svjedoče i obnavljaju svoju vjeru. A ono što bi bilo potrebno spomenuti jest da bi se na stolu trebali naći Sveto pismo, blagoslovljena voda s grančicom, svijeća i raspelo.

Je li potrebno blagoslov »platiti«?

Kada se radi o novčanom daru, treba istaknuti to kako se Božji blagoslov ne može kupiti ili platiti, te ne smije biti uskraćen onome tko ga zatraži. A dobro se i prisjetiti da se novčani dar mjeri po veličini srca, a ne po broju nula na novčanici. Svatko daje onoliko koliko hoće i ako hoće. Ne treba zaboraviti ni petu crkvenu zapovijed koja kaže doprinosi za svoju župnu crkvenu zajednicu. Oni koji imaju mogućnost doprinijeti potrebama župne crkvene zajednice trebaju to učiniti kako im mogućnosti dopuštaju.

Pratirate li ostaviti kakav vidljiv trag, svjedočanstvo na blagoslov?

Nekada su ministranti kao uspomenu na blagoslov, na vrata ili nadvratnik, ispisivali kredom G+M+B te godinu, a danas ostavljamo slikovit simbol, tj. sličicu na kojoj se nalaze slova i godina u kojoj se blagoslivlja, a onda to ostaje svakako i kao znak da je obitelj primila blagoslov.

Ž.V.

Zlatna krunica

Molitva *Zlatne krunice* započela je na blagdan Sveta tri kralja (6. siječnja). Brojne obitelji koje su se i ove godine okupile u zajedništvu utječu se Gospi u zagovor. Molitva ove pobožnosti traje sve do Marina (2. veljače), te svi koji žele mogu početi u krugu svoje obitelji ili organizirano s drugim obiteljima.

Krštenje Gospodinovo

U nedjelju, 13. siječnja, je svetkovina Krštenja Gospodinova, tim danom se u Katoličkoj crkvi ujedno završava božićno vrijeme.

Misa za pokojnog biskupa Antunovića

Misa za pokojnog biskupa **Ivana Antunovića** bit će služena u nedjelju, 13. siječnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u 18 sati. Pod misnim slavljem će svirati Subotički tamburaški orkestar.

Razgovor u čast Antunovića

Katoličko društvo *Ivan Antunović* organizira XXVI. *Razgovor* koji će biti održan 18. siječnja u 19 sati u pastoralnom centru *Augustinianum*. Tema ovogodišnjeg razgovora će biti *Pedaset godina Subotičke biskupije – uređenje današnje crkvene hijerarhije u Bačkoj (1918. – 1968.)* a predavač je vlč. **Dražen Skenderović**, đakon.

Molitvena osmina

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana započinje u nedjelju, 18. siječnja, i traje do 25. siječnja.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Isusovo krštenje

Isusovo vrijeme bili je obilježeno snažnim mesijanskim iščekivanjima. Izabrani narod je sve teže podnosio okupatorsku rimsku vlast, a već je dosta vremena prošlo od pro-ročkih obećanja da će Bog poslati Mesiju. No, različite skupine su imale i različita mesijanska očekivanja, od vrlo zemaljskih do potpuno apokaliptičkih. U takvo vrijeme brzo je odjeknuo glas o Ivanu Krstitelju i njegovoj upečatljivoj pojavi. Mnogima se upravo on učinio kao dugo očekivani Mesija, zato evanđelist Luka kaže: »Narod bijaše u iščekivanju i svi se u srcu pitahu o Ivanu nije li on možda Krist« (Lk 3,15).

Ivan najavljuje Krista

Iako se Ivan mnogima činio kao Mesija, znamo da on to nije bio. Ipak, Bog ga je odabrao od majčine utrobe za jednu vrlo posebnu i važnu ulogu, ulogu Kristova preteče. On je bio onaj koji treba navijestiti narodu da se vrijeme ispunilo, da je Mesija došao te je trebao narod pripremiti za susret s Iščekivanim. Ivan je namijenjen mu ulogu ispunio u potpunosti, stoga ne ostavlja nikakve dvojbe o svom identitetu, već sasvim otvoreno naviješta pravoga Mesiju kao »jačega od mene« i kao onoga koji »će vas krstiti Duhom svetim i ognjem« (Lk 3,16), a njegovo krštenje vodom je samo priprava za sve to. Iako nije Mesija, Ivanova uloga u povijesti spasenja je velika. On je onaj koji svjedoči za Krista, koji svojim djelovanjem pripravlja put njegovom očitovanju i javnom nastupu, koji svojim propovijedanjem i krštenjima iz mnogih srda istiskuje pogrešna mesijanska iščekivanja i priprema ih za buduće Isusove nasljedovatelje.

Važnu ulogu Bog dodjeljuje Ivanu i samim činom krštenja Isusovog, jer je to trenutak u kojem On Isusa priznaje svojim Sinom i tako objavljuje njegov identitet okupljenom mnoštvu. Ipak, ako je Ivanovo krštenje bilo za oprost grijeha i poziv na obraćenje, priprava za susret s Kristom postavlja se pitanje zašto se Isus krstio. Isusovo krštenje je bilo njegova objava narodu koji je tako željno iščekivao Mesiju. Otkriva se kao potpuno drugačiji od svih ljudskih očekivanja. Niti je bio kraljevski Mesija koji treba narod osloboditi od zemaljskog okupatora niti je bio neki apokaliptički Mesija s kojim dolazi kraj svijeta. On je ispunjenje pro-ročkih najavljivanja, tih i nenametljiv, koji dolazi da bez sile »radosnu vijest donese siromasi-

ma... i da proglasi godinu milosti Gospodnje« (Lk 4,18-19, usp. Iz 61,1-2). U njegovom govoru o kraljevstvu Božjem nazire se novi svijet koji se može ostvariti već sada i ovdje, ali ne u nekom političkom prevratu ili nekim apokaliptičkim događajima, nego tiho i nenametljivo, promjenom ljudskog srca koje je spremno prihvatiti Radosnu vijest da Bog ljubi čovjeka i nudi mu svoje milosrđe. To što Krist nudi svijetu nije nikakva utopija nego se može ostvariti u zajedništvu s Bogom, ukoliko se čovjek opredijeli za njegovo kraljevstvo. A to će učiniti ako prihvati njega kao naviještenog Mesiju, Sina Božjeg. Krštenje je početak njegove objave, trenutak kada sam Otac potvrđuje Isusov identitet i na taj način pomaže ljudima da ga prihvate kao Mesiju.

Mijenjati svijet od sebe

Čovjek modernog vremena mnoge stvari uzima zdravo za gotovo. Koliko je samo kršćana koji nikada ne razmišljaju o Kristu, kojem bi trebali kao kršćani pripadati. Neki se opet previše oslanjaju na ljudsku racionalnost, pa ih razdiru sumnje, razum potiskuje vjeru te im je teško prihvatiti da se u Isusu Kristu doista utjelovio Božji Sin. I za jedne i za druge, kao i za sve ljude, Bog i danas potvrđuje »Ti si Sin moj, ljubljeni! U tebi mi sva milina!« (Lk 3,22). Božja potvrda Isusa kao njegovog ljubljenog Sina nama je poziv na nasljedovanje. Svijet i danas, kao i u Isusovo vrijeme, iščekuje neko bolje sutra, želi se riješiti nepravde, ratova, mržnje... S Isusom su došla bolja vremena, ali ih treba prihvatiti, za njih se angažirati. On nam je donio Božje kraljevstvo, ali mi moramo pomoći ostvarenje tog kraljevstva na zemlji. Svatko treba poći od sebe. Prije svega u potpunosti svojom vjerom prihvatiti Isusa kao Sina Božjeg, prihvatiti Ivanov poziv na obraćenje te prihvatiti sve ono što nas Isus u evanđeljima uči. Tako ćemo se staviti u službu Božjeg kraljevstva i ostvarivati ga ovdje na zemlji, pa će i svijet u kojem živimo postati bolji. No, moramo krenuti od sebe, a ne čekati da se netko drugi promijeni i obrati.

Blagdan Isusova krštenja otkriva nam Isusa kao Božjeg Sina i poziva nas na obraćenje i suradnju s njim. Poziva nas da budemo pravi kršćani, širitelji Božjeg kraljevstva na zemlji.

Ana Hodak

Kako kontrolirati apetit

Donosimo nekoliko smjernica kako kontrolirati poriv da se prekomjerno jede:

Nemojte preskakati obroke. Ljudi koji preskaču doručak ili ručak imaju sklonost da prekomjerno jedu navečer. Problem je u tome što za vrijeme preskakanja obroka dolazi do pada glikogena u organizmu. To daje signal tijelu da traži hranu i može vas učiniti gladnim.

»Utopite« svoj apetit. Piti vodu je najbolji način kako umjetno smanjiti apetit. Nastojte popiti 1,5 do 2 litre tekućine dnevno. Osim vode, dobar izbor su obrano mlijeko, čaj i niskokalorični voćni sokovi.

Juha

Ne zaboravite na juhu. U jednom ispitivanju ispitanicima su davali tri predjela: juhu od rajčica, sir i krekeri ili svježe voće. Količina kalorija u svakom predjelu bila je ista. Nakon toga bi ispitanici pojeli glavno jelo. Juha od rajčica »pobijedila« je druga dva predjela u smanjenju konzumiranih kalorija u glavnom obroku. Stvar može biti u veličini volumena kojeg juha zauzima u želucu.

Prezalogajte razumno. Mama nas je uvijek upozoravala da ne jedemo ništa prije glavnog obroka. Sada znanstvenici revidiraju taj savjet. S manjim, ali češćim obrocima, manje se inzulina oslobađa kroz kraći period. Smatra se da takav režim ishrane pomaže u borbi protiv prekomjerne tjelesne težine na taj način

što smanjuje količinu stvarne i uskladištene masti. Međutim, kad se kaže manji i češći obroci, ne misli se na kolače i slatkiše, jer će se razina inzulina i apetit povećati. Misli se na grickanje, konzumiranje hrane s malo masnoća i puno vlaknastih komponentata, kao što su mrkva, breskve, naranče, paprika... što će potiskivati apetit.

Ugljikohidrati

Jedite više kompleksnih ugljikohidrata. Hrana bogata kompleksnim ugljikohidratima, a malim sadržajem masti (riža, krumpir, kukuruz i tjestenina) doživjela je velik »povratak« zahvaljujući djelomično tome što je sposobna zadovoljiti apetit s manje kalorija. Osim toga, ugljikohidrati se teže probavljaju i teže uskladištavaju u tijelu nego masti.

Gostite se s vlaknastim komponentama. Hrana bogata vlaknastim komponentama obično se konzumira sporije, a to znači i konzumira ukupno manje. Topiva vlakna u hrani kao što su ječam, grah, jabuke, agrumi, cikla, mrkva, krumpir... također smanjuju inzulinsku reakciju. Normalno, nakon obroka razine inzulina pomažu da se metabolizira šećer i mast. Međutim, topiva vlakna pomažu da se razine inzulina održavaju nižim nakon obroka. Hrana bogata vlaknima ima manje kalorija u svakom zalogaju, što znači i manje ukupno konzumiranih kalorija.

Mladi za doček u HKC-u *Bunjevačko kolo*

Mladi folklorši Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevako kolo* i učenici hrvatskih odjela, njih oko 30, skupa su dočekali Novu godinu. Naime, nekolicina mladih je pokrenula ovu inicijativu, koju su svi rado prihvatili. Nije bilo nikakvih posebnih financijskih troškova, a ono što je mladima jedino bitno jest društvo. Sami su dvoranu pripremili za proslavu, a kasnije ju i pospremili. Uprava HKC-a *Bunjevačko kolo* je s radošću prihvatila ovu inicijativu mladih, koji Centar vide kao svoj drugi dom.

Ž. V.

Povod za hranu

Upoznajte svoje vlastite »povode«. Bez obzira jesu li to kobasice koje cvrče u tavi ili hrskave kokice, miris, pogled, zvuk, čak i sastav hrane snažni su povodi da se prekomjerno jede. Prvo, zapitajte sebe zašto želite jesti, jer to možda nema nikakve veze s glađu. Neki put već sam pogled na neku hranu učini da ju poželimo pojesti. Emocije su sljedeći razlog zbog čega ljudi jedu. Glavni povod je stres. Prije nego krenete jesti zapitajte se *jedem li zato što sam gladan ili zato što sam uznemiren, zabrinut ili potišten?* Svatko povremeno doživljava pojačanu želju za hranom, posebno za vrijeme godišnjih odmora, praznika i blagdana. Kad se takva jaka želja pojavi, odvratite svoju pažnju, učinite nešto što je nespojivo s hranjenjem, npr. pođite na šetanje. U dvadesetak minuta taj će se nagon za jelom vjerojatno smanjiti. Što češće budete prakticirali ovakvu ili sličnu tehniku, ona će biti lakša za izvesti.

dr. Ivo BELAN

Obitelj

RECEPT NA TACNI

NJOKE

Red prasetine, pohanog mesa, ruske salate, sarme, juhe, pa malo krumpira, turšije, kruha, a onda još malo kolača, pa sarme, juhe, graška, umak od gljiva, odresci, pa još koji krug. Ne, ovaj put ne pišem o pretjerivanju nego prilično predvidivom i dodajem, neodoljivom meniju. Svake godine ću glasati upravo za ovaj isti, jer zna se što se jede u ovim prigodama. Ali kao što je svakog gosta tri dana dosta, tako je i ovog menija dva tjedna dosta. Malo je? Hajde da se zabavimo nekim izazovom koji totalno odskake od svega ovoga. Na tacnu pozivam njoke. Do sada ih nikada nisam pravila, pa u fokus stavljam recept za njih, ali i par neodoljivih kombinacija.

Potrebno: 750 g krumpira / 400 g brašna / 3 jaja / žličica soli / 50 g maslaca.

Postupak: Obariti krumpir u ljusci, očistiti ga i izgnječiti kao za krumpir pire. Dodati komad maslaca i ukoliko je suho, malo vode. Umutiti tri jajeta s malo soli, pa ih dodati u krumpir i miješati dok ne dobijete glatku masu. Smjesi dodajte 300 g brašna i nastaviti mesiti dok masa ne postane kompatibilna. Po potrebi dodavati brašna da bi tijesto postalo tvrdo i pogodno za oblikovanje. Smjesu podijeliti na četiri dijela, spakirati ih u vrećice i ostaviti pola sata u hladnjaku da odmore. Svaki dio oklagijom razvući, pa sjeći na trake od kojih praviti valjke debljine prsta. Svaki valjak zarezati žlicom kako biste dobili brazde kao na njokama, te sjeći na dijelove dužine jednog do dva centimetra. Ovakvo pripremljene njoke dobro je rasporediti po tacni i tako staviti u zamrzivač da malo stegnu, pa tek onda ih odložiti u vrećicu i ostaviti u zamrzivaču. Ukoliko preskočite korak s tacnom, moguće je da se slijepe. Naravno, dio njoka pripremiti odmah bez zamrzavanja, nemojte odlagati zadovoljstvo okusa.

Prijedlozi za uz njoke: njoke u umaku od rajčica / njoke u umaku od gljiva / talijanske njoke s parmezanom i bosiljkom / njoke s piletinom. Ovo su samo neke od meni već omiljenih, a vi nađite svoju kombinaciju.

Znam da su prodavaonice pune gotovih njoki, ali uvijek budem posebno ponosna kada sve pripremim sama, a i dobar recept nikada nije na odmet. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (145)

Ne odumire kazalište već njegova prošlost!

Rade Šerbedžija i Ljubiša Ristić

Nakon predstave *Madách, komentari* (12. listopada 1985.) tijekom studenoga u Subotici je prikazano dvadesetak predstava što ih je izvelo sedam kazališta iz Jugoslavije, Mađarske i Zapadne Njemačke, uz sudjelovanje oko 200 glumaca, što su gdjekada odigrali i po tri predstave tijekom istog popodneva i večeri. I odjednom, doslovce preko noći, bezmalo svaki je Subotičanin, ali i mnogi namjernik, imao svoje viđenje, nerijetko kontroverznih ako ne baš i zbivanja, a ono glede toga, očito je iritantnoga kazališta, pozorišta, gledališča, teatra – ta već što li je, te valjda ipak, scene koja ljudima, postupno je postalo očito, kao da znači više no što su toga bili uobičajeno svjesni, iskazujući razmjer njihove brige za sudbinu ovdašnje scene, sve i ako riječ kazalište, do tada godinama nisu imali prijeke potrebe prevaliti preko usana.

Dočim je ono, sada odjednom isplivalo u središte pozornosti, (ne)očekivano otvarajući pitanja koja svjedoče, ako ne baš o njihovoj dvojbi, ili čak i stanovitoj zbunjenosti glede toga – kakva je to pometnja, ili i zbrka, i koga je sve, obuzela od kazališnih poslenika s ovdašnje scene o kojoj se pisalo mahom od premijere do premijere, ne mogavši a da se i sami kadikad ne zapitaju nad njegovom sudbinom, vječito polupraznim dvoranama i poremećenim odnosima među teatarskim ljudima.

Primjerice, zbog čega od 1973. godine ni jednom redovito biranom ravnatelju nije pošlo za rukom sastaviti četverogodišnji mandat: trojica su podnijela neopozive ostavke, dok je

jedan dobio otkaz! Da su se kojim slučajem u tom omjeru mijenjali glumci u dva ansambla, publika bi zacijelo dobila više, ne bi manjkalo prilika za selekciju kvalitetnih i obrazovanih stvaralaca niti bi bila prigušeno ozračje traganja i promjene bez čega je kazalište (čak i subotičko!) osuđeno na postupno, nedvojbeno razvodnjavanje očekivanog stvaralačkog naboja i estetičkih domaćaja, te kronično obezvređivanja repertoarske politike.

Da ni ne prizivamo u sjećanje čin uistinu sramotne obmane, kada je mangupski nasamaren cijeli jedan naraštaj od desetak mladih kojima je na završnoj godini studija glume, ponuđeno da nakon okončane Akademije pristupe ovdašnjem teatru. Treba li podsjećati tko je sve i što je sve poduzeo (i odradio!) da se one-mogući njihov eventualni ulazak u subotičko kazalište?

Ako se s potrebnom pozornošću pročita sve što je o subotičkom kazalištu napisano nakon *Madách, komentara*, zamjetno je najviše prikaza koji s neskrivenom isključivošću prosuđuju o promjenama u nj, a tek je manji broj teatarskom kritikom ponukanih tekstopisaca sačuvao živce i pokušao sa stanovišta argumenata, nepristrano i odmjereno vrjednovati proklamirane ciljeve i ono što je do tada ostvareno. Sve ostalo, a baš toga je bilo najviše: neugodno sladunjavi i neodmjereni hvalospjevi – u jednom od njih se **Ristićeva** postavka *Madách, komentara* i njegovo osvajanje prostora stare Gradske kuće uspoređuje sa sudbinskim značajem osvajanja Zimskog dvorca – ili da se prisjetimo ništa manje neodmjerene baražne vatre koja je istim povodom osuta po Ristiću, ne bi li ga se tako izrešetano pokazalo za kazališnog nezalicu i imbecila [*Rukovet*, 1985: 6]. Ako je tako, čemu onda sva ona histerična erupcija kojoj smo bili svjedocima? Čini se, ipak, svi ti tekstovi ostat će samo smiješno/tužnim svjedočanstvom vremena i možda će nekada nekome poslužiti kao moguća dopuna već odavno prenatrpane fenomenologije iracionalnog. Uostalom, treba li se uopće baviti svim tim invektivama koje su u povodu jedne te iste predstave iskočile iz zasjenjenog svijeta zaumnog?

Možda. Premda sumnjam da bi se nešto novo moglo otkriti, saznati, naučiti. Jer da su imali nešto novo saopćiti u obranu već odavno zamorenog kazališnog modela i njegove estetike kojem su Ristić & Co. suprotstavili svoje promišljanje teatra, ne treba sumnjati, svi ti mnogobrojni kritički raspoloženi tekstopisci bi ih podastri. Ovako je proliveno toliko kritičarskog gnjeva i tinte da se umalo ne podavismo u njoj, a najviše što smo uspjeli zaključiti, poslije svega, ostalo je tek na nivou podsjećanja na staru civilizacijsku tečevinu prema kojoj pravo na mišljenje ne znači i pravo u mišljenju.

Zapravo, možda i ne bi trebalo odustati od toga da se zapitamo i zamislimo nad motivima svega što je o subotičkom kazalištu napisano posljednjih pet-šest mjeseci, ne samo zbog toga

što o njemu toliko nije napisano posljednjih pet-šest godina, već mnogo više zbog toga što se iza iznenađujućeg mnoštva pristupa jednoj te istoj predstavi, između ostalog može nazrijeti i zajednički imenitelj: strah od promjene, od onoga novoga što su Ristić & Co proklamirali u svojoj pristupnoj besjedi. I ne samo proklamirali već (gle, drznika!) pokušali i ostvariti, dovodeći na taj način pod sumnju sve postojeće (subotičke, a izgleda i neke druge) mjere i aršine, estetike i njihove protagoniste, uglavnom sve one već dobro znane i dobrim zamorene kazališne modele koji su ponajčešće rastjerivali publiku umjesto da je dovode u Talijin hram. Okupljajući tisuće posjetitelja na *Madách, komentarima*, ili okupljajući tijekom gostovanja u studenom još više ljudi, Ristić & Co. su nedvojbeno pokazali: ne postoji kriza teatra, ljudi se od kazališta nisu okrenuli zbog prodora novih medija već zamoreni pod pritiskom romantičarskog kazališnog rekvizitarija iz prošlog stoljeća.

Prema tome, nema mjesta za dušobrižništvo! Uostalom: ne odumire kazalište već njegova prošlost! Da, samo od tog saznanja ni malo nije laknulo svim dosadašnjim bogovima i arbitrima, koje su Ristić & Co demontirali i za čas rastjerali sablasnu maglu njihove dojučerašnje svesti nad kazalištem.

Baka jača od panja

Provjerom knjiga u matičnom uredu u Sonti, u vrijeme prije umirovljenja šefice mjesne kancelarije **Vesne Dekan**, samo su potvrđene pretpostavke sumještana da je najstarija Sončanka ikada **Marica Matin**, rođena 19. prosinca 1913. godine. Nakon smrti supruga **Stipana** 1985. godine baka Marica je mislila kako su njih dvoje skupa proživjeli teške, ali i lijepe godine, pa će brzo za njim. Autor ovih redova razgovarao je s njom na ovu temu na obilježavanju njezinog stotog rođendana. »Stipan je bio momak u kojega sam se zagledala na čošu. Zagledao se i on u mene, pa su se oma umišale tetke i strine i brzo je došlo do *kapare*, a potli nekoliko miseci i do svatova. Gledala sam ja potli šta naša dica radu. Ta kaki fota i šta sve ne, kod nas toga ni bilo, Bože sačuvaj! Mi smo se cigrali *žmure* i *slipe bake*, pa da vidiš dragosti kad se sakriješ s onim u kojega si se zagledala, a *žmura* ti dugo ne može najt. Jel kad u *slipe bake* uvašiš noga ko ti se sviđa, pa se još malo napraviš i lud, sve ga diraš po licu i nećeš oma pogoditi ko je to. A znaš, srce samo dutnji! Tako smo se snašli i ja i moj Stipa. Ni njegovi ni moji nisu imali ništa protiv, pa smo se i uzeli. Stvorili smo i dvoj mali, dite lvu i curu Katu«, prisjećala se, za stogodišnjakinju tada još uvijek vrlo prisebna baka Marica. Poput mnogih Sončana toga doba, Matinovi su živjeli isključivo od sitnopoljedničke poljoprivrede. Mlade i vrijedne ruke obrađivale su deset lanaca zemlje. »Od ranoga prolića, do kasne jeseni radili smo u polju, zimi sam tkala, prela, eklovala, vezla, pulala. Jako sam voljila it na prela, a voljila sam i kad druge dođu na prelo u moju kuću. Skuvalo bi se kukuruza, napucalo koka, a bome, popila bi se i koja čašica vina. Stipa je zimi išo u *Doroslovačku šumu* praviti drva za godinu«, tihi glasom je pričala baka Marica. Svojih 100 godina još uvijek je nosila bez velike muke. Polako, nogu pred nogu, otišla bi u dvorište nahraniti i napojiti perad, a sama bi sa *drnjaka* donijela i drva za loženje. Ranijih godina njezin Stipa bi zimi, radom u šumi, zaradio dovoljno drva za cijelu narednu godinu, a nerijetko, kad malo zaškripi, našao bi se poneki metar i za prodaju. On bi dovezena drva pedantno ispilio u metrice i posložio, pa bi nerijetko i duž cijele bočne strane dvorišta bila posložena drva. Od tih metrica on bi po potrebi pilao i cijepao drva za loženje. Poslije njegove smrti i taj dio posla preuzima baka Marica, sve dok joj je to snaga dopuštala. U poznijim godinama za pilanje i cijepanje drva angažirala bi nadničare. No, njihovim radom nije baš uvijek bila zadovoljna. Tako je i te godine, još u ljetnim mjesecima, pozvala jednoga nadničara da

joj iscijepa prethodno ispilana drva. Među drvima je bio i jedan poprilično širok panj, koji se nije dao ni načeti, pa je ostao neiscijepan. Baka Maricu je to nerviralo, a uporna poput mrava, postala je junak dogodovštine koju prepričava njezino susjedstvo. »Taj panj mi baš smeto. Šta ću, najdem Stipine klinove, latim sikiricu i bome, malo po malo, komatić po komatić, ja ga za dva miseca i iscipala. Ta ni vada komatić pušljivoga bagrama jači od mene? I pravo da ti kažem, baš lipo grije, ložila sam skalje od njega cili misec«, šeretski je ispričala baka Marica nekolicini nas koji smo se zatekli na slavlju. U zimskim danima najviše vremena provodila je sjedeći na malom ležaju u ugodno zagrijanoj ljetnoj kuhinjici. S vremena na vrijeme bi potaknula vatru i dodala u *smederevca* pokoje drvce. Bagremovo, druge nije priznavala. Nije voljela ni ostajati sama u kući. Svakog gosta bi rado dočekivala, a kako joj sluh baš i nije jako oslabio, uživala bi u razgovoru. Njezin *divan* vraća sugovornike u daleku prošlost. Govori jednim od najstarijih dijalekata hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom stare akcentuacije, lokalnim govorom sončanskih Šokaca. I ne samo govor, zadržala je i onu višestoljetnu smirenost Šokaca, pa neopterećena navikama današnjice, nikuda ne žuri. »Dico, jako se voljim divanit, al ritko imam prilike. I kad mi kogod dođe u kuću, taj gleda da što prija otide. Danas svi samo nikuda žurite, ko da ste zaboravili da uvek prija stigne naj što polako ide. Zoto i jeste taki bolešljivi. A sao da znate: kolikogod žurili, na kraj ćemo svi dojt prid Božja vrata, dalje ne možemo«, završila je priču baka Marica, nazdravila nam čašicom vina i poejala komadić rođendanske torte.

Ivan Andrašić

Plan za drugo polugođe

Da, znam... Ovaj zimski odmor je prosto proletio. Već u utorak, 15. siječnja, počinje drugo polugođe. Valja se pripremiti za školu, ovdje osobito mislim na one koji će ići prije podne u školu... Uh, tko će ustati?

Vjerujem da vam ovoga tjedna neće biti nimalo lako, ali ako ste pomislili da ste dobro prošli, jer ima samo četiri radna dana, malo ste se prevarili – i subota je radna.

Bilo kako bilo, odmor je prošao. Ako vam je ostala još koja lektira (nepročitana) ili kakva zadaća, onda se ozbiljno primite posla i nemojte sebi dozvoliti da počnete redati loše ocjene.

Sad nema izgovora da ste umorni, te je najbolje odmah primiti se posla i slagati dobre ocjene, kako biste kada dođe lije-

po vrijeme i lipanj (koji znam da već jako čekate) mogli uživati u čarima prirode. Dakle, plan je jasan.

Kako bi vam sve bilo lakše i zabavnije, možete si napraviti i mini planer svojih obveza, te u njega upisati i što je za zadaću, do kad treba pročitati lektiru, do kad je vratiti u knjižnicu, koja je subota radna, kad su koji praznici i blagdani... rođendani... Zaista puno toga može stati.

Hrckov kalendar imate, te se s datumima ne morate boriti, a sve ostalo ovisi o vašoj mašti. Ideja ima zaista mnogo, ako se dobro snalazite na računalu možete napraviti i svoj osobni planer i isprintati ga. Ako volite pisati, crtati, onda to možete napraviti od bilježnice; čak ga možete i uviti u poseban papir ili materijal, možete koristiti stickere u boji, razne flomastere i markere, selojtep u boji i s raznim dezenima... Ideja ima bezbroj, a, vjerujte mi, dobra organizacija je pola posla.

Donosimo nekoliko ideja.

Ž.v.

Zimski oratorij 2019.

Zimski oratorij, koji je započeo u ponedjeljak, 7. siječnja, održava se cijeloga tjedna, sve do danas, 11. siječnja i to na župi sv. Roka u Subotici.

Prvi oratorij u Subotici započeo je u spomenutoj župi 2016. godine, kada su se u desetom mjesecu subotom počela okupljati djeca i mladi. Kasnije se župi sv. Roka pridružila i župa Uskrsnuća Isusova, također iz Subotice, i tako su počeli ljetni i zimski oratoriji.

Zapravo oratorij je u Suboticu »donijela« **Vedrana Cvijin**, koja je sudjelovala na oratorijima kod salezijanaca u Zagrebu, koji su radili po uzoru na sv. Don Bosca, koji je okupljao djecu i mlade.

Dvjesto župama su se priključila i djeca drugih subotičkih župa, jer, kako i sami znate, dobar glas se daleko čuje, te ove godine na zimskom oratoriju ima čak 72 djece i oko 20 animatora.

Tijekom ovoga tjedna djeca su sudjelovala u brojnim igrama, a budući da je vani snijeg, onda su iskoristili igre koje zahtijevaju i sposobnost na snijegu. Sudjelovala su i u brojnim radionicama poput kreativne, glazbene, kuharske, plesne, znanstvene i dramske radionice. Neizostavni dio oratorija su i duhovne radionice, na kojima se i temelje ovi susreti.

Posljednjeg dana zimskog oratorija (danas) djeca će sudjelovati na zajedničkoj svetoj misi u 17.30 sati u crkvi sv. Roka, a nakon toga u 18.20 sati svojim roditeljima pokazat će što su radili proteklih tjedan dana.

Ž. V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotke (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonika Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonika Orahovica kod Osijeka.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarušu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.
Sijačica OLT GAMA 18 , s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 14. 1. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Proглаšeni najbolji sportaši Subotici

Štefaneku sedmo priznanje

Davor Štefanek, Nora Bognar, Danilo Dulić i Ženski nogometni klub *Spartak* obilježili su sportsku 2018. godinu u Subotici. Nabrojani su, ujedno, bili i glavne zvijezde na tradicionalnom uručanju priznanja u akciji *Sportaš godine Subotice* koja ima tradiciju od 1961. godine, a provodi se uz zajedničko zalaganje Grada Subotice, Sportskog saveza Subotice i *Novih Subotičkih novina*.

Štefanek je, naravno, najbolji u konkurenciji seniora, a ovo mu je rekordno – sedmo priznanje. Do ove godine su, s po šest, lideri bili Štefanek i **Zoran Kalinić**, a sada je hrvač *Spartaka* usamljen po broju osvajanja prestižnog priznanja. Bila je ovo njegovo treća vezana nagrada.

Nagrađeni

»Nadam se da nisam dosadio, a ovo priznanje govori da sam i ove godine osvojio neku od velikih medalja. Da nije bilo tako, da nisam bio drugi u svijetu, sigurno bih bio iza **Andreja Barne** i **Tamaša Kajdočija** koji prave izvanredne rezultate. Potrudit ću se da ne dosadim do Tokija i Olimpijskih igara. Nije lako biti sportaš godine u Subotici, sada kao predsjednik Sportskog saveza Srbije obilazim slične manifestacije, ali dodjela u Subotici se nalazi među *top tri* organizacije«, istaknuo je Štefanek.

Sve što se u Srbiji moglo osvojiti u sportskom penjanju osvojila je Nora Bognar iz Planinarskog kluba *Spartak*. Ovaj sport je uvršten u olimpijsku obitelj, a najbolja juniorka Subotice se nada da će to, kao i njena nagrada, doprinijeti popularizaciji penjanja.

»Sezona je bila teška i konkurencija je počela ozbiljnije shvaćati stvari, pa sam morala stegnuti zube i mnogo više vježbati. U konkurenciji juniorki nije bilo tako teško stići do titule prvakinja Srbije, ali je zato bilo značajno teže stići u konkurenciji seniorki«, kaže Nora Bognar.

U konkurenciji pionira, povjerenstvo sastavljeno od ranijih dobitnika prestižnog priznanja nije imalo dileme. Odskočio je plivač *Spartaka* Danilo Dulić, a na pitanje po čemu će pamтитi godinu, ovaj talentirani dječak odgovara:

»Godinu ću pamтити po dva državna pokala, po sedam državnih rekorda, po sjajnoj suradnji s trenerima, velikoj podršci roditelja, ali i po ovom priznanju. Kada završim karijeru, siguran sam da ću se ove sezone sjećati kao jedne od najboljih u životu.«

Najvrednije nagrade, velike prelazne pokale Davoru Štefaneku i predstavnicima Ženskog nogometnog kluba *Spartak* uručio je **Nemanja Simović**, član Gradskog vijeća Subotice zadužen za sport i

omladinu. On je, tijekom večeri, pozdravio prisutne, čestitao sportašima i sportskim radnicima na rezultatima, ali i predstavio dokumentarni film u kojem je predstavljen uspjeh subotičkih sportaša, ali i značajni projekti koji su itekako poboljšali uvjete za bavljenje sportom u Subotici.

»Povjerenstvo je imalo slatke muke, jer je ovo bila jedna uspješna godina, protkana izuzetnim rezultatima. Na nama, sportskim radnicima, je da osiguramo što bolje uvjete, a

onda i rezultati talentiranih sportaša ne izostaju. U formi izgradnje nove sportske infrastrukture smo uradili zato veliki korak po ovom pitanju. Dobri su to temelji da se i sljedeće godine vidimo na istom mjestu«, poručio je Simović.

Prisutne su pozdravili i **Sreten Damjanović**, predsjednik Upravnog odbora Sportskog saveza Subotice, te **Vlado Tomić**, direktor *Novih Subotičkih novina*.

Najbolji među najboljima

Rang lista najboljih seniora: Davor Štefanek (hrvanje), **Andrej Barna** (plivanje), Tamaš Kajdoči (dizanje utega), **Nemanja Čalasan** (nogomet), **Ervin Rožnjik** (dizanje utega), **Dijana Šefčić** (atletika), **Bojana Kljajić** (mačevanje), **Sefan Kostadinović** (stolni tenis), **Miljan Milović** (odbojka), **Veljko Gligorić** (boks).

Rang lista najboljih juniora: Nora Bognar (sportsko penjanje), **Leona Rogić** (umjetničko klizanje), **Noemi Vakula** (gimnastika), **Viktor Haško** (dizanje utega), **Mihajlo Milić** (boks), **Adriel Hajagoš** (plivanje), **Ana Miković** (veslanje), **Jovana Vukas** (atletika), **Uroš Kojadinović** (rukomet), **Stefan Dulić** (odbojka).

Rang lista najboljih pionira: Danilo Dulić (plivanje), **Filip Kulić** (gimnastika), **Lana Virc** (tenis), **Nina Šabić** (gimnastika), **Miona Petra Knežević** (mačevanje), **Maksim Puškar** (atletika), **Patrik Heder** (dizanje utega), **Aleksandar Čokić** (stolni tenis), **Mateja Borojević** (judo), **Mark Perčić** (biciklizam).

Rang lista najboljih klubova: Ženski nogometni klub *Spartak*, Nogometni klub *Spartak Ždrepčeva krv*, Muški odbojkaški klub *Spartak*.

Posebna priznanja su dobili: **Ferenc Kiš**, **Lazar Jaramazović**, **Tomislav Zvekanović**, **Rade Grabovac**, Karate klub *Okinava*, **Gábor Szagmajster**, **Ognjen Meškov**, Klub dizača utega *Spartak*, juniorske selekcije Tenis kluba *Spartak*, Nogometni klub *Lokomotiva*, Nogometni klub *Udarnik* i **Josip Fazekas**.

D. Vuković

Atletika

AK Apatin uspješno završio godinu

Osam odličja na Novogodišnjem mitingu

APATIN – Mladi atletičari AK Apatina i AK Omladinca iz Prigrevice, neočekivano za sve, uspješno su nastupili na Novogodišnjem mitingu u Novom Sadu. Miting je održan pretposljednog dana 2018. godine u Dvorani I. Novosadskog sajma u organizaciji AK

dra Burkanović je vlasnica zlata za pobjedu na 50 kilometara. Drugo mjesto na Prvenstvu Srbije u ultramaratonu na 12 sati osvojila je **Snežana Milošević**, a na istom natjecanju **Slađana Dečermić** je zauzela treću poziciju. Sedmo, brončano odličje, osvojio je **Zoran Radićanin**, trećeplasirani na Prvenstvu Srbije u maratonu. I ostali članovi AK Apatina dali su uspješnim nastupima na međunarodnim natjecanjima pun osobni doprinos promociji kluba i grada u zemlji i inozemstvu. Klub je u 2018. godini organizirao dva vrlo uspješna atletska događanja, 23. Apatinski Dunavski polumaraton i 3. Prekogrančni ultramaraton Osijek –

Apatin. Na ove dvije manifestacije nastupilo je skoro 1.000 natjecatelja iz zemlje i regije.

»Besplatnu školu atletike pokrenuli smo početkom ožujka prethodne godine i kroz nju je prošlo stotinak polaznika. Dosadašnjim natjecateljskim rezultatima potpuno smo opravdali sredstva uložena u ovaj projekt od lokalne zajednice. Čelništvo kluba je ponosno na sve urađeno u protekle nepune dvije godine u radu s djecom i mladima. Uspjehe su odličnim rezultatima dopunili i seniori, tako da je iza nas vrlo uspješna natjecateljska godina.

U ovoj godini cilj nam

je pojačanje rada u svim segmentima. Moramo pribaviti još jedan broj odgovarajućih rekvizita za rad s djecom, a nadam se i da ćemo uspjeti realizirati ideju o izgradnji atletske staze, koja je neophodna za dalji razvoj bazičnog sporta poput atletike u našoj općini. U planu su nam i organizacije naše dvije već prepoznatljive manifestacije, 4. Prekogrančnog ultramaratona Apatin – Osijek 17. ožujka i 24. Apatinskog Dunavskog polumaratona 20. listopada«, rekao nam je predsjednik AK Apatin **Goran Čegar**.

Kuglanje

Pojedinačno Prvenstvo Srbije za mlađe kategorije

Veliki uspjeh Apatinki

APATIN – Pojedinačno prvenstvo Srbije u kuglanju za mlađe kategorije održano je posljednjeg vikenda 2018. godine na kuglani **Banje Junaković** kraj Apatina. Domaće kuglašice bile su vrlo uspješne. Zlatno odličje osvojila je pionirka **Noemi Heđbeli** s oborena 523 čunja. U finale se plasirala kao prva na listi, a u finalu je prvo mjesto i zadržala. Pozlatila se i u kombinaciji kvalifikacije + finale. Ovo je za Heđbeli kruna uspjeha, jer je prethodno osvajala prva mjesta na sva tri Kupa grada i na Pojedinačnom prvenstvu Vojvodine. Njezin uspjeh dopunila je srebrnim odličjem **Tamara Barać** s 492 oborena čunja i srebrom u kom-

Vojvodina. Nastupilo je 640 atletičara iz 26 klubova iz Srbije i zemalja regije. Ovim nastupom mladi atletičari iz općine Apatin stavili su najljepši pečat za kraj uspješne natjecateljske 2018. godine. Apatinci su nastupili u većem broju i osvojili šest odličja: 3 zlata, dva srebra i broncu. Dvostruko se pozlatio **Miloš Drešković**. Izdominirao je u utrci na 60 metara i obranio prošlogodišnju titulu, a pozlatio se i u skoku u dalj. I prošlogodišnja pobjednica u utrci na 60 metara **Milica Zanze** obranila je titulu i Apatincima donijela novo zlato. Srebrna odličja osvojili su **Uroš Mandić** u utrci na 50 i **Rastko Radišić** u utrci na 100 metara. Šesto odličje, broncu, Apatincima je donijela **Jovana Kuridža** osvajanjem trećeg mjesta u utrci na 50 metara. I ostali članovi AK Apatin dali su svoj maksimum i bili vrlo blizu plasmana u finalne skupine. Tako su pokazali koliko uspješne atletičare mogu iznjedriti i male sredine. Uspjehu Apatinaca pridružili su se i mladi Prigrevčani osvajanjem dva srebrna odličja. **Branislav Tadić** bio je drugoplasirani u utrci na 60, a **Nikolina Korica** na 600 metara. Na natjecanju u Novom Sadu u pratnji djece bili su trener **Bojan Tomašević** i njegov asistent **Zoran Čegar**. Pored sjajnih rezultata mladih atletičara, u 2018. godini odlični su bili i seniori. Uspjehu kluba doprinijeli su osvajanjem sedam odličja na službenim prvenstvima Srbije. Jedna od perjanica kluba, **Đuro Borbelj**, aktualni je prvak Srbije u planinskom trčanju i osvajač brončanih odličja na 10.000 metara i 3.000 metara stipl. Klub se diči još jednom aktualnom prvakinja Srbije: **Aleksan-**

binaciji kvalifikacije + finale. Kadetkinja **Jelena Barać** osvojila je u svojoj kategoriji brončanu medalju s 525 oborenih čunjeva, te u kombinaciji kvalifikacije + finale četvrto mjesto.

Mali nogomet

Završen 41. Milan Vrcelj

SOMBOR – Natjecanja na tradicionalnom, 41. za redom turniru NK Radnički, Memorijal Milan Vrcelj, završena su proteklog vikenda. Ovogodišnja natjecanja trajala su šest dana, a nastupilo je 11 generacija nogometaša, od omladinaca do početnika. Natjecanje je okupilo oko 500 darovitih nogometaša, što je samo potvrdilo značaj jednog od najdugovječnijih turnira na ovim prostorima. Memorijal je utemeljen još davne sezone 1977./78., a igra se u znak sjećanja na prerano preminog bivšeg kapitena omladinske momčadi Radnički **Milana Vrcelja**. Tijekom posljednja dva natjecateljska dana turnira nastupile su tri uzrasne kategorije. U kategorijama 2008. i 2011. godišta trijumfirao je somborski *Spektar*, a u konkurenciji jedanaestogodišnjaka nepriko-

snoveni su bili nogometaši apatinskog *Olimpika*. Apatinci su u finalu nadigrali vršnjake iz Subotice i tako se plasirali na prvo mjesto ispred *Spartaka* i *Spektra*.

Ženski boks

Sombor domaćin turnira u ženskom boksu

SOMBOR – Sombor će drugu godinu za redom biti domaćin međunarodnog natjecanja u boksu za žene. Turnir Kupa nacija bit će održan u GH *Mostonga* u organizaciji Boksackog saveza Srbije u partnerstvu s BK *Sombor*. Natjecanje će se odvijati u četiri dobne kategorije. Najavljeni su mečevi u 20 težinskih skupina kod pionirki, 13 kadetskih, te po 10 u konkurenciji mladih i seniorki. Izlučna natjecanja počinju u četvrtak, 17. siječnja, a u petak su predviđene četvrtfinalne borbe. U subotu su na programu polufinalne borbe, a pobjednice u svih 50 kategorija bit će poznate nakon nedjeljnih finalnih borbi.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Tenis i skijanje

Nova godina tek što je započela, a hrvatski sport već ima svjetski vrijedan rezultat. I to kakav! Najstariji aktivni tenisač na ATP touru **Ivo Karlović** prošlog je vikenda, iz dva velika razloga, ušao u povijest bijelog sporta. S nepunih 40 godina (28. veljače) uspio se plasirati u finale ATP turnira 250 u Puneu (Indija) i postati najstariji tenisač kome je to uspjelo u modernoj eri tenisa (od 1990. i nastanka Asocijacije teniskih profesionalaca). Prije njega to je uspjelo još legendarnom **Kenu Rosewallu** koji 1977. godine u Sydneyu igrao finale s 42 godine.

Na istom turniru, popularni dr. Ivo, kako glasi njegov nadimak, tijekom polufinalnog susreta protiv **Darcisa** postao je prvim tenisačem koji je uspio servirati 13.000 asova u igračkoj karijeri. Impresivna brojka koju vrlo vjerojatno dugo (a možda i nikad) nitko neće dosegnuti.

Nažalost, najviši tenisač na touru nije uspio slaviti pobjedu u finalnom duelu protiv **Andersona**, iako su mu nedostajala samo

dva poena u tie-breaku trećeg seta, i još jednim rekordnim dosegom zaokružiti fantastični nastup na turniru u Indiji.

Iako ne tako grandiozni, ali jamačno vrijedni spomena su i rezultati mladih hrvatskih skijaša postignuti na jedinoj utrci Svjetskog kupa koja se vozi u Hrvatskoj. **Istok Rodeš** je osvojio odlično 7. mjesto, **Matej Vidović** je utrku završio na 15. poziciji, dok je **Elias Kolega** izborio 20. poziciju u konačnom poretку desetog jubilarnog slaloma na Sljemenu pokraj Zagreba. Tako je hrvatsko muško skijanje prvi puta imalo čak trojicu predstavnika koji su uspjeli osvojiti bodove, što preneseno znači kako Hrvatska teoretski ima tri skijaša u TOP 30 u slalomu. Za jednu malu zemlju (u ski svijetu pogotovo), koja praktično niti nema odgovarajućih ski staza, ovakav rezultat je samo potvrda velikog sportskog talenta nacije i nastavak dobrih rezultata i nakon odlaska **Janice** i **Ivice Kostelića**.

Kakav kontrapunkt u vikendu za pamćenje.

Sport je ponovno dokazao kako godine nemaju nikakvih barijera, jedino je kvaliteta mjerilo.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

U klopci

Iz Ivković šora

Pritirat...

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja, srićno vam novo lito i nek vam Bog da puno lipog a najviše zdravlja. Jeste l se vi lipo proveli, vidim da je svudank bilo niki dočeka; svit, kažu, navalio na bilete za slavlja kugod da za-badavad dile, a koliko sam ja vidio nije baš bilo zdravo jeptino. Ja već odavno borme nigdi ne mičem odaleg sa salaša i iz Ivković šora, nije to za starije čeljade, nismo više vridni ni poist a ni popit kugod kad smo bili mladi, a pravo da vam velim i vaki krezav moram po dana priživat a onda će mi svo slavlje proc u ilu pa se neću stignit ni proveselit. Dugo sam se mislio, čeljadi, da ću uzet lipo pa abartovat biciglu i otić na trg prid varoš-ku kuću; ajd baš da vidim kaki su to svirci što će svirat, jel vride te silne novce što se divani da njim naša varoš platila za to jedno veće. I taman se ja spremam kad ova moja veli: »Da di ćeš ti? Neš se manit fantaziranja i ić tamo di ti nije misto? Vidi ga samo: mator sekeš, a i tamo će bit sva mla-dež a ima i ovi vašaka što se motaje po varoši pa da te koji još trevi ugrist. Kake si sriće, a ni cocijalno nemaš«. Mislim se ja nako kad sam ostavljio bi-ciglu pod ambetuš, ta dobro ona i veli, šta ću ja tamo, još me kogod trevi kakom bocom, a ne daj, Bože, ko što kaže da me kaka keranda što luta po sokakima ugrize. Bolje da su te novce dali da se u varoši štogod uredi jal osnuje što je na korist svima neg što su opravili svirku od ti što ji niko ni ne sluša u našoj varoši. Ostavio ja lipo biciglu i ušao u salaš kad zvoni nam telefon, još imamo onaj na okrećanje. Ja odigo slušalicu pa pitam ko je, a ono moj bratac Ive, veli da su i oni sami, i njeva dica neće bit kod kuće pa da odemo kod nji da zajedno slavimo. Tako borme i bilo, nismo se dvared dali molit već ajd, spakovali malkoc ila i kolača, jednnu bocu kabezone jel nismo niki vridni pit štogod jače i ajd u Tavankut. Lipo se namistili, gledali televiziju, pisme i igre; doduše bilo je i od lani i priklani pisama al kad je veselo sve se prigleda kroz prste. U ponoć se izljubili i čestitali jedni drugima što smo jedno lito matoriji i lagano ajd na salaš. Eto vite, taka je nama starijima nova godina, tamo-vamo ko i drugi dan. Dok smo lagano išli natrag na salaš, bila poledica pa se moralo sporo tirat ja se sićam pa velim ovoj mojoj: »Jal, jel se sićaš kako je kadgod slavljeno?«. »Kako se ne bi sićala. Ta, Bože, još kako smo se radovali i iščekivali, al kod kuće se slavilo na Silvestera kugod na Badnje veće, pekla se riba i kuvo gra, ilo se tek od ponoći kad se iščestita. Naši su baće i nane to poštivali oduvik.« E sad je drugi adet došo, više se ništa ne poštiva. Ko zna zašto je to dobro i jel opšte dobro. Druga su vrimenta, friško se živi i nema se vrimenta. No nadajmo se, čeljadi moja, da će u ovoj novoj godini sve bit bolje i kako triba, da će i nas sitne paore sunce makar malkoc ugrijat. Čovik dok je živ triba se nadat, a biće kako Bog da. Ajd da ste mi živi i zdravi bili, moram ić namirivat. Josag ne bira, isto ide i petkom i svecom, al cinu nema ni jednim danom. Zbogom.

Bać Ivin štodir

Godina sve više njegovi sve manje

piše: Ivan Andrašić

Vu godinu što prošla Bać Iva ne bi marijo što prija zaboravit. Ne mora se štodirat brog čega. Krene se kroselo, vidi, sve manje čeljadi, a sve više kuća iz čiji odžaka se više ne puši. Naskaku nema diče cike i graje, nema baš puno ni starije ni mlađe čeljadi. Snig, a u Podoli ni sona, ni šplijonki. Sokakom larmu jedino nikaki crnpurasti. Ka se divanu, čuješ ji o čoša do čoša. Taka jim i dica, a izgleda mu ko da ji i ima najviše. Bać Iva baš i ni veliki virnik, al još o mlađi godina nikada ne propušća pološnicu, a ni večernju na Silvestera. Već na pološnice mu se steškalo. Gleda, nikad manje svita. Bilo mista i u kora i na tavanu. Raniji godina bilo puno mladi, bilo i puno naši što za rata ošli priko, više ji nema. Puno mladi isela se rasuli po cilomu svitu, najviše ji poodlazilo u Švapcku. Mali i mladi što ošli priko narasli, na svit došla i njeva dica, a puno nji isto ko i odvud, poodlazilo odnud po bilomu svitu. Ka za velike svece dojdju ko njevi matera i dada, vi više nemu vrimenta, a ni volje, dojt vamo. Svakomu lipše dočekat mlađe, neg it u goste ko stari. A ruku na srce, puno nji više ni nema ko dočekat. Na Silvestera se taman sto navlačit u ruvo za crkvu, na skaku stala nikaka lemuzina, a Taksa bisno zalajo. Oma zno, idu kum Tuna i njegova, pa čedu, ko i svake godine, zajedno na večernju. Doduše, posljednji nekoliko godina išli sami, kum Tuna i njegova stali naširoko zaobilaziti crkvu otkad se učlanjili u ve što vladu i dovatili se državni jasli. »Šta će to bit, vada se neće ope minjat vlast, pa nam se kumovi stali izdaleka priokretat?«, pita ispod glasa bać Ivina. Uto i kum Tuna i njegova u ganku otrešli čičmice, unišli, nazvali jim Boga, pa sili zastal. »Ni nam bilo teško dojt iz varoši, voljimo otit u vu našu crkvu. A za svaki slučaj, valja i da nas vidi što više našega svita. Da ne kažu potli, Tunini se odbili o crkve.«, veli kum Tuna, a njegova ga, nako da niko ne vidi, munila laktom pod rebra. Bać Ivina jim svima naljala kuanoga vina u bukarice. Vaj put i bać Ive, veli nek se malo ugrije, vada mu neće naškodit. Brzo došlo vrime za krenit se, a potli večernje će svi četveroj dojt natrag na paprikaš o suva mesa. Popa na večernje obnarodovo kaka bila godina za njima. Veli, krstilo se osam dice, vinčalo se dva para, a umrlo priko sedamdes čeljadi. Kako onda ne bi svake godine kore i tavan bili sve prazniji? Potli večernje se nisu oma krenili na večeru, kum Tuna i njegova se rukovali i podivanili vada sa svima što taj dan bili u crkve. Za večerom se gosti lipo razdivanili. Domaći doznali i di su i skim bili i šta su sve radili. Tako doznali i da kum Tuna u subotu bijo u glavne varoši. Išo na korzu, pa se sa puno nji beštelovo, jedino to ne bi nigdi obnarodovo. »Ko zna, kume, možda se korza pripuni, pa će dojt kaki novi i ope će tribat okretat pakliju naopako. A vi će se vada sitit da sam se i ja korziro. Znaš... ne bi bili radi ostat brez državni jasli.«, veli kum Tuna i uklade još jedamput. »E, čudan smo mi svit...«, veli bać Ivapotli, ka su ispratili goste.

NARODNE POSLOVICE

- Što se babi htjelo, to joj se i snilo.
- Što god ljubav, sloga stvori, to se nikad ne razori.
- Tko prvi, njegova djevojka.
- U strahu su velike oči.

VICEVI, ŠALE...

Priča mi lik iz Amerike da mu treba četiri sata da obide imanje autom. Kažem ja njemu, e imao sam i ja takav auto, pa sam ga prodao.

Zove radnik šefa:

- Halo šefe, ne mogu danas doći na posao, pokvario mi se auto.
- Pa zašto ne dođeš autobusom?
- Nemam autobus.

Sjede dva miša i grickaju filmsku traku.

Pita prvi:

- Kakav je film?
- Knjiga je bila bolja!

Neki piju od radosti, neki od tuge, a neki od ranog jutra!

Na 50. godišnjicu braka muž i žena se dogovore da osvježe bračnu monotoniju izlaskom u grad kao nekad. Dogovore se da će se naći u centru u 20 sati, pa... Spremi se muž, porani 15 minuta i čeka... Prođe sat, prođu i dva, a žene nema. Bijesan muž stiže doma i s vrata upita:

– Zašto nisi došla, luda ženo?

Ona odgovori:

– Nije me mama pustila!

DJEČJI BISERI

- Prezime je drugi dio imena.
  - Škola služi za odmaranje od kuće.
  - Zubi su predmeti koji rastu sami u ustima.
- (Preuzeto iz dječje emisije *Kefalica*)

FOTO KUTAK

**PETAK
11.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život: Suvremeni izazovi opstanka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Bonton:
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:15 Bajkovita Hrvatska:
18:26 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Tajna u njihovim očima, američko-britansko-španjolsko-korejski film
22:00 Dnevnik 3
22:34 Bijež iz gulaga, film
00:50 Hrvatska za 5
01:40 Sve zbog jednog dječaka
02:00 Detektiv Murdoch
02:45 Gorski liječnik
03:30 Dr. Oz
04:10 Dolina sunca, serija
04:55 Visočje: divlje srce Škotske: Kroz jesen i zimu unatoč lošim izgledima, dokumentarna serija
05:45 Skica za portret
05:59 Imperij, telenovela

05:14 Kompozicija 3
05:43 Regionalni dnevnik
06:27 Gradski heroji
06:55 Juhuhu
08:23 Laboratorij na kraju svemira: Solarna pećnica
08:32 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:56 Ernest i Celestina
09:09 Pipi duga čarapa
09:33 Sve o životinjama
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Majstori svirači: Koncert u crkvi Kraljice sv. Krunice u Zagrebu 2/2
11:08 Harry Potter i Red feniksa, američko-britanski film

13:31 Blagdanski zadatak, američki film
15:06 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Visočje: divlje srce Škotske: Kroz jesen i zimu unatoč lošim izgledima, dokumentarna serija
17:45 Odmori se, zaslužio si
18:20 Slatka kuharica
18:41 Lovac na bilje
19:01 Cesarica - hit godine, finale
19:05 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Harry Potter i Princ miješane krvi
22:34 Kensingtonska palača - dostojna princeze
23:45 Blagdanski zadatak, američki film
01:11 Plijen
01:59 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
12.1.2019.**

07:00 Klasika mundi: Leonidas Kavakos i Pariški orkestar pod ravnanjem Paava Järvi, 1. dio
08:00 Taggart, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Mijenjamo svijet - Portreti za povijest: Schwarzenegger, dokumentarni film
14:05 Zajedno u duhu
14:40 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Dražesni cvjetovi heljde
17:40 Lijepom našom: Samobor
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:50 Dnevnik 3
22:35 22 metka, francusko-kanadski film
00:35 Sjećanja, meksičko-njemački film
02:05 Taggart, američki film
03:27 Karajan - Novogodišnji koncert 1987.
04:44 Treći format

05:24 Skica za portret
05:30 Veterani mira
06:15 Prizma

05:29 Regionalni dnevnik
06:13 Gradski heroji
06:41 Juhuhu
07:49 Tajni dnevnik patke Matilde: Prehlađeni pjetlić
07:57 EBU drama: Party
08:12 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:36 Ernest i Celestina, crtana serija
08:49 Vlak dinosaura
09:17 Jelenko, serija za djecu
09:52 Vrtlarica
10:24 Adelboden: Svjetski skijaški kup
11:34 Šetnje velikim britanskim pejzažima, dokumentarna serija
12:18 Cesarica - hit godine, finale
12:26 Špica, riva, korzo
13:24 Adelboden: Svjetski skijaški kup
14:36 Auto Market
15:11 Žene, povjerljivo!
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Harry Potter i Princ miješane krvi, američko-britanski film
19:01 Inspektor Gadget, crtana serija
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Harry Potter i darovi smrti 1, američko-britanski film
22:27 Turska sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
23:29 Vikinzi
00:15 Inicijacije aristokracije
00:38 Simpsoni
01:00 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
13.1.2019.**

07:24 Šešir pun čuda, film
09:39 Biblija
09:49 Portret Crkve i mjesta
10:00 Punitovci: Misa
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:28 Plodovi zemlje
13:22 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:02 Mir i dobro
15:32 Što sam sve učinio zbog ljubavi, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:31 Tajna dvorišne rasprodaje: Umjetnost

ubijanja, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:38 Najveće svjetske fešte: Kotrljanje sireva i Festival čokolade, dok. serija
21:37 Sedamdesete: Borba spolova, dok. serija
22:21 Dnevnik 3
23:01 Šešir pun čuda, film
01:17 Nedjeljom u dva
02:12 Mir i dobro
02:37 Andre Rieu - Dobro došli u moj svijet: Stižu Britanci
03:12 Pearl Jam: Uživo na Wrigley Fieldu, glazbeno-dokumentarni film
05:13 Sedamdesete: Borba spolov
05:53 Split: More

05:20 Šetnje velikim britanskim pejzažima, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
08:25 Luka i prijatelji
08:50 Viši inspektor Banks
10:24 Adelboden: Svjetski skijaški kup
11:15 Cesarica - hit godine, finale
11:20 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
12:20 Lidijina kuhinja
12:45 Indeks
13:24 Adelboden: Svjetski skijaški kup
14:50 A strana
16:40 Harry Potter i darovi smrti 1, američko-britanski film
19:00 Massimo na Prokurativama, Split festival 2018.
20:05 Harry Potter i darovi smrti 2, američko-britanski film
22:15 Graham Norton i gosti
23:05 Pearl Jam: Uživo na Wrigley Fieldu, glazbeno-dokumentarni film
01:05 Simpsoni
01:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
14.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Izgubljeni bombarder, dokumentarni film
21:03 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Gorski liječnik
01:40 Dr. Oz
02:25 Visočje: divlje srce Škotske: Stanovnici Škotskog visočja, dokumentarna serija
03:15 Na vodenome putu
04:00 Dolina sunca, serija
04:45 Karajan - Johannes Brahms - 1. simfonija u c molu, op. 68
05:33 Skica za portret
05:51 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: Meteori, kometi, asteroidi
11:05 Harry Potter i darovi smrti 2, američko-britanski film
13:15 Kraljević na dar, američki film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Visočje: divlje srce Škotske: Stanovnici Škotskog visočja, dokumentarna serija
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:02 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 U glavi Llewina Davisa, američko-englesko-francuski film
22:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:35 Iznenadna smrt, film
01:20 Plijen

02:05 Kraljević na dar, film
03:30 Noćni glazbeni program

UTORAK 15.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:05 U svom filmu
21:00 Ekspedicija na novu Zemlju: Potraga za novom Zemljom, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Wales
02:45 Na vodenome putu
03:30 Dolina sunca, serija
04:15 Sve će biti dobro, serija
05:00 Karajan - Antonio Vivaldi - Četiri godišnja doba
05:47 Skica za portret
05:55 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: A.B. Šimić
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
13:40 Nisam spremna za blagdan, američki film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Wales
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:15 Slatka kuharica
18:35 Lovac na bilje
19:02 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Milijarde
21:00 Pogodi tko dolazi na večeru, američki film
22:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:35 Svila, kanadsko-francusko-britansko-japanski film
01:20 Nisam spremna za blagdan, američki film
02:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 16.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH

15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:36 Stani u Lici: Lovinac
21:03 Mijenjamo svijet: Je li zrak u avionu toksičan?
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Yorkshire
02:45 Na vodenome putu
03:30 Dolina sunca, serija
04:15 Karajan - Petar Iljič Čajkovski, 6. simfonija
Patetična u h-molu, op. 74
05:04 Kultura s nogu
05:34 Skica za portret
05:55 Imperij, telenovela

05:20 Pravac na treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: Knjiga: Čudnovata istina
11:05 Luka i prijatelji
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
13:40 Moja osramoćena kći, američki film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Yorkshire
17:35 Luda kuća
18:35 Lov na antikvitete: Telefon
19:02 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obiteljski zločini
21:00 Zakon ulice, film
23:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:05 Westworld, film
01:30 Moja osramoćena kći, američki film
02:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 17.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Šokol i šokolari ninski
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch

00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Škotska
02:45 Na vodenome putu
03:30 Dolina sunca, serija
04:15 Karajan - Richard Strauss - Don Quijote
05:00 Reprizni program
05:25 Šokol i šokolari ninski
05:55 Imperij, telenovela

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: Ne korumpiraj se!
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
13:40 Bella protiv maćehe, američki film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bear Gryllsom: Škotska
17:35 Luda kuća
18:35 Lov na antikvitete: Naši anđeli
19:02 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Crvena prašina, hrvatski film
22:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:35 Vatromet taština, film
01:35 Bella protiv maćehe, američki film
03:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

S Novom na »jutrenje«

Ne vjerujem u one izreke kako ti počne nova godina takva će ti biti i cijela, ali definitivno nisam u raspoloženju da taj prvi siječanj spavam do podne jer smo ludovali cijelu noć, pa još poslije da se kao tinejdžer razvlačim po kući od stola do kreveta, od kreveta do stola. Jasno mi je da nam svima treba vrijeme za opuštanje, da nemamo mnogo neradnih dana i da ovaj period mami na ušuškavanje, ali se ja tome opirem. Ideja je bila organizirati doček u stanu, kako bi i pas Goja imao društvo za ovu važnu noć i ne bi morao sam proživljavati vatromete i petarde, a i kako bismo legli na vrijeme, te rano jutrom krenuli na Frušku goru. Ambiciozno, priznajem. Prošle godine nam je izmakao ovaj plan, jer je noć bila duga i još jednom smo pružili sebi šansu.

Dedamrazovskim FRU stazama

Već sam spominjala da na Fruškoj gori imamo drugare koji skoro svakog vikenda organiziraju ture i u čijim šetnjama uživamo. Zapravo, oni su i glavni krivci za ovakav aranžman prvog siječnja, zakazali su šetnju kojoj nismo mogli odoljeti. Mjesto sastajanja je bio Bukovac, a poziv je zvučao ovako: »Krećemo iz Bukovca u 10 sati, na izvoru Vilina vodica nazdravljamo novogodišnjim željama, zatim obilazimo Astale – Masnu čupu – Selišće... i eto nas na čaju u PD Stražilovo. Nakon velikog odmora, krećemo ka cilju (Bukovac) nekim dedamrazovskim FRU-stazama. Najavljeno je sunčano vrijeme, s maksimalnom temperaturom 12°C, pa slobodno dođite u novogodišnjim svećanim haljinama/odijelima«. Prostora za ignorirati ovaj poziv nismo dobili tako da je sve bilo jasno. Trebalo je samo na vrijeme krenuti iz Sombora, koji je spletom svih okolnosti u malo nezavidnoj situaciji jer nema izlaz na autocestu, a to, u situacijama kada želite za kratko vrijeme stići na neku odrednicu, može biti od velikog značaja. No, znali smo u što se upuštamo, a i naši dragi prijatelji nam uvijek malo progledaju kroz prste. No, ako se vratimo onome s početka i ideji da kako ti počne godina, takva će biti cijela, onda možemo sa sigurnošću tvrditi da će biti točna, jer smo uspjeli stići u minutu na vrijeme. Puno radosnih zagrljaja, pozdrava, želja, čestitaka i krenuli smo u šetnju.

Obožavam šetnje s njima, jer uvijek uspijem sresti neko davno zaboravljeno lice i sita se obradujem zajedničkim koračanjima. Ovog puta sam srela drugaricu iz srednje, Somborku, koju sam evo sad srela drugi put od srednje škole.

Stražilovo zove

Bilo je tu još mnogo dragih ljudi i sjajno je što svemu tome dajemo šansu. Nego, ja ovog puta želim više pisati o Stražilovu i s obzirom na to da sam o Bukovcu, Vilinoj vodici i ostalim usputnim mjestima na putu do planinarskog doma Stražilovo pisala kada smo sudjelovali na treking ligi, vjerujem da je ovo usmjerenje opravdano. Prvo moje oduševljenje je činjenica da Planinarski domovi rade prvog siječnja, i to ne samo da rade nego su tamo najbolje zabave. Kako smo se na Stražilovo popeli iz pravca Brankovog spomenika, bili smo zadihani, dobro ugrijani i željni odmora, a zagrijana peć je uz čašu kuhanog vina bila svima prva na listi želja. Kada bolje razmislim, nemam ja puno što činjenično pisati o Stražilovu osim da je to vrh na Fruškoj gori, koji se nalazi na 321 metara nadmorske visine. Možda on ne bi bio toliko »slavan« da nije imao sreću naći se u blizini Srijemskih Karlovaca, ali i groba **Branka Radičevića**. I baš kada pomislite da su to njegovi glavni aduti, dogodi vam se penjanje po njegovom brdu, dogodi vam se pogled koji se s njega pruža, dogode vam se vinogradi oko njega, dogode vam se njegova prostranstva i zaboravite bilo kakve blizine spomenika i Srijemske Karlovce. Ovog puta sam željela pisati o Stražilovu i sve što sam htjela reći je da Stražilovo ima dušu, da se ono voli i njemu se trči u zagrljaj. Dobro, za trk vam je potrebna dobra kondicija, nogu pred nogu će biti sasvim dovoljna tehnika.

Ako je vjerovati onome u što ne vjerujem (za sada) da će cijela godina biti onakva kakav je bio njen početak, onda nam ne gine planina, divljina, dobri ljudi, divna koračanja, prelijepi usponi i još ljepši spustovi, sjajni osjećaji, široka pluća, još širi osmjeh i veliko zadovoljno srce. Vjerovali ili ne, dogodit će nam se samo ono na što smo se spremni odazvati.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Velika prela 2019

HKC "Bunjevačko kolo"

Veliki Preljski Tamburaški Orkestar

Ansambł Ravrica/ Ansambł Biseri/ Ansambł Ruže

Tehnička škola "Ivan Sarić", Trg Lagara Nešića 9, Subotica

26.01.2019. 19 sati

Prodaja ulaznica:

HKC "Bunjevačko kolo", Preradovićeva 4, Subotica

Informacije:

024/555589 ili 064/2015409